

Riksdagens protokoll

2006/07:46

Torsdagen den 21 december

Kl. 12.45 – 12.58

13.30 – 17.45

Protokoll
2006/07:46

---

1 § Statsbudget för 2007

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2006/07:FiU10
Statsbudget för 2007.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

FiU10 Statsbudget för 2007

Kammaren biföll utskottets förslag.

2 § Avslutning

Avslutning

Anf. 1 TALMANNEN:

Högt ärade ledamöter! Den första delen av den nya mandatperioden är till ända. Ni som är nya här har nu introducerats till rum, telefoner, datorer, utskott och mycket mer.

Arbetet i kammaren har kommit i gång väl och börjar fungera alldeles utomordentligt.

Under den allmänna motionstiden väcktes färre motioner än tidigare, 2 414 jämfört med 4 364 förra hösten. Förra valårshösten, 2002, väcktes 3 240 motioner.

Som ni vet blev antalet motioner större och större för varje år under nästan alla mina 27 år i denna kammare. Om den här minskningen tyder på att vi har fått en annan utveckling och att den har vänt återstår att se. Om det är bra eller dåligt kan vi alltid diskutera efteråt.

En sak är i alla fall säker. Den här minskningen innebär att utskotten får betydligt bättre med tid att ägna sig åt uppföljning och utvärdering av tagna beslut i utskotten, men även för de EU-frågor som kommer att belasta utskotten betydligt mer under det kommande kalenderåret.

Talmanspresidiet har ansträngt sig för att försöka få flera statsråd att närvara i kammaren och kammardebatterna. Jag måste erkänna att i den allmänpolitiska debatten var vi mindre framgångsrika, för att uttrycka det försiktigt. Men när det gäller deltagande under budgetdebatterna har vi jämfört med föregående år fått åtminstone en fördubbling av statsrådsnärvaro vid de olika delarna. Vi hoppas fortsatt få flera statsråd närvarande vid debatterna genom betydligt mer kontakter mellan kammar-kansli och departement för att vitalisera debatten i kammaren.

Även ni, ärade kammarledamöter, har ökat er närvaro i kammaren. Jag erkänner gärna att det är en mycket subjektiv, mycket amatörmässig statistik, nämligen mitt eget räknande vid mina sittningar här i kammaren och jämförelser med föregående år. Min blygsamhet förbjuder mig att tala om hur många det har ökat i antal, men i procent rör det sig om bra siffror, nämligen 10–20 %. Ni vet själva vad basen är, men det är i alla fall en ökning och en början.

Jag vill gärna fortsätta att vitalisera debatterna i kammaren i den mån det är möjligt, och ni kan medverka därtill. Det är viktigt att riksdagen får fylla sin roll som central debattarena här i Sverige.

Den nya plenisalen fungerar, tycker jag åtminstone, i huvudsak mycket bra och är även ett ansikte på förnyelserna av debattformerna. Det gäller att få den lite tätare stämningen. Och det handlar inte bara om att vi kan dricka kaffe, äta en chokladbit eller diskret läsa en tidning under pågående kammarmanträde. Det handlar också om rappare replikskiften och mer känsloyttringar. Det kan gärna vara lite frånare tonlägen, men också fler skratt, fler applåder och lite glimten i ögat under pågående debatt.

Samtidigt är det naturligtvis så att vi ska följa vad som sägs i riksdagsordningen om debattregler och uppförande i kammaren. På det sättet visar vi respekt för ledamotsämbetet och för riksdagen som institution och ledande i det demokratiska systemet. Jag tror att det gagnar oss alla ledamöter och är också ett gemensamt ansvar för oss alla ledamöter att upprätthålla.

Glädjande nog är det också fler och fler ledamöter som är närvarande, men också flera medborgare som följer kammardebatterna, något som jag tror att inte alla i kammaren har uppmärksammat. För närvarande är det ända upp till 70 % av kammarens debatter som går i en tv-kanal av något slag och där tittarsiffrorna är ganska höga. Jag vågar säga att de flesta av oss inte möter så många väljare under hela mandatperioden som man kan möta under ett kammarpass via tv i kammaren.

Själv märker jag genast reaktionerna från allmänheten i olika typer av kommentarer till hur vi uppför oss i kammaren, om vi har något vettigt att säga och om debatten är trevlig och skojig. Men i huvudsak är det väldigt mycket positiva kommentarer som kommer in.

Ärade ledamöter! När vi kommer tillbaka efter uppehållet börjar en ny era i riksdagens EU-arbete. Sex av sju partier ställde sig i december bakom förändringarna i riksdagens sätt att arbeta med dessa frågor. Men jag tror att enigheten om grundinriktningen på EU-arbetet egentligen var betydligt större än så.

Fackutskotten ska nu komma in tidigare och mer tydligt i processen, dels genom att överlägga med fackministrarna, dels genom att behandla EU-kommissionens grön- och vitböcker. De slutliga samråden ska självfallet även fortsättningsvis ske i EU-nämnden. Men det kommer att bli offentliga, öppna debatter om grön- och vitböcker och andra centrala EU-dokument i kammaren. Det kommer även att vara möjligt att votera om alternativa skrivningar i de utlåtanden som utskotten avger.

Jag är helt på det klara med att det kommer att innebära en del merarbete jämfört med tidigare. Men det är ju så, ska man ha inflytande får man lägga ned arbete. Det kommer man aldrig undan. Och jag tror att denna kammare är väl så intresserad och väl så skickad för detta.

Förhoppningen är naturligtvis att öka riksdagens inflytande men även öppenheten kring EU-frågorna. Jag tror att det är en viktig demokratireform.

Min inställning är att vi ska vara mycket lyhörda för hur det nya systemet fungerar och vara mycket öppna för att justera det systemet om det finns behov härtill och vi finner det i vår egen utvärdering.

Ärade ledamöter! Riksdagen arbetar hela tiden med att öka tillgängligheten även för funktionshindrade till riksdagens lokaler. Jag vill även gå vidare med mångfalden inom förvaltningen och har därför initierat ett samarbete med förvaltningen för att försöka få möjlighet till arbetsträning för funktionshindrade, men även för människor med annan etnisk bakgrund eller andra som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Det finns även ett arbete med jämställdhetsfrågor som fortsätter att bedrivs med stor intensitet. Det kommer att ha hög prioritet även framdeles. Riksdagsstyrelsen ska under våren ta fram ett program som gäller jämställdhetsarbetet för ledamöter för hela mandatperioden.

Jag kommer inte att ha ett Talmannens kvinnliga nätverk, däremot det mer byråkratiska Talmannens referensgrupp för jämställdhetsfrågor. Den kommer att göra samma arbete. Jag tycker möjligen att med en manlig talman kan Talmannens kvinnliga nätverk som namn missuppfattas på olika sätt.

När det gäller villkor och regler för oss ledamöter är det viktigt med ett konsekvent och transparent system som är rimligt i allmänhetens ögon. Det har gjorts ett utredningsarbete som kommer att beredas vidare här. Det gäller frågan om det ekonomiska registret och de tänkbara jävs-situationerna. Partierna har nu nominerat var sin kandidat till denna beredningsgrupp som ska bereda detta ärende vidare och även se över hur vi ska hantera registret, vad det ska omfatta och om alla ska vara med i registret eller ej.

Nu vidtar inte bara jul- och nyårshelgerna utan, vill jag betona, också ett par tre veckor av intensiva väljarkontakter, och denna gång i valkretsarna, inte i Riksdagshuset som sådant. Jag vet att ni alla prioriterar väljarkontakterna, och det kanske är en av de viktigaste frågorna man har som politiker. Det är därför jag också har drivit att kommande år, fram till nästa val, kommer var fjärde vecka i kammartid att vara plenifri för att möjliggöra bättre väljarkontakter i valkretsarna, men också för att bättre möjliggöra resor både inom landet och utom landet utan att det kolliderar med voteringar eller debatter i kammaren.

Stort tack vill jag ge till alla ledamöter, all personal här i riksdagen för utomordentliga insatser under denna något tumultartade höst med val och regeringsskifte. Jag vill önska er alla en skön julhelg, ett gott nytt år 2007 och många väljarkontakter under dessa helger.

Innan jag ajournerar kammaren före jul och nyår vill jag passa på att bjuda in till några spännande interpellationsdebatter som tar sin början strax efter detta möte. Vi har tio interpellationsdebatter under eftermiddagen och det följer ytterligare ett 20-tal under morgondagen. Vi hoppas vara klara till i morgon kväll.

(Applåder)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.30 då interpellationssvar skulle lämnas.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.30.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:138

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:138 Lagändringar rörande jäv och bisyssla i offentlig förvaltning
av Peter Hultqvist (s).

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 december 2006.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden som ej kan ändras.

Stockholm den 19 december 2006

Finansdepartementet

Mats Odell

Interpellation 2006/07:140

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:140 Möjligheten att förlägga skolavslutning till kyrkolokal
av Mikael Oscarsson (kd)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 december 2006.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 19 december 2006
Utbildnings- och kulturdepartementet
Jan Björklund

Prot. 2006/07:46
21 december

Interpellation 2006/07:142

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:142 Utsatta kvinnors ekonomiska situation
av Carina Ohlsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 15 december 2006
Justitiedepartementet
Beatrice Ask

Interpellation 2006/07:161

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:161 Kurser i svenska för utländsk vårdpersonal
av Mats Pertoft (mp)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 15 december 2006
Utbildnings- och kulturdepartementet
Jan Björklund

Interpellation 2006/07:165

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:165 En sammanhållen lärarutbildning
av Rossana Dinamarca (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är att jag är bortrest den 18 och 19 januari 2007.
Stockholm den 18 december 2006
Utbildnings- och kulturdepartementet
Lars Leijonborg

Interpellation 2006/07:166

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:166 Framtida kompetensförsörjning
av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 15 december 2006
Utbildnings- och kulturdepartementet
Jan Björklund

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:167 Förändrad läroplan i förskolan
av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 december 2006

Utbildnings- och kulturdepartementet

Jan Björklund

Svar på
interpellationer

4 § Svar på interpellation 2006/07:150 om EU och alkoholen

Anf. 2 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Egon Frid har frågat mig hur jag ämnar arbeta vidare med EU:s alkoholstrategi för att långsiktigt föra in mer resultatriktade åtgärder. Han har vidare frågat vad jag avser att göra för att föra upp frågan om totalkonsumtionsmodellen som utgångspunkt för alkoholarbetet i EU-sammanhang samt om jag anser att det finns risk för att EU:s strategi kan påverka den svenska alkoholpolitiken i urholkande riktning.

Låt mig börja med att konstatera att riksdagens intresse och engagemang för de alkoholpolitiska frågorna nationellt och inom EU är mycket stort just nu. Det är glädjande, för om vi ska lyckas med att flytta fram de alkoholpolitiska positionerna och folkhälsoperspektivet inom EU och internationellt så krävs engagemang, vilja och inte minst ett strategiskt nytänkande från alla parter.

Så sent som i förra veckan – förrföra, tror jag till och med – redogjorde jag i en interpellationsdebatt för regeringens syn på alkohol och folkhälsa och på den nyligen antagna EU-strategin för att minska de alkoholrelaterade skadorna. Jag betonade då att jag ser alkohol som en ödesfråga för folkhälsan och att det är angeläget att minska alkoholkonsumtionen för att förbättra folkhälsan och minska de sociala problemen. Jag underströk också att regeringen välkomnar strategin som ett viktigt steg mot en mer balanserad och hälsoinriktad alkoholpolitik inom EU.

Åtgärder behövs inom många politikområden. Det gäller till exempel konsumentskydd, transport, reklam och marknadsföring, skattefrågor och andra gränsöverskridande frågor.

För att nå framgång även inom andra områden än hälsosektorn krävs en gemensam plattform för dialog och erfarenhetsutbyte under balanserade och strukturerade former. Därför välkomnar regeringen också kommissionens förslag att inrätta ett forum för alkohol och hälsa för att stödja medlemsstaterna i arbetet med att genomföra strategin.

Jag vet att förslaget har mött kritik för att även representanter för alkoholindustrin kommer att bjudas in. En del medlemsstater och frivilligorganisationer är oroliga för att industrin därigenom kan få för stort inflytande. Jag respekterar dessa farhågor, men jag tror att betydelsen av dialog överväger riskerna. Jag ska dock göra mitt bästa för att sammansättningen av och arbetet i detta forum, liksom i andra relevanta EU-organ, främst ska syfta till att stärka folkhälsoperspektivet på alkoholfrågan, både inom unionen och i medlemsstaterna. För detta synsätt finns ett

starkt stöd i de rådsslutsatser som antogs av ett enigt ministerråd den 30 november i år.

När det gäller totalkonsumtionsmodellen delar jag uppfattningen att en ökad totalkonsumtion innebär ett ökat hot mot folkhälsan. Detta perspektiv måste på sikt inlemmas i strategin och få ökad tyngd i EU-samarbetet. Jag tror emellertid inte att det är möjligt eller ens strategiskt klokt att nu försöka göra totalkonsumtionsmodellen till utgångspunkt för allt alkoholarbete i EU. Därtill är skillnaderna mellan länderna i uppfattning om vad som är att betrakta som skadlig alkoholkonsumtion för närvarande alltför stora.

Om vi ska kunna bygga upp ett framgångsrikt alkoholpolitiskt samarbete inom EU krävs respekt länderna emellan för varandras olika alkoholpolitiska ställningstaganden. Men genom att skapa starka allianser med likasinnade länder – det finns flera – kan vi på sikt flytta fram positionerna och få gehör för uppfattningen att en hög alkoholkonsumtion generellt skadar folkhälsan.

Enligt min uppfattning finns ingen risk för att strategin kan komma att urholka den svenska alkoholpolitiken. Den kommer snarare att öka möjligheten att sprida förståelse för våra särskilda förutsättningar och problem, till exempel med den illegala alkoholhanteringen. Därmed ökar också möjligheten att finna gemensamma lösningar.

Alkoholpolitiken är en nationell kompetens. Strategin syftar inte heller till att ersätta nationella alkoholpolitiska åtgärder med åtgärder på EU-nivå. Däremot finns det utrymme inom ramen för strategin att verka för förbättrade insatser både nationellt och på EU-nivå, framför allt inom vissa prioriterade områden.

Kommissionen ska regelbundet återkoppla till ministerrådet med rapporter om hur arbetet utvecklas och de resultat som görs. Den första rapporten kommer år 2008. Om resultatet uteblir måste skarpare åtgärder vidtas. Vi har inte råd att vänta. Därför är det viktigt att arbetet med att genomföra strategin följs och utvärderas, både i alla medlemsstater och på EU-nivå.

Anf. 3 EGON FRID (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Maria Larsson för svaret som jag i mångt och mycket kan tycka är bra och omfattande. Jag vill också tacka för att denna interpellationsdebatt hanns med innan jul så att vi får julstada i morgon båda två. Den var inplanerad i morgon egentligen, men den flyttades, och det är vi nog glada för båda två.

Herr talman! Som nyvald ordförande i riksdagens nykterhetsgrupp och som medlem i Alkoholpolitiskt forum i riksdagen har jag som ett av syftena med denna interpellation att lyfta intresset och engagemanget för de alkoholpolitiska frågorna i riksdagen och i riksdagens partier som förhoppningsvis sprider sig utanför riksdagen. Det är extra angeläget att vi får denna diskussion nu innan jul, den högtid och helg i Sverige då alkoholen för många får stora negativa konsekvenser.

Jag noterar att statsrådet konstaterar att intresset och engagemanget för de alkoholpolitiska frågorna nationellt och inom EU är mycket stort just nu. Jag hoppas att statsrådet inte tycker att det blir för stort nu när ni får en interpellation till att besvara så nära inpå den som ni besvarade om alkohol och folkhälsa den 12 december.

Prot. 2006/07:46
21 december

Svar på
interpellationer

Det viktigaste syftet med denna interpellation är naturligtvis att debattera EU:s alkoholstrategi, eller som den heter: En EU-strategi för att stödja medlemsstaterna i arbetet med att minska de alkoholrelaterade skadorna. Vi behöver, som statsrådet säger, ett engagemang för och en vilja att flytta fram de alkoholpolitiska positionerna och folkhälsoperspektivet inom EU ytterligare. Men jag har en liten undran och en fråga om vad statsrådet menar med att det behövs ett strategiskt nytänkande från alla parter. Självtänkt menar jag och Vänsterpartiet att det behövs en folkresning mot alkoholen, för en minskad alkoholkonsumtion är ett minskat alkoholmissbruk och minskade alkoholskador för våra medborgare nationellt och internationellt.

Jag vill så här inledningsvis, herr talman, när det är första gången som jag får debattera alkoholfrågor med statsrådet och folkhälsoministern Maria Larsson, uttrycka en positiv hållning till de nya signalerna om den tillnyktring av alkoholfrågan i EU och inom EU-politiken som sker. Alkoholfrågan har under arbetet med alkoholstrategin som har pågått i fem år gått från en jordbruksfråga till en folkhälsofråga. Det är naturligtvis positivt.

Visst är det också ett litet steg i rätt riktning att man föreslår en höjning av minimiskatten, men som jag förstår det hela är det bara en höjning som syftar till att kompensera att skatten urholkats av inflationen under de senaste åren. Det är alltså ingen större skillnad och ingen reell höjning av minimiskatten inom EU.

Herr talman! Statsrådet Maria Larsson är något svävande i formuleringarna när statsrådet säger att det behövs ett strategiskt nytänkande från alla parter. Vad betyder det?

Statsrådet menar också att det inte är strategiskt klokt att försöka göra totalkonsumtionsmodellen till utgångspunkt för alkoholarbetet i EU. Hur kommer det sig att Maria Larsson säger så? Är denna ståndpunkt förknippad med att den samlade hållningen i regeringen är en annan än den som kristdemokraten Maria Larsson står för? Denna ståndpunkt kan ju leda till en farhåga om att regeringen inte tänker driva Sveriges alkoholpolitiska ståndpunkt, totalkonsumtionsmodellen, tillräckligt hårt.

Anf. 4 HANS WALLMARK (m):

Herr talman! Det finns många olika sorters Sverige. Jag kommer från den del av vårt land som ligger absolut längst söderut, nämligen Skåne. Där är alkoholpolitiken inte bara svensk utan i allra högsta grad europeisk. Den är dansk, och den är tysk.

Rätt många av skåningarna åker så här i jultid eller redan i november ned och handlar mycket av sin alkohol inför julen i Tyskland. Man kan träffa på många grannar och bekanta om man befinner sig i Puttgarden eller Burg. Det är också rätt vanligt att den alkohol som serveras i Skåne inte kommer från det svenska Systembolaget utan snarare från Danmark eller Tyskland. När vi pratar svensk alkoholpolitik måste vi nog därför inse att det ser olika ut i min del av Sverige, i Skåne, i Mellansverige och i norra Sverige.

Samtidigt vet vi att det inflöde av alkohol som vi märker i Sydsverige skapar nya situationer. Vår lokaltidning NST/HD skrev för någon vecka sedan om sprittaxi som åker omkring till ungdomar i 15–17-årsåldern. Med ett telefonsamtal kan de beställa alkohol och få den levererad dit de

vill. Det handlar om sprit som kommer från länder utanför Sverige och som ungdomarna kan förse sig med.

Jag tycker att statsrådets svar på interpellationen är glädjande. De här frågorna löser vi inte exklusivt själva, utan vi måste lösa dem tillsammans med andra. Vi måste lösa dem som europeiska medborgare.

Jag tror också att det i mångt och mycket inte är själva tillgången som är det stora problemet utan attityder och förhållningssätt. Därför var det glädjande när man för någon dag sedan kunde läsa att det nu supps mindre bland ungdomar. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning hade gjort en undersökning där man konstaterade att andelen niondeklassare som uppger att de inte dricker alls har ökat med mer än 10 % sedan 1990-talet. Framför allt är det pojkar som väntar med sin alkoholdebut. I 2006 års undersökning uppger nästan var tredje tillfrågad högstadieselev att de helt avstår från alkohol. Inte sedan undersökningen genomfördes för första gången 1971 har andelen icke-konsumenter varit så hög som nu. Det är oerhört glädjande.

På samma gång ska vi vara medvetna om att detta sker samtidigt som möjligheten att få tag i alkohol utifrån, till exempel från Danmark eller Tyskland, nog aldrig har varit större än i dag. Därför tror jag att själva problemet inte är tillgången utan just attityder och förhållningssätt. Därför måste man också arbeta med attityd- och förhållningssätsfrågor, precis som jag tycker att statsrådet framhäver i sitt interpellations svar.

Dock vill jag påpeka en sak. Jag tror, inte minst som sydsvensk, att det är väsentligt att vi ytterst gör något åt alkoholbeskattningen. Differensen mellan svensk alkoholbeskattning och den som finns i Tyskland eller Danmark leder nämligen till att väldigt många söker sig bort från den svenska marknaden till den tyska eller den danska. Då uppstår också möjligheter för illegal försäljning och för olika kriminella nätverk att arbeta med alkoholen som en av de produkter de säljer.

Jag tror att en svensk alkoholbeskattning som var lägre än den är i dag skulle göra det onödigt för rätt många att lägga dyra pengar på att söka till Puttgarden eller Burg. I stället skulle man då handla sin alkohol på det svenska Systembolaget eller kanske i framtiden i licensierade butiker – nu är vi inte där än, men åtminstone på det svenska Systembolaget. Jag tycker att det svenska Systembolaget, eller i framtiden svenska licensierade butiker, är långt mycket bättre än sprittaxi som kör hem till barnen.

Anf. 5 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret på interpellationen, som jag tycker är intressant i flera delar. Till exempel signalerar det att vi faktiskt lever i en annan värld än den vi hade när vi gick med i EU.

Om man först tittar tillbaka lite grann kan man se att det var först 1993 som EU tog beslut om att vi skulle ha en öppen handel med alkohol i Europa. Det finns en viss saktfärdighet, kan man säga, i Sveriges politik för att följa detta. Vi kan dock konstatera att vi har en annan politisk verklighet i dag än den vi hade när vi fick vårt medlemskap. Det är väl också det statsrådet talar om när hon säger att totalkonsumtionsmodellen kanske inte är den som ska användas.

Det finns många problem som har kommit med den nya alkoholpolitiska verklighet vi har. Man pratar mer om att försöka skydda, att ha *harm reduction* som ett mål för att nå framåt i alkoholpolitiken. Jag tror att det i grunden är bra. Den alkoholpolitiska modell vi har bygger faktiskt på att vi har stängda gränser och att ingen införsel kan ske. Det detaljhandelsmonopol vi har i Sverige är ju i princip avskaffat då mer än 50 % av de drycker som konsumeras i Sverige inte säljs via Systembolaget.

Man kan också konstatera att den passivitet som funnits i den svenska alkoholpolitiken har lett till stora problem. Vi har inte sett att det blivit en ny verklighet. Därför tycker jag att det är bra att statsrådet nu signalerar att det blir nya åtgärder.

Bland annat säger man att tullens resurser måste stärkas, och det är bra. Frågan är dock om detta är tillräckligt. Vi vet exempelvis att vi har en tull som jobbar väldigt hårt mot narkotikan, samtidigt som vi i dag kan se att narkotikan strömmar in. Vi kan se att det redan i dag läggs ned ett ganska stort arbete på att begränsa införseln av illegal sprit till Sverige, men att det kanske inte alltid lyckas så bra.

Därför är jag intresserad av det som sägs om ett strategiskt nytänkande i den här politiken. Det behövs faktiskt en ny politik för en ny tid. Jag tror att det var en branschorganisations vd som sade att den politik vi har i Sverige bara skulle fungera i Nordkorea. Jag tror att han går lite långt där, men jag tror ändå att det precis som statsrådet säger krävs ett strategiskt nytänkande i dessa frågor.

Man kan exempelvis titta på Danmark, som gjorde en sänkning av alkoholskatten och därmed faktiskt minskade sin konsumtion. Det är intressant att ett land som ligger så nära oss och som har en politik liknande vår faktiskt har valt en annan väg som har varit väldigt lyckad.

Vi kan också se att det finns väldigt stora ekonomiska incitament. Expressen gjorde för ett tag sedan en undersökning av var break-even gick för att åka och handla en full ranson för en person i Tyskland. Enligt deras beräkningar kunde man åka någonstans från Sundsvall ända ned till Tyskland bara för att köpa en ranson. Då förstår man att vi som bor i Småland och Skåne naturligtvis har en helt annan ekonomisk verklighet.

Detta är också ett miljöproblem. Enligt beräkningar från Schenker släpps det ut ungefär 112 000 ton koldioxid bara på den alkoholturism som svenskar står för.

Jag välkomnar alltså svaret och det du säger om ett strategiskt nytänkande. Jag har noterat att finansministern säger att det för närvarande inte är aktuellt med skattesänkningar när det gäller dessa varor, men jag tycker att vi bör se vad som händer med de åtgärder som nu är på gång för att sedan kunna utvärdera detta igen. Kanske är dörren inte stängd när det gäller hur alkoholpolitiken ska se ut den närmaste tiden. Jag tackar för svaret och återkommer.

Anf. 6 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Tack för ett flitigt deltagande! Detta är den första interpellationsdebatten, och alla hinner hem och julstäda ändå – om det nu är det ni ska göra, om nu det är viktigast.

Den svenska alkoholpolitiken har skrivits in på ett tydligt sätt i regeeringsförklaringen. Låt mig därför börja med att upprepa vad som står i

den. Där finns skrivningar både om det nationella planet och om det internationella planet. Det står att vi ska verka för att minska totalkonsumtionen i Sverige och att vi i EU ska verka för en restriktiv alkoholpolitik.

Det är ganska tydliga riktlinjer. De är inte bara giltiga för det närmaste året, utan regeringsförklaringen måste betraktas som en inriktningsförklaring för den kommande mandatperioden.

Detta har bäring på folkhälsan i allra högsta grad, och det är naturligtvis därför skrivningarna är så tydliga. Vi vet att totalkonsumtionen är väldigt starkt och tydligt kopplad till antalet rattonyktra, våldet mot kvinnor, alkoholrelaterade sjukdomar och så vidare. De sambanden är tydligt klarlagda. Vår stora utmaning är att se till att folkhälsan utifrån det perspektivet kan bli bättre.

Det har skett trender på flera sätt. Det har skett förändringar i alkoholpolitiken och i synsättet på alkohol i Sverige.

Vi har sett en ökad totalkonsumtion under en rad år. Vi ligger i dag på drygt tio liter per vuxen i årskonsumtion, vilket är ett mycket högt tal. Därför är det intressant att notera precis det som åberopades här: att ungdomar i dag står för ett trenderbrott. 30 % av grabbarna i årskurs 9 säger att de inte alls nyttjar alkohol. Så högt procenttal har det inte varit på mycket länge. Detta är intressant.

Den här frågan behöver förnyas för varje ny generation. Här har det uppenbarligen på många plan pågått en opinionsbildning som varit framgångsrik. Jag tror att det ska tolkas som ett resultat av den ökade alkoholkonsumtionen under en längre tid. Vi har ju sett resultatet av den. I dag väljer många ungdomar i stället att helt avstå från alkohol.

Ett av de verktyg som vi använder oss av på det nationella planet är Systembolaget, ett försäljningsmonopol, som får ökat förtroende hos svenska folket. I dag är det alltfler som supportar tanken på ett försäljningsmonopol än det var förra året och förrförra året. Det finns en ny syn; man ser att sortimentet är tillfredsställande och att försäljningsmonopolet med begränsade öppettider, ingen merförsäljning och så vidare är ett väl fungerande verktyg. Svenska folket är relativt nöjt med Systembolaget som försäljningsmonopol.

Hög beskattning är också ett verktyg. Glädjande nog har vi nu fått en dom i Joustramålet som indikerar att de skatterna kan behållas, alltså att Internetförsäljningen inte på något sätt ska undantas här. Vi väntar fortfarande på Rosengrenmålet, och vi har fått generaladvokatens dom som går i samma riktning som domen i Joustramålet.

Det här är intressant att se därför att det indikerar att den svenska linjen alltmer vinner gehör också i ett europeiskt perspektiv. Detta tolkar jag väldigt positivt. När jag var på ministerrådsmöte om alkoholstrategin talade jag med Nederländernas representant. Han sade: Sverige har en bra alkoholpolitik. Vi andra borde lära av er.

Det Bror Duktig-syndrom som kanske funnits tidigare har övergått i respekt för att vi valt att ha en restriktiv alkoholpolitik och att arbeta med de här verktygen över en lång tid.

Talartiden försvann fort. Jag får återkomma till EU-nivån i nästa inlägg.

Anf. 7 EGON FRID (v):

Herr talman! Jag vill först tacka mina meddebattörer. Det är intressant med alkoholpolitiska debatter. Sedan får jag väl dela ut min julklapp. När vi nu har en borgerlig alliansregering får jag väl ändå uttrycka min tacksamhet över att det är Maria Larsson och Kristdemokraterna som i regeringen har ansvaret alkoholpolitiken – detta sagt naturligtvis utifrån den tydliga spännvidd vi ser i regeringen när det gäller alkoholfrågan. Anders Borg har på EU-nivå uttalat att det är bättre att jobba än att supa och gett signalen att det inte är aktuellt att sänka några skatter på EU-nivå. Jag hoppas att det gäller också i Sverige.

Naturligtvis vill jag anknyta till den nya verkligheten, till de trendbrott som vi sett inom svensk alkoholpolitik. Det är viktigt att konstatera att de här trendbrotten är positiva för totalkonsumtionsmodellen. Vi ser att det finns stöd för den svenska nationella nivån när det gäller att forma vår egen alkoholpolitik som bygger på totalkonsumtionsmodellen. Det är väl också en signal om att vi, trots att vi har kunnat försvara skattenivån och trots att vi har kunna försvara monopolet, lyckats få ett trendbrott när det gäller totalkonsumtionen först och främst för unga, vilket är en jätteviktig början. Men vi har också kunnat få ett stopp när det gäller de negativa signalerna om en kraftigt ökad införsel via spritresorna till Danmark och Tyskland. Vi ser att kostnaderna för de här resorna har blivit så stora att det första nöjet med det så att säga har avtagit och att vi fått en tillnyktring i det sammanhanget.

Från egna resor till Kiel i Tyskland kan jag intyga hur det nu är. Jag har en dotter som har bott i Tyskland i två och ett halvt år. Nu bor hon i Kiel. Jag har gjort några resor dit. Naturligtvis har folk tittat på mig när jag har åkt hem med både tom bil och tom släpkärra. Jag vill också intyga att införselresorna inte riktigt är så omfattande som många vill göra gällande. Det är en minskning även där.

Sedan är det intressant att man som ett exempel nämner utvecklingen i Danmark. Men när det gäller utvecklingen i Finland och konsekvenserna av den finska spritskattesänkningen blev det inte samma resultat där.

För att återknyta lite mer till EU-strategin och den kritik som finns mot den, att EU-strategin ligger långt från den svenska alkoholpolitiken, är det ingen kritik mot alkoholkonsumtionen i sig. I stället inriktar man sig på den skadliga och riskfyllda alkoholkonsumtionen. Det är i och för sig bra. Man måste ju jobba också på den fronten.

Det är viktigt att betona att strategin inte inriktas på totalkonsumtionsmodellen. Ur svensk synvinkel har vi stöd för att som medlemsland få styra den egna alkoholpolitiken. Det är en positiv utveckling av totalkonsumtionsmodellen i Sverige. Det är viktigt att vi slår vakt om och formar vår alkoholpolitik utifrån den.

Men vi ser, som sagt, den spännvidd som finns inom alliansregeringen när det gäller alkoholpolitiken. Maria Larsson har i regeringen ett viktigt arbete för hela nationens skull när det gäller att försvara totalkonsumtionsmodellen.

Anf. 8 HANS WALLMARK (m):

Herr talman! Låt mig först i likhet med Vänsterpartiets Egon Frid få uttrycka glädje över att Maria Larsson är minister i Sverige. Jag uttrycker

glädje utifrån många flera dimensioner, inte bara den enskilda som Frid tog upp.

Ministern hälsade till oss och sade att det här är hennes första interpellationsdebatt. Hon uttryckte sedan sin önskan om att hinna hem till julstämningen. Det är viktigt. Men familjen är nog det viktigaste, eller hur, statsrådet?

När det gäller hur man ska kunna minska totalkonsumtionen tror jag att det finns en stor likhet mellan statsrådet och mig. Det handlar om att försöka forma attityder. I all tydlighet kan det uttryckas på det sättet att det är bättre att man jobbar än att man super. Det tror jag att de flesta här i kammaren håller med om.

Jag tror att man ändå inte kan förneka trycket utifrån. Inte minst vi i Sydsverige märker ganska påtagligt det trycket. Det handlar inte om att vi har lyckats försvara Systembolaget, för man kan inte säga att vi har lyckats försvara Systembolaget när kanske hälften av all alkohol som förtärs i Sverige inte sålts via Systembolaget. Då finns det så att säga ett strukturfel, ett strukturproblem.

Därför är det viktigt att vi har en minister som säger att man ska följa utvecklingen inom alkoholpolitikens område. Jag tror att man ändå får iaktta just det tryck som nu kommer utifrån. Rätt många människor i Sydsverige väljer trots allt att inte använda Systembolaget för sina inköp, utan man väljer Calles eller gränsshoppen i Puttgården eller Burg.

Det jag tycker är det långsiktiga problemet är kanske inte att vanliga konsumenter gör de här affärerna utan att det också inbjuder till kriminella nätverk. Man köper sin alkohol i Burg och Puttgården och säljer den helt utom kontroll i Jönköping eller Kalmar. Det finns alltså här en koppling till annan kriminalitet.

Detta gör att jag tror att vi långsiktigt inte kan frikoppla den svenska alkoholdiskussionen utan att också se över alkoholbeskattningen.

Anf. 9 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tror att den viktigaste frågan i den här debatten, som jag ser det, handlar om ungdomars attityder till alkohol. Man kan se på flera sätt att vi har fått en förändring. Dels dricker ungdomar mindre i dag, och det är intressant. Dels kan man titta på den utvärdering som Folkhälsoinstitutet gjorde av de befarade alkoholpolitiska konsekvenserna av den ökade införsel som skedde. Man konstaterar där att de ökade skador som man trodde skulle ske med en ökning av införseln inte blev så allvarliga. Det visar väl att vi har fått en ny alkoholkultur, att vi använder alkoholen på ett annat sätt.

Jag delar regeringens och folkhälsoministerns syn på en restriktiv alkoholpolitik. Däremot menar jag inte att en restriktiv alkoholpolitik innebär att vi måste ha så höga skatter som vi har i Sverige i dag.

Valto Koski, som är ordförande i socialutskottet i Finlands riksdag, försvarar exempelvis den finska sänkningen. Han gör det av framför allt ett skäl, och det är att man lyckades begränsa tillgången till alkohol just för unga.

Jag kan berätta från min hemstad Kalmar att om jag tar mig för att promenera in till stan en söndagsmorgon hittar jag givetvis en och annan flaska eller burk. Min högst ovetenskapliga syn på detta är att det är väldigt sällan jag ser en svensk burk. Det är just för ungdomarna som jag

tror att det här är en väldigt allvarlig fråga, och tillgången där har ökat dramatiskt.

Visst ska vi ha en strategi för specifika åtgärder på sikt, och det som EU har presenterat är i stora delar väldigt bra. Men det problem vi har i dag är de som dricker nu i helgen och nästa vecka. Strategin måste vara en sak, men det problem vi har i dag måste vi lösa i närtid, inte genom en strategi. Därför tror jag att skattefrågan måste komma upp.

Anf. 10 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag skulle bara vilja göra ett tillrättaläggande när det gäller Systembolagets försäljning. Det nämndes en siffra som jag möjligtvis kan tänka mig, utan att ha de aktuella siffrorna med mig, handlar om enbart spritförsäljning. Om man tittar på totalförsäljningen ligger den inte på de talen. Dessutom är det ju så att Systembolaget i dag återtar marknadsandelar och ökar sin försäljning, vilket är väldigt glädjande.

I det första inlägget ställdes frågan vad som menas med strategiskt nytänkande, och jag måste svara på den. Det förekom lite olika tolkningar här. Jag tror också att det är jätteviktigt att vi satsar på ungdomarna. Då handlar det om att använda verktyg som vi har på ett mycket mer aktivt sätt än vad som hittills har gjorts.

Det handlar till exempel om att vi nu i budgetpropositionen tydligt ger mer pengar till tullen, 25 miljoner, med ett uttalat uppdrag att också bekämpa Internethandeln, den illegala handeln. Det har aldrig gjorts tidigare, och Tullverket har kanske inte fått den tydliga fingervisningen om att detta ingår i uppdraget.

Det handlar om att intensifiera polisens arbete. Vi kan tydligt se att där polisen har varit aktiv mot smugglingen till ungdomar förändras skeendet om man orkar vara uthållig i ett aktivt arbete. Växjö är ett sådant exempel, där man har lyckats få bukt med smugglingen till ungdomar, just för att polisen har engagerat sig i frågan. Vi behöver sprida det kunnandet och tänkesättet över hela landet.

Sedan handlar det naturligtvis om opinionsbildning, som hela tiden måste pågå och där många olika aktörer behövs på arenan.

Jag vill gratulera Egon Frid till hans nya uppdrag. Det spelar också roll. Olika intresseorganisationer, inte minst ungdomsorganisationer, kan också fungera som opinionsbildare.

Skåne är inte som Sverige, eller Sverige är inte som Skåne. Nej, så är det förvisso. Det ser olika ut i olika delar av landet. Men en lagstiftningsförändring eller en skattesänkning innebär att hela landet får nya förutsättningar. Det vi vet genom erfarenheter av skattesänkningar i alla länder omkring oss som har prövat det är att totalkonsumtionen ökar.

Vi kan se att konsumtionen i Finland ökade med 15 %. Men våldet mot kvinnor ökade med 25 %. Det är inte en utveckling som jag vill se i Sverige. Den vill inte jag stå för.

Kostnaden i Sverige är i dag 20 miljarder kronor, enligt Sorads beräkningar. Alla tycker att det är ganska låga beräkningar, då det finns en del saker som de inte har inkluderat. Det finns andra beräkningar som går upp i helt andra tal. Det spelar kanske inte så stor roll vilka tal det är, därför att alla utredningar konstaterar att kostnaderna för de alkoholrelaterade skadorna och olyckorna är otroligt stora. Det är klart att det är vår

uppgift som lagstiftare om bland annat skatter att försöka minimera de kostnaderna.

En annan del i strategiskt nytänkande tror jag är att ta till vara det som händer i Europa i dag, nämligen att hitta en strategisk samverkan med andra. Jag är intresserad av att se vad man kan använda det nyinrättade forumet till, till exempel för att diskutera och föra upp saker som vi nu ser är på gång i andra medlemsländer.

Båda de kommande ordförandeländerna Portugal och Slovenien har indikerat att de kommer att ha alkoholfrågan som en prioriterad del i sitt ordförandeskap. Vi har sedan gammalt ett nordiskt samarbete. Finland bär nu med sig nya erfarenheter. Opinionsen i Finland har svängt så att man vill ställa regeringen till svars för att mäns dödlighet har ökat så graverande, och man menar att regeringen genom sina skattesänkningar är ansvarig för detta.

Det pågår en ny debatt. Diskussionsklimatet ser helt annorlunda ut nu än det gjorde för fem år sedan. Det här är nya strategiska orienteringar i form av samarbete med andra länder. Vi kan inte driva den här frågan bara på ett nationellt plan. Det är vi alla överens om.

Anf. 11 EGON FRID (v):

Herr talman! Tack än en gång, Maria Larsson, för svaret på interpellationen! Tack också till er andra som har deltagit i interpellationsdebatten.

Jag vill säga att jag naturligtvis har respekt för de problem som Hans Wallmark och Jan R Andersson tar upp och som har bäring på den svenska alkoholpolitiken. Men jag drar inte samma slutsats som Jan R Andersson om den nya alkoholkulturen, att vi skulle kunna få ett mer europeiskt drickande som konsekvens av att vi ser att det har blivit ett trendbrott bland unga. Jag tror snarare att totalkonsumtionsmodellen är ett stöd för den förändrade attityd som vi har fått bland unga i landet för att dricka mindre.

När respekten för den här problematiken diskuterades sade jag också utifrån min utgångspunkt att jag har jobbat inom socialtjänsten i över tio år med alkoholmissbruk och beroendeproblematik, så jag har sett detta i min tjänsteutövning tidigare.

Jag vill också poängtera att det inom EU:s alkoholstrategi finns saker som är positiva. En av de sakerna är att man konstaterar att alkoholen är ett gränsöverskridande problem och att vi måste jobba med gränsöverskridande åtgärder internationellt för en så viktig nationell fråga som alkoholpolitiken är för Sverige, för landets invånare och framför allt för våra unga invånare, som utsätts för enormt stora risker med en stark exponering av alkohol.

Frågan om *harm reduction* hoppas jag att vi kan debattera i samband med narkotikaberoende, i stället för att dra in den i alkoholdebatten.

Jag vill avslutningsvis säga, herr talman, att det finns all anledning för regeringen, statsrådet och folkhälsominister Maria Larsson och alla ledamöter i riksdagen att vara fortsatt mycket kritiska till EU:s alkoholpolitik och arbeta med kraft för en restriktiv alkoholpolitik i Sverige och EU.

Anf. 12 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag tror att Sverige har spelat en viktig roll för att vi ska vara där vi är i EU:s alkoholpolitik. Den strategi som nu antogs av en enig kommission och de rådsslutsatser som antogs av ett enigt ministerråd hade sin början under Sveriges ordförandeskap 2001, där det här var en av de frågor som lyftes fram. Det har tagit ganska många år fram hit. Det man tydligt kan iaktta är ett förändrat synsätt inom EU som jag vill välkomna. Jag vill verkligen markera att jag med tillförsikt ser fram mot att det kan växa ytterligare inför framtiden.

Det är det som jag tycker är så fantastiskt. Man kan ha mycket synpunkter på hur strategin ser ut, att den inte är tillräcklig, att den borde ha gått längre och så vidare, men trots allt är det någonting ganska remarkabelt som har hänt. Om man bara går fem år tillbaka i tiden hade detta nästan varit omöjligt att tänka sig, att det var en enig kommission bakom detta. Alla EU:s 25 medlemsstater har ställt sig bakom att alkohol måste betraktas inte bara som vilken vara som helst utan också med ett folkhälsooperspektiv. Jag tror att vi alla tycker att det är bra och välkomnar det, även om vi har haft olika företrädare i den här debatten.

Tack så mycket för ert deltagande! Ha nu en riktigt god jul!

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2006/07:155 om utbildningsvikariat och kompetensen i äldreomsorgen

Anf. 13 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Eva Olofsson har frågat mig vad jag kommer att göra för att säkerställa att satsningen Kompetensstegen kan genomföras på ett bra sätt, om jag kommer att ta initiativ till en konsekvensanalys av de indragna utbildningsvikariaten samt vad jag avser att göra för att öka kompetensen hos personalen i äldreomsorgen.

Låt mig börja med att klargöra att man inte kan sätta likhetstecken mellan satsningen på Kompetensstegen och utbildningsvikariaten. Skillnaden mellan Kompetensstegens projekt och utbildningsvikariaten är bland annat att Kompetensstegen, i enlighet med direktiv och förordning, stöder kortare, verksamhetsnära utbildningar utan vikarieersättning, medan utbildningsvikariaten har riktats mot längre grundutbildningar som kräver vikarier. Tack vare Kompetensstegens upparbetade kontakter med kommunernas äldreomsorg gavs kommittén även i uppdrag att ha en stödjande och uppföljande roll i satsningen på utbildningsvikariat. Satsningen på utbildningsvikariat har dock hela tiden hanterats och handlagts av Ams, eftersom det i första hand var en tillfällig arbetsmarknadsåtgärd som den dåvarande regeringen sjösatte för att få ned arbetslöshetssiffrorna före valet. Detta kan man till exempel avläsa genom att studera fördelningen av de mycket stora medel som avsattes. Hela 2 miljarder kronor avsattes för att betala löner till arbetslösa som fick tillfälliga vikariatsanställningar, medan bara en knapp femtedel så mycket avsattes för personalutbildningar.

Regeringens skäl till att utbildningsvikariatet avskaffas är att Sverige nu befinner sig i en konjunkturuppgång med en ökning av sysselsatta. I syfte att främja den goda utvecklingen har regeringen lagt om arbetsmarknadspolitiken till att tydligare fokusera på matchning av arbetssökande och lediga arbeten. De program som blir kvar ska användas för dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Med det synsättet på vad arbetsmarknadspolitiken ska åstadkomma går det inte att försvara utbildningsvikariatet, eftersom den åtgärden är kraftigt subventionerad samtidigt som den erbjuder personer som varit arbetslösa mycket kort tid.

Svaren på Eva Olofssons frågor blir således att Kompetensstegen fortsätter på det sätt som ursprungligen var avsikten. Regeringen fattade så sent som den 7 december beslut om ytterligare drygt 63 miljoner till kommunerna för kompetensutveckling av personalen i äldreomsorgen.

Avskaffandet av utbildningsvikariatet är en politisk fråga där regeringen tydligt visat sin avsikt att inte stödja denna typ av arbetsmarknadsåtgärder, och jag avser inte att låta göra någon konsekvensanalys. Däremot pågår ett arbete med övergångsregler som kommer att innebära att kommuner som har kostnader för redan påbörjade utbildningar kommer att kunna få ersättning för dessa.

Regeringen gör för närvarande en omfattande satsning för att förbättra kvaliteten inom vården och omsorgen om äldre. Personalen är äldreomsorgens viktigaste resurs, och personalens kompetens är avgörande för kvaliteten i utförandet av tjänsterna. Utöver det arbete som Kompetensstegen bedriver kommer regeringen att se över kompetensfrågorna. Om detta ber jag dock att få återkomma till kammaren i ett senare skede.

Anf. 14 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka folkhälsominister Maria Larsson för svaret, men det känns lite som om vi pratar förbi varandra.

Visst tycker jag att det är bra att den borgerliga regeringen inte avbryter den stora kompetenssatsningen på 1 miljard som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet beslutade om. Det hade varit en katastrof.

Men om man tittar på de frågor som jag har ställt har jag inte frågat om bara Kompetensstegen som sådan, utan interpellationen handlar om utbildningsvikariatet och kompetensen i äldreomsorgen, vilket är en vidare och större fråga.

Jag har ställt frågor om vad statsrådet vill göra för att säkerställa kompetensen i äldreomsorgen och hur statsrådet ser på att utbildningsvikariatet har bidragit till att höja kompetensen. Det får jag inget svar på alls.

Maria Larsson har tydligt svarat att hon inte kommer att göra någon konsekvensanalys. Det är synd.

Jag vet inte om statsrådet har tagit del av det brev som Sveriges Kommuner och Landsting har skickat till Närings-, Social- och Utbildningsdepartementet. Där skriver de att slopade utbildningsvikariat är ett slag mot kvaliteten i äldreomsorgen. De skriver: Vi vill understryka att utbildningsvikariatet inte bör ses som en arbetsmarknadspolitisk insats, utan som en insats för utbildning och kvalitetshöjning inom äldreomsorgen.

Där tycker jag att statsrådet har missat något. I statsrådets svar koncentreras allt på att det är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Men jag tror att Maria Larsson är väl medveten om att det inom äldreomsorgen finns mycket duktig personal som dock saknar den grundutbildning de behöver. 40 % saknar omvårdnadsprogrammet och 90 % av personalen i äldreomsorgen skulle i större eller mindre utsträckning behöva komplettera med en och annan kurs. Det är bakgrunden till att Sveriges Kommuner och Landsting säger att detta är en så viktig fråga.

För några år sedan räknade man ut att det skulle kosta 5 miljarder under fem år för kommunerna att utbilda all personal i omvårdnadsprogrammet och ge dem de kunskaper som de behöver. Kommunerna klarar inte det själva. De behöver ett statligt stöd för att höja hela grundutbildningen i äldreomsorgen. Utbildningsvikariatet var det stödet. Man fick stöd för att anställa vikarier under tiden, vilket är den stora kostnaden. Man fick också ett bidrag till själva utbildningen.

Därför är det så synd att Maria Larsson ser detta som en viktig men enbart arbetsmarknadspolitisk åtgärd och inte ser att staten måste gå in och hjälpa till att höja kvaliteten och grundnivån på personalen i äldreomsorgen.

Är det inte värt att titta på de positiva resultat som utbildningsvikariatet har gett? Är det inte värt att ta med det? Vad vill statsrådet göra för att stötta en högre grundutbildning på äldreomsorgens område?

Det är intressant att se att i Göteborg är det runt 100 personer färre som kan börja grundutbildningen. I till exempel Östersund har de fått plocka fram 5,2 miljoner – ganska mycket för en stad av den storleken – för att kunna fortsätta utbildningen.

Det finns i dag ungefär 2 000 utbildningsvikariat, och det innebär att det är 3 000–4 000 personer som studerar. Ett utbildningsvikariat är flexibelt och bra, det kan täcka många olika personer som utbildas och man kan sätta in det på olika håll. Det är därför som det har fungerat så bra ute i verksamheten.

Anf. 15 MARGARETA B KJELLIN (m):

Herr talman! Statsrådet Larsson och även Eva Olofsson!

Jag vill delta i debatten för att beskriva lite av den verklighet som jag som verksam har sett ute på fältet. Jag har utgått från frågan som Eva Olofsson har ställt: Hur kan Kompetensstegen säkerställas? Det handlar inte bara om kompetensutveckling.

När Kompetensstegen introducerades fanns över huvud taget inte utbildningsvikariatet på dagordningen. Jag vill inte, herr talman, tro att Eva Olofsson är helt okunnig om förutsättningarna för de initiativ som hon själv varit med och beslutat om. Egentligen ser jag den här interpellationen enbart som ett sätt att insinuera att alliansregeringen inte bryr sig om kompetensutvecklingen inom äldreomsorgen.

För att beskriva verkligheten vill jag säga att jag som vårdlärare, och även ledamot av den kommunala yrkesnämnden, var med på ett seminarium när man introducerade Kompetensstegen. Där fanns också workshoppar för att genom tydliga exempel visa hur man skulle lära under arbetstid och arbeta på ett nytt sätt. Det gavs bland annat exempel från Huddinge där de jobbade med mångkulturella frågor och där perso-

nalen arbetade på ett sådant sätt att de samtidigt lärde sig. De kunde även få betyg i kursen Människan socialt och kulturellt. Det är ett bra exempel på kompetensstegen.

Ett annat arbete har man sjösatt i Hudiksvall där man utbildat 25 coacher i etik som under arbetstid och vid arbetsplatsträffar beskrivit och diskuterat den etiska värdegrunden för sitt arbetssätt. Under våren kommer 900 personal att kunna tentera i kursen Etik. Det var sådant man fick pengar för i Kompetensstegen, och till det gick det inte åt ett enda utbildningsvikariat.

Som en fortsättning på den andra delen kan jag säga, beträffande hur man kan kompetensutbilda och säkerställa en bra utbildning inom äldreomsorgen, att jag också varit med och sjösatt arbetsplatsbelagd utbildning där personal, redan anställd inom äldreomsorgen, under sin arbetstid läser in kurser med hjälp av handledare från omvårdnadsprogrammet. De fullgör hela omvårdnadsprogrammet under tiden de arbetar, med hjälp och stöd av handledare och med hjälp av lärare från omvårdnadsprogrammet. Det är ett bra sätt att kompetensutveckla.

Jag tror alltså att den här interpellationen egentligen bara handlar om utbildningsvikariatet som arbetsmarknadsåtgärd. Jag vill tillägga, till det som statsrådet Larsson beskrivit om utbildningsvikariatet, att vi i dag har uppfunnit alla tänkbara arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att få ned arbetslösheten – i en högkonjunktur. Och då undrar jag: Vad gör vi när vi inte har någonting att ta till och vi närmar oss nästa lågkonjunktur? Vi har ju redan använt alla åtgärderna.

En alliansregering som föreslår kvalitetssäkring, värdighetsgarantier och olika insatser inom äldreomsorgen speglar vår vilja att ha en bra kompetens hos personalen. Vi skulle inte kunna föreslå eller genomföra något av förslagen utan en personal som både är kompetent och intresserad av sitt arbete. Jag tror därför att Eva Olofsson kan vara helt lugn. Vi kommer att med gemensamma krafter i alliansregeringen, och gärna tillsammans med övriga, se till att vi får en bra äldreomsorg.

Anf. 16 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa ett par frågor till statsrådet Maria Larsson om det som står i interpellationen Utbildningsvikariat och kompetensen i äldreomsorgen. Vi vet att utbildningsvikariatet, tillsammans med andra åtgärder, över tid spelat stor roll för kompetensutvecklingen i äldreomsorgen. Det vi nyss hörde från Margareta B Kjellin är inget unikt. Det sker i de flesta kommuner på olika sätt. Det intressanta är på vilket sätt man kan skapa förutsättningar för att kunna genomföra den. Kompetensstegen har varit ett sådant sätt, utbildningsvikariatet ett annat. Det finns ytterligare en del sätt.

I svaret sägs bland annat att utbildningsvikariatet handlagts av Ams och att de i första hand var en tillfällig arbetsmarknadsåtgärd, enligt den nuvarande regeringen. Det sägs också att vi nu befinner oss i en högkonjunktur och att det skulle vara skälet till att man vill plocka bort utbildningsvikariatet. Man tänker satsa på en tydligare matchning av arbetssökande och på glädje i arbetet. Man ska också se om det kan finnas någon form av övergångsregler för de kommuner som drabbas av att utbildningsvikariatet dras in.

Det största problemet är väl att detta sker väldigt snabbt. Många kommuner har ju planerat för det, just för att kunna ge sin personal kompetensutveckling, och därigenom ge arbetslösa personer möjlighet till arbete och indirekt även till utbildning på plats, vilket man faktiskt får i sin anställning.

Utbildningsvikariaten är genialiska, och även om jag delar Olofssons uppfattning att det finns behov av att ytterligare se över de positiva effekterna vet vi att utbildningsvikariaten är de bästa arbetsmarknadspolitiska åtgärderna eftersom de kombinerar kompetensutveckling och vidareutbildning. De är mycket uppskattade och har gett mycket goda resultat. Människor får arbete samtidigt som den befintliga personalen får möjlighet att öka sin kompetens.

Efter årsskiftet tillträder jag som kommunalråd i Trelleborg – förvisso i opposition. Jag är inte lika glad som en del andra över att Maria Larsson är ny minister, men jag vill gratulera henne och önska henne lycka till. Jag är väl inte heller lika glad att bli oppositionsråd som jag hade varit om jag blivit kommunalråd. Min poäng är att Maria Larsson och jag haft många debatter, och en av hennes rådgivare, en före detta socialutskottsledamot, har sagt att det skulle satsas massor på äldreomsorgen. Jag tycker inte att det är en riktigt rätt väg ni nu väljer att gå.

I måndags, innan kommunfullmäktigesammanträdet i Trelleborg skulle börja, kom en hel klass kvinnor dit. De hade hoppats att de skulle få gå omvårdnadsprogrammet, somliga en variant av omvårdnadsprogrammet, efter jul. Nu blev deras julklapp att de inte kan gå utbildningen eftersom regeringen drar in den möjligheten. Deras julklapp blev också att en del av dem får sänkt a-kassa och några fick av förvaltningschefen höra att de skulle få hjälp med kontakter med socialförvaltningen eftersom de nu kommer att behöva försörjningsstöd, alltså socialbidrag.

Varför, Maria Larsson, väljer ni att så snabbt ta bort utbildningsvikariaten, när de faktiskt fortfarande fyller en funktion? I ena stunden säger ni att det är massarbetslöshet och i nästa att det är högkonjunktur. Ni måste bestämma er för vad det är som gäller. Jag vill också fråga om ni tycker att det är så smart att göra det nu. Helt enkelt: Varför gör ni det? Resultaten blir inte särskilt bra. Och vad tycker Maria Larsson att jag ska säga till kvinnorna i Trelleborg? Kommer Trelleborg att få kompensation för att kunna göra det möjligt för dessa kvinnor att gå utbildningen under nästa år?

Anf. 17 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag skulle önska att jag hade lite mer tid till förfogande när jag ska bemöta frågor från tre personer, men det är kul att debatterna väcker intresse i kammaren och att många vill vara med. Det är jätteroligt! Jag ska försöka beta av så många frågor som möjligt, och om jag inte hinner med alla återkommer jag eftersom jag har flera tillfällen.

Låt mig först säga att jag tror att det är jätteviktigt att se vad som är statens roll och vad som är kommunernas roll. Äldreomsorgen är ett kommunalt ansvar, och kommunerna har självklart ansvar för att se till att det finns en god kompetensförsörjning och kontinuerlig vidareutbildning för personalen. Ibland, under speciella omständigheter, går staten in och gör extra utbildningsinsatser. Ett sådant exempel är Kompetensstegen. Även om jag inte uttryckt det i ord ligger den satsningen naturligtvis

kvar. Vi har bedömt att den är bra, och därför låter vi den löpa tiden ut. Det är förutsättningen för att vi ska kunna fortsätta med något som är igångsatt sedan tidigare. Vi har tyckt att det var en bra satsning och att den fortsatt behövs.

Vi tar bort den arbetsmarknadspolitiska delen, en mycket dyr insats, för dem som står närmast arbetsmarknaden. Av förklarliga skäl är det en av de åtgärder där vi vill lägga om arbetsmarknadspolitiken, och den ska alltså inte finnas kvar i vårt kommande koncept. I stället vill vi satsa på dem som står längst från arbetsmarknaden, som fått väldigt lite hjälp att komma tillbaka. De som i dag står nära arbetsmarknaden tror vi kommer att få jobb.

Vi har i budgetpropositionen aviserat, det uttrycks tydligt, att vi tycker att kvaliteten på de yrkesförberedande programmen, alltså omvårdnadsprogrammet på gymnasiet, ska höjas genom att fördjupa tiden i karaktärsämnen. Det tror jag är viktigt för att bidra till höjd kompetens hos personalen inom äldreomsorgen och för att också öka attraktionskraften i omvårdnadsprogrammet, göra programmet populärt, genom att erbjuda en bra arbetsplatsförlagd utbildning i form av en större del av programmet. Det är en satsning som vi gör, samtidigt som Kompetensstegen fortsätter att löpa.

Jo då, Eva Olofsson, vi har fått brev från SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, och vi har fått det mångfaldigat. Det verkar vara någon liten kampanj. Och det är väl inte obekant att det finns en annan politisk majoritet hos SKL än i riksdagen för närvarande. Vi får många brev.

Jag skulle vilja redogöra lite grann för hur siffrorna ser ut i den faktiska verkligheten. Därför har jag tittat lite noga på detta för att se på omfattningen av det som rubriceras som ett slag mot kvaliteten i äldreomsorgen.

Den 8 december 2006 fanns det 1 977 verksamma vikarier med utbildningsvikariat. Efter anvisningsstoppet den 24 oktober sker det en kontinuerlig avtrappning av antalet vikarier. Omkring vecka 8 år 2007 kommer många av dessa vikariat att upphöra.

Om Kompetensstegens egna antaganden, som bygger på intervjuer, avseende mängden berörda medarbetare stämmer får vi följande sammanvägda bild:

Av ca 3 500 studerande medarbetare kommer ca 1 000 att avsluta sina studier i tid och med vikarietäckning. Då återstår ca 2 500 medarbetare. Om vi antar att hälften av dem som har en studieplanering som sträcker sig över en termin – med stöd i en del muntliga underlag vet vi att en del personal studerar mindre än ett läsår – påbörjade studierna under tidig höst 2006 kommer de också att hinna avsluta sina studier i vederbörlig ordning.

En försiktig uppskattning är alltså att drygt 1 000 studerande inom vård och omsorg inte kommer att kunna avsluta sina studier enligt ursprungsplanen. Det utgör 0,4 % av personalen inom äldreomsorgen. Vi får vara lite måttfulla i debatten.

Anf. 18 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att berätta hur det ser ut i äldreomsorgen när det gäller utbildningarna. Som jag sade förut är det 40 %

som inte har gått omvårdnadsprogrammet. Och det är den utbildning som vi vill att den personal som jobbar inom äldreomsorgen ska ha.

Det jobbas nu mycket med att ta till vara de kunskaper som man har. Det handlar om validering och komplettering av ämnen som saknas. Man kanske inte behöver gå hela omvårdnadsprogrammet utan bara en del. Men 40 % har alltså inte genomgått omvårdnadsprogrammet.

En stor majoritet av dem som jobbar inom äldreomsorgen behöver gå vidare för att fördjupa sig i vissa delar. Det kan vara fråga om psykiatri, olika sjukdomar, demens etcetera där man inte har tillräckliga kunskaper.

Problemet är hur man ska höja denna grundutbildning. Nu säger Maria Larsson att detta är kommunernas ansvar. Och visst är det det. Om man vill ha en bra äldreomsorg så hade vi i alla fall med i utvecklingsplanen för framtidens äldreomsorg att man skulle satsa på personalen. Det var en av de allra viktigaste frågorna. Då måste man ta krafttag.

Av de 12 600 vårdbiträden och undersköterskor som har rekryterats under 2005 var det 56 % som hade genomgått omvårdnadsutbildningen – 29 % inom vuxenutbildningen, 19 % inom gymnasieskolan och 8 % inom annan vårdutbildning.

Jag håller med statsrådet om att vi naturligtvis ska förbättra omsorgsprogrammet på gymnasienivå. Men jag tror att väldigt många 14-, 15- och 16-åringar inte kommer att välja inriktningen att jobba med äldre just då. Då väljer man barn och ungdom eftersom det ligger så nära jämfört med att jobba med människor som man ska hjälpa i livets slutskede och som är i 80–90-årsåldern. Däremot är vuxenutbildningen oerhört viktig för att få personal till äldreomsorgen.

Det skulle kosta 5 miljarder under fem år för kommunerna om alla skulle få den utbildning som de behöver. Det klarar inte kommunerna själva. Och åtminstone Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet var överens om att det här måste göras statliga insatser.

Kompetensstegen är väldigt bra, men den klarar inte grundutbildningen. Självklart går inte äldreomsorgen under i och med att utbildningsvikariatet försvinner. Men man försvårar möjligheterna för kommunerna att klara av att ge så många som möjligt en grundutbildning.

Jag skulle vilja veta vilka förslag Maria Larsson har. Vad ska vi göra när 40 % saknar denna utbildning och de flesta behöver någon form av lite längre utbildning?

Det hjälper inte att bara ha arbetsplatsförlagd utbildning. Det har vi också i Göteborg. Vi har jobbat med den. Det är jättebra. Men även då behöver man faktiskt gå ifrån och ha samlad undervisning, även om man är större delen av tiden på arbetsplatsen. Äldreomsorgen är sådan att när man går ifrån så behöver man en vikarie.

Vore det ändå inte idé att titta på och dra lärdomar av utbildningsvikariatet i fråga om hur man ska fundera framöver och inte bara säga nej och inte ens titta på vad som har varit bra med utbildningsvikariatet?

Jag har hittat uppgifter på Kompetensstegens sida. Och det kan bli en sammanblandning eftersom man har stöttat kommunerna med utbildningsvikariatet förutom att man har hållit i pengarna för Kompetensstegen.

Västerås stads alternativa utförare satsar på utbildningsvikariat. Deras 500 medarbetare ska nu gå en utbildning med hjälp av utbildningsvika-

riat. Det tråkiga är att detta var daterat den 25 september 2006. Så de får nog tyvärr tänka om.

Men vad har den nya regeringen och Maria Larsson för förslag när det gäller att man behöver höja hela grundnivån inom äldreomsorgen?

Anf. 19 MARGARETA B KJELLIN (m):

Herr talman! Jag tycker att det är skönt att höra statsrådet Larsson beskriva sin syn på hur man ser på kompetensutvecklingen. Och jag känner mig väldigt trygg med det.

När Eva Olofsson säger att 40 % av personalen inom äldreomsorgen saknar utbildning vill jag lyfta fram ett annat problem. Man kan fundera över varför det ser ut så samtidigt som det går ett antal undersköterskor arbetslösa som har svårt att få jobb efter avslutad utbildning. Det är en anledning till att man inte söker utbildningen i första hand.

Detta har att göra med LAS. Det finns väldigt många som arbetar inom äldreomsorgen och som har gått på timtjänst och som på grund av LAS går förbi dem som har en utbildning. Detta är ett stort problem.

När jag har fört diskussioner med de socialdemokratiska kommunalråd som är i ledningen i min kommun får jag bara svaret att om man har dugt som vikarie i tre år duger man att jobba där sedan också. Och då kan man lätt validera.

Man ser alltså inte detta problem i kommunerna, i varje fall inte i de kommuner som inte leds av Moderaterna eller av några av de andra allianspartierna.

Jag skulle väldigt gärna vilja se att all personal inom äldreomsorgen har genomgått omvårdnadsprogrammet eller någon form av sjukvårdsutbildning. Man ser ju att behovet ökar hela tiden eftersom det blir allt fler svårt sjuka.

Men den arbetsplatsförlagda utbildning som jag själv har varit med och undervisat i har varit på försöksstadiet, och man har sett väldigt många nya grepp när det gäller hur man kan utbilda sig på kortare tid och ta till vara sina kunskaper. Man gör det alltså genom både arbetsplatsförlagd utbildning med handledare och validering. Vad vi behöver är ännu bättre valideringsinstrument. Annars tror jag att vi gör oss själva en björntjänst.

Jag har full förtröstan på att vi med en alliansregering också i fortsättningen ska få en kompetent personal.

Anf. 20 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja upprepa några frågor och också komplettera med en del nya till statsrådet Larsson.

Vi hörde att fortbildningsansvaret ligger på kommunerna. Betyder det att ni har ändrat uppfattning som parti och att regeringen inte har för avsikt att låta staten stödja kompetensutvecklingen inom äldreomsorgen? Tidigare har Kristdemokraterna mycket tydligt hävdats att staten borde bidra med kompetensutveckling inom kommunernas äldreomsorg.

Maria Larsson redogjorde för en väldig massa siffror. Och det är klart att det var en del som på ett ganska tidigt stadium fick reda på att de inte skulle kunna fullfölja sin utbildning. Det var många utbildningar som var planerade till efter årsskiftet, och de finns inte med i dessa siffror.

Prot. 2006/07:46
21 december

Svar på
interpellationer

I min egen kommun handlar det om nästan 5 miljoner kronor som man inte kan omsätta i utbildning. I fråga om kvinnor mellan 30 och 60 år går en del av dem naturligtvis åter i tjänst, men en del går tillbaka i arbetslöshet och ska leva på a-kassa. Jag har talat med dem på sammanträdet, och en del säger att de måste få socialbidrag. Då funkar det inte att säga: Nej, men det är så god högkonjunktur att vi inte behöver de här insatserna längre.

Dessutom tappar vi möjligheterna till den kompetensutveckling som finns inom äldreomsorgen. Det är precis som Eva Olofsson säger: Om det inte finns väldigt mycket pengar i en kommun går det väldigt sällan att ordna utbildningar på annat sätt än genom att hyra in vikarier eller att hålla mycket korta utbildningar över några timmar.

Min fråga är återigen: Vad tänker Maria Larsson göra för att förbättra möjligheterna till kompetensutveckling inom äldreomsorgen, och vad tycker Maria Larsson att jag ska säga till kvinnorna i Trelleborg?

Anf. 21 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Kommunerna är ansvariga för äldreomsorgen. Kommunerna ska naturligtvis också svara för en hel del av sin kompetensförsörjning. Men vi tycker att det är viktigt att staten då och då kompletterar och går in och stöttar kommunerna. Det är precis vad vi gör när det gäller Kompetensstegen. Staten går in och stöttar med utbildningsinsatser. Det gör vi nu, det gör vi kommande år och det kommer vi också att göra framöver.

Men utbildningsvikariatet är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd som riktar sig till dem som står närmast arbetsmarknaden. När vi nu vill sätta in arbetsmarknadspolitiska åtgärder satsar vi på dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. De behöver mest hjälp.

Den här arbetsmarknadspolitiska åtgärden har varit väldigt dyr. Vi tycker att de dyraste åtgärderna ska satsas på de personer som står längst ifrån arbetsmarknaden och som behöver den största hjälpen för att kunna komma tillbaka över de skyhöga trösklar som har byggts.

Vi är fortsatt intresserade av att från statlig sida kunna skjuta till medel och att hjälpa till med utbildningsdelen, men vikariatsanskaffningen, som har varit en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, är en annan sak. Vi måste skilja de här sakerna åt, för det är faktiskt så som verkligheten ska se ut.

Jag tror att viktiga delar utöver kommande statliga utbildningssatser är till exempel ett bra valideringssystem – som Margareta B Kjellin var inne på – där man får tillgodoräkna sig erfarenhet och kunskap, en bra omvårdnadsutbildning, som jag talade om tidigare, och naturligtvis också en vuxenutbildning som komplettering för den som inte är i gymnasieåldern.

Men jag tror också att det är jätteviktigt om den framtida personalrekryteringen ska vara framgångsrik att vi erbjuder goda arbetsvillkor, så att man kan påverka sina arbetsvillkor också i den kommunala vården och omsorgen.

Vi tror att det behövs en mångfald av arbetsgivare som man kan välja mellan och kanske möjligheter att själv vara med och påverka till exempel genom att driva ett äldreboende. Vi tror att sådana här saker – att det

finns utvecklingsmöjligheter och karriärvägar – är jätteviktiga också för att man ska kunna rekrytera och få personal att stanna.

Prot. 2006/07:46
21 december

I dag finns det kommuner med god ekonomi och som gick med ett stort överskott under 2006. Den knepiga situation som kommunerna har haft under de senaste åren har faktiskt vänt till ett överskott. Jag hoppas verkligen att Trelleborgs kommun nu tar ansvar för det man har lovat och faktiskt genomför de här åtgärderna med egna medel. Det tycker jag är rimligt att man gör om man ser att det finns ett behov. Den statliga insatsen vad gäller utbildningsdelen ligger även i fortsättningen kvar i form av Kompetensstegen.

Jag kan också berätta att vi planerar övergångsbestämmelser när det gäller utbildningsvikariaten. Det handlar om de här 1 000 personerna som skulle kunna vara i farozonen att få avbryta sin utbildning enligt ursprungsplanen. För att kommunerna inte ska bli återbetalningsskyldiga för den utbildningskostnad som de är berättigade till för sina anställda håller vi just nu på och bereder övergångsbestämmelser som säger att de anställda som har påbörjat utbildningen före den 24 oktober 2006 bör få fortsätta utbildningen trots att arbetsförmedlingen inte kan anvisa vikarier för hela utbildningsperioden.

Om övergångsbestämmelserna träder i kraft kommer Ams att kunna betala ut utbildningskostnaden till arbetsgivaren efter det att utbildningsvikariaten upphört om arbetsgivaren har kostnader för utbildning som påbörjats efter den 24 oktober 2006. Det kan möjligtvis vara till hjälp för ytterligare några av de här 1 000 personerna.

Anf. 22 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Det är bra att man tittar på övergångsbestämmelser. Men som Catherine Persson sade handlar detta inte bara om dem som utbildas nu utan om dem som behöver utbildning i framtiden.

Kommunerna har tagit ganska stora kostnader själva också. Den miljard som satsades i Kompetensstegen innehöll inga pengar för de vikarier som kunde behövas där – även om Kompetensstegen i regel inte handlar om särskilt långsiktiga utbildningar finns det några sådana också. De vikarierna får kommunerna själva stå för.

Göteborg skulle ha fått 24 miljoner för att klara 250 som läste omvårdnadsprogrammet. Kommunen fick lägga till 16 egna miljoner, för det täcker inte hela lönen och bara halva utbildningen. Det är viktigt att säga att det i ett utbildningsvikariat också ligger ett bidrag till själva utbildningskostnaden.

Om Maria Larsson nu är så allergisk mot Ams och allt som har med arbetsmarknadsåtgärder att göra skulle det vara intressant att få veta på vilka andra sätt man är beredd att se till att kommunerna och staten kanske tillsammans kan ordna så att det blir en grundutbildning för äldreomsorgen. Kommunerna klarar ju inte detta ensamma. Det är därför – inte för att man utan anledning vill skjuta på en ny regering – som Sveriges Kommuner och Landsting har agerat så aktivt i frågan.

Detta är också något av ett vinna-vinna-koncept. Personalen får möjlighet att skaffa sig den utbildning de behöver. Det är upplagt flexibelt, så att man kan få med allt det som nämndes förut, till exempel lärande på arbetsplatsen. Människor som annars kanske inte skulle ha sökt sig till äldreomsorgen får möjlighet att pröva på det och kan fundera på att skaffa utbildning eller att börja jobba i äldreomsorgen. Detta har varit

den stora fördelen med utbildningsvikariatet, och det är detta som det gäller – inte arbetsmarknadsåtgärder.

Prot. 2006/07:46
21 december

Anf. 23 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! På Eva Olofsson låter det nästan som om staten skulle stå för all utbildning av det här slaget och för utbildningsvikariat i vilken omfattning som helst. Det må vara Vänsterpartiets syn, men vi vill göra de största arbetsmarknadspolitiska satsningarna på dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Det har varit grunden för de avvägningar vi har gjort. Vi ser att det där behövs mest av coachning och utbildning, och vi är angelägna om att ge dem som har haft ett långt utanförskap en ny chans på arbetsmarknaden.

Jag är inte allergisk mot Ams, men jag tycker att Ams ska göra rätt saker. Matchningsarbetet behöver förbättras markant, skulle jag vilja säga.

Om man ska vara seriös i debatten är det inte rimligt att säga att SKL:s agerande och indragningen av utbildningsvikariatet är ett slag mot kvaliteten i äldreomsorgen. Det är 0,4 % av arbetskraften som kan vara föremål för en reduktion innan övergångsbestämmelserna. Låt oss ha lite vett och sans när vi diskuterar det här! Det är inga dramatiska förändringar som kommer att ske.

Men det som är viktigt, och som vi dessutom är överens om, är att vi måste tillse att äldreomsorgen kommer att ha en god kvalitet och att det finns möjlighet att rekrytera personal. Det är väldigt många faktorer som kommer att ha betydelse för den som är ung och ska välja mellan omvårdnadsutbildningen och något annat. Här ska vi göra flera olika insatser för att förstärka möjligheten för att få också unga människor intresserade av att arbeta i äldreomsorgen.

Tack för en god debatt, alla deltagare. Jag önskar er en god jul. Lycka till i Trelleborg!

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2006/07:156 om rätt till behandling för spelberoende

Anf. 24 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Siv Holma har frågat mig dels vilka förslag jag har till hur ungdomar och barn ska förhindras att utveckla spelberoende, dels om jag är beredd att utreda möjligheten att skärpa socialtjänstlagen så att den även omfattar rätten till behandling för spelberoende.

Många människor, inte minst ungdomar, har problem med sitt spelande. Jag delar interpellantens oro för att flera kan få problem med sitt spelande. Mot den bakgrunden har Statens folkhälsoinstitut, FHI, fått i uppdrag att nästa år särskilt beakta ungdomars spelande.

FHI har tidigare gjort bedömningen att det finns minst 25 000 personer i landet som är spelberoende. Med det utbud av olika spelformer som finns i dag, inte minst från internationella spelbolag över Internet, finns skäl att anta att antalet spelberoende också har ökat. Tillförlitliga data om

*Svar på
interpellationer*

utvecklingen av spelproblemen finns ännu inte. Den undersökning om befolkningens spelvanor som man planerar att genomföra med början under nästa år bedöms kunna ge ökade kunskaper om den senaste utvecklingen.

Sedan 1999 har staten ett anslag på 4 miljoner kronor till FHI för insatser för att förebygga spelberoende. Under förra mandatperioden avsattes därutöver 50 miljoner kronor. Från och med 2007 ökas anslaget till 28 miljoner kronor per år.

De stora svenska spelaktörerna har alltmer betonat betydelsen av att agera på ett ansvarsfullt sätt, bland annat genom påverkan från arbetet i branschrådet OSS, Oberoende spelsamverkan, där FHI är ordförande. Spelaktörerna har antagit etiska riktlinjer för reklam och marknadsföring och har inrättat ett spelråd för överläggningar om etiska problem. Utbildningen av ombud och den egna personalen har intensifierats och stor tonvikt läggs på spelansvarsfrågor. Den interna kontrollen av att åldersgränserna och förbudet mot kreditspel följs har skärpts. Svenska Spel har på eget initiativ satt en åldersgräns på 18 år för alla spel utom lotter.

FHI stöder projekt i Stockholm, Göteborg och Malmö med utveckling av öppenvård för personer med spelproblem och deras anhöriga. FHI stöder också ett försök med Internetbaserad självhjälp. Projekten är föremål för en vetenskaplig utvärdering, och målsättningen är att finna metoder som samtidigt är lättillgängliga och på ett bra sätt kan stödja de hjälpsökande.

FHI ansvarar också för en utbildningsinsats riktad till personer som är verksamma inom missbrukar- och beroendevård. Genom denna har ett stort antal nyckelpersoner inom socialtjänst, psykiatri och hos privata vårdgivare fått en ökad förståelse för spelberoende och en beredskap att stödja personer med spelproblem och bedöma behov av specialiserad behandling.

Det är väl dokumenterat från den begränsade forskning som finns om barns och ungdomars spelande att barn som börjar spela tidigt löper större risk att senare utveckla spelproblem. I samarbete med FHI har Maria Ungdom i Stockholm och Karolinska Institutet påbörjat ett projekt som avser att utprova och dokumentera lämpliga sätt att komma i kontakt med och behandla unga med spelrelaterade svårigheter. Projektet kommer att belysa lämpliga sätt att arbeta förebyggande.

Det grundläggande ansvaret för att stödja människor med olika typer av sociala svårigheter eller hälsoproblem vilar alltså på socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Det är enligt min mening självklart att personer som har fått sociala eller hälsomässiga problem på grund av sitt spelande om pengar ska få den hjälp de behöver. De ska inte avvisas därför att deras problem kan vara spelrelaterade. De insatser som nu görs innebär att vi får mer kunskap om hur vi kan stödja dem, och den kunskapen sprids också till stora grupper inom vård- och behandlingssektorn.

Arbetet att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande bör fortsätta. Det är särskilt viktigt att verksamma metoder för förebyggande insatser kan utvecklas, inte minst mot bakgrund av svårigheterna att begränsa eller kontrollera spel hos utländska spelbolag via Internet.

Anf. 25 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Maria Larsson för svaret. Jag saknar ett tydligt svar på min fråga om statsrådet är beredd att utreda möjligheten att skärpa socialtjänstlagen så att den även omfattar rätten till behandling för spelberoende.

Förra året ställde jag samma fråga till motsvarande statsråd i den socialdemokratiska regeringen, Morgan Johansson. Han svar var det som också verkar vara Maria Larssons svar, det vill säga att det inte behövs. Statsrådet hyser förhoppningen om att det är självklart att personerna ska få den hjälp de behöver, och de ska inte avvisas. Men det är faktiskt vad som händer.

Spelberoendes förening i Malmö har under förra mandatperioden uppvakttat socialutskottet med krav på rätt till behandling i socialtjänstlagen, och det utan resultat. Föreningens ordförande Anne Nilsson menar att många riksdagspolitiker tror att spelmissbrukarna får den hjälp de behöver – detta eftersom det sedan år 2002 finns spelmissbruk med i förarbetena till socialtjänstlagen.

Det är väl ungefär samma uppfattning som statsrådet kanske har. Men i praktiken fungerar det i verkligheten inte så att spelmissbrukarna får hjälp. Det fungerar olika ute i kommunerna. Där det inte fungerar alls innebär det onödiga kostnader i form av rättsliga prövningar. Det är kostnader som drabbar både den enskilde och samhället i stort. Vi skulle kunna komma ifrån detta om rätten till behandling för spelberoende klart framgick i socialtjänstlagen.

Vänsterpartiet kan också konstatera att det är steg i rätt riktning att Statens folkhälsoinstitut i samarbetet med Spelinstitutet nu finansierar en utökning av jourtelefonen för spelberoende. Det är bra att man också samarbetar för att utveckla behandling via Internet för spelberoende. Det behövs ett fortsatt arbete för att utveckla behandlingsmetoder för att skapa en acceptans hos socialsekreterare och andra myndighetspersoner så att spelberoende erbjuds behandling. Som jag tidigare nämnde står det endast en rad inskriven i förarbetena om att även behandling för spelberoende ska erbjudas. Men det finns inget i själva lagtexten. Det är inte tillräckligt.

I en enkätundersökning som Statens folkhälsoinstitut har utfört svarar 43 % av socialsekreterarna att de inte anser sig ha några kunskaper om spelproblematiken. Visserligen bedriver Folkhälsoinstitutet ett utbildningsarbete. Men en förändring i själva lagtexten skulle naturligtvis förstärka betoningen av spelberoendeproblematiken ytterligare. Delar statsrådet min och Vänsterpartiets uppfattning att möjligheten till behandling mot spelberoende borde införas i själva lagtexten i socialtjänstlagen?

Herr talman! Jag har också en del andra frågor. Men jag avvaktar med dem till nästa inlägg.

Anf. 26 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Det finns ett missbruk som inte syns, luktar eller hörs som andra missbruk, och det är spelmissbruk. Det vi diskuterar i dag är spelmissbruk och spelberoende.

Statsrådet säger att vi har 25 000 spelberoende. Det är nog så. Men 1 ½ % av befolkningen har svårt att kontrollera sitt spelande och är i riskzonen för att utveckla spelberoende. Det finns skrämmande siffror

om att det omsätts 3 miljarder på illegalt spel i vårt land och att det finns 5 000 illegala spelautomater i Sverige.

Siv Holma nämner inledningsvis i sin interpellation att man ska skilja mellan bruk och missbruk av spel. Det är viktigt. Visst är det skillnad mellan pensionären som köper en trisslott då och då, eller satsar 100 kr på Harry Boy, och 20-åringen som har fått en annan dygnsrytm därför att han spelar nätpoker halva natten efter att ha lånat pengar av familjen och vännerna, eller pappan som har spelat så mycket att familjen har fått gå ifrån hus och hem på grund av spelskuldena.

Det är bra att Maria Larsson i sitt svar tar upp hur viktigt det är med förebyggande insatser och att det ska finnas verksamma metoder för detta. Jag undrar om statsrådet har några tankar om de metoderna. Nu är det trots allt så att förebyggande åtgärder inte alltid är verksamma, utan vi har många spelberoende. Det behövs fler behandlingsplatser.

Från Centerpartiet har vi under flera år betonat hur viktigt det är med ett bra omhändertagande inte bara av spelmissbrukaren, utan också de anhörigas situation behöver uppmärksammas.

Runt varje spelare finns släktingar, vänner, grannar och arbetskamrater som på olika sätt har drabbats av personens spelberoende.

Min fråga till statsrådet blir: Vad görs i dag för att stötta de anhöriga? Har statsrådet några tankar på hur det stödet skulle kunna utvecklas?

Det är bra att det har blivit mer pengar till kampen mot spelberoendet – 28 miljoner. Men jag hörde från England att det där finns ett annat system med en punktskatt på spel, där 15 % av pengarna är riktade till just socialt arbete mot spelmissbruk. Jag undrar vad statsrådet anser om den modellen. Är detta någonting för Sverige?

Min sista fråga är: Hur är det egentligen med anslag till forskning om spelberoende?

Anf. 27 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det var återigen många frågor och liten tid till förfrågande. Jag ska försöka svara så gott jag kan på så mycket som möjligt.

Låt mig först säga att jag ser med oro på det ökade spelmissbruket som är så tydligt bland unga människor genom Internetspelen. Det gäller inte minst pokerspelandet. Mycket tyder på att det ökar ganska dramatiskt även om vi inte riktigt vet. Det är ett av problemen – att vi inte riktigt vet. Vi behöver skaffa oss mycket större kunskap på det här området.

Det är just därför som vi nu använder Folkhälsoinstitutet, som ju är en kunskapsmyndighet som kan vara till hjälp. Vi ger dem i uppdrag att undersöka spelvanor och att starta det arbetet så att vi kan följa utveckling över längre tid. Det är väldigt viktigt.

Vi ger också Folkhälsoinstitutet i uppdrag att utveckla metoder och se vad som är verksamma sådana tillsammans med Maria Ungdom. Vi har pågående projekt under institutets ledning i tre städer. Detta gör vi för att öka vårt kunskapsbyggande. Detta är en ganska ny typ av missbruksproblematik, och det är inte den enda som vi nu kan se.

Jag fick häromdagen frågor om sexmissbruk. Det handlar möjligtvis om problematiken kontra socialtjänstlagen, som Siv Holma är inne på. Ska vi definiera varje typ av missbruk i socialtjänstlagen eller inte? Kommunerna har ett ansvar för en person som har blivit missbrukare av något slag. Det är trots allt ganska tydligt i socialtjänstlagens skrivningar,

även om det finns några typer av missbruk som är särskilt omnämnda. Men det innebär inte att de andra är exkluderade från ansvaret.

Folkhälsoinstitutet har också haft i uppdrag att göra en ganska stor utbildningsinsats, vilket man också har genomfört, för personal inom socialtjänsten när det gäller den här problematiken. Därför tror jag att kunskapsmängden inte alls är så dålig som det beskrevs här utan att det finns en ökad kunskap i dag hos socialtjänsten om att detta missbruk är i växande och måste tas om hand som vilken missbrukarproblematik som helst.

Vi ökar satsningen nästkommande år för spelberoende – 28 miljoner. Lars-Ivar Ericson frågar om ifall den summan inte borde öka. Jag tror att den borde öka. Vägen fram dit ser vi inte riktigt än, men detta är en av de saker som regeringen funderar på att se över möjligheterna till.

Vi har i dag ett svenskt spelmonopol. Men marknaden på Internet är inte ett dugg reglerad. Man får titta lite noggrannare på vilka möjligheter som står till förfogande. Vilken lagstiftning eller möjlighet finns att få de bolag som agerar där att också delta i betalningen till det spelberoende som skapas via nätet? Det är en mycket intressant möjlighet att undersöka vidare. Men, som sagt, vi har haft regeringsmakten i blott några månader och alla svaren är inte givna ännu. Men vi avser att närmare undersöka detta.

Missbruksproblematiken när det gäller spel rymmer en mångfasetterad bild där kunskapsnivån i dag är alltför låg. Men jag skulle vilja peka på *en* möjlig och framkomlig väg, nämligen att förse föräldrarna med verktyg och redskap för att veta när det hela börjar bli ett missbruk och när man går över gränsen. I dag kan man som förälder vara ganska osäker på det.

Det finns ett intressant projekt uppe i Leksand där man har utbildning för tonårsföräldrar. Där går man igenom just den här typen av problematik som en del i utbildningen. Det har varit mycket uppskattat och det ger föräldrar möjlighet att skapa nätverk med varandra och prata med varandra om det här som i dag är en problematik som är lite dold, inte minst på föräldrasidan.

Anf. 28 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Med tanke på de svar som Maria Larsson ger vad gäller rätten att få behandling och frågan om detta ska skrivas in i socialtjänstlagen kan jag bara konstatera att problemet i verkligheten är att man inte får den vård som man är i behov av. Därför anser vi att man bör förstärka socialtjänstlagen. Det kunde vara ett sätt att gå för att få till stånd en förbättring. Det kan finnas andra saker.

Statsrådet talade om utbildning och ifrågasatte siffran att 43 % av socialsekreterarna säger att de inte har tillräcklig kunskap om spelproblematiken. Jag kan informera om att det inte är min siffra; det är Statens folkhälsoinstitut som har utfört enkäten.

Då undrar jag och de andra som är intresserade av de här frågorna: På vilket sätt kan man få en förbättring till stånd när det gäller rätten till behandling? Finns det alternativa vägar som statsrådet kan tänka sig?

Jag skulle vilja återkomma till frågan om de unga, som andra också har varit inne på. Lotteriinspektionen gjorde 2005 en Sifomätning om spelande på Internet. Ni känner säkert till att det framkom att det är klart

flera män än kvinnor som spelar via Internet och att yngre spelar mer än äldre. Det finns ett handlingsprogram mot spelberoende. Problemet med överdrivet spelande och spelberoende minskar med tilltagande ålder. Problemen är alltså som störst i de yngsta åldersgrupperna.

Maria Larsson skriver i sitt svar att Svenska Spel på eget initiativ har tagit fram åldersgränser. Jag tycker inte att det är acceptabelt att spelordnaren helt och hållet bestämmer åldersgränsen på spelen. Ansvar att sätta åldersgränsen tycker jag borde vara en del av tillståndsgivningen. Jag frågar om Maria Larsson delar min och Vänsterpartiets uppfattning att det krävs en skärpning av kontrollerna av åldersgränserna hos ATG:s och Svenska Spels ombud.

Jag undrar också om statsrådet delar vår uppfattning att tillståndet ska kunna dras in i de fall då man bryter mot reglerna och att det är statens ansvar.

Avslutningsvis undrar jag om statsrådet delar min uppfattning att det naturliga vore att spelfrågorna lades på Socialdepartementet, speciellt med tanke på att det främsta motivet för en reglerad spelmarknad är att det sociala ansvaret är överordnat vinstintresset.

Staten har ett stort ansvar. Vi vet också att det kommer stora inkomster från AB Svenska Spel. Men AB Svenska Spel saknar i dag direktiv motsvarande Systembolagets för hur bolaget ska informera om de negativa skadeverkningar som spelandet innebär för den enskilde och för samhället. Det tycker vi skulle kunna avhjälpas om regeringens ansvar för frågorna samlades under Socialdepartementet.

Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Vi spinner vidare på ämnet ungas otillåtna spelande. 2005 gjordes en undersökning av Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Man fann att 20 % av pojkarna och 10 % av flickorna i åldrarna 15–18 år någon gång under året spelat på Miss Vegas- eller Jack Vegas-maskiner. 4 % av de 15-åriga pojkarna hade spelat på sådana minst flera gånger i månaden, trots att detta är olagligt. Många undersökningar visar att det är just i åldrarna 15–17 år som det finns störst risker för att man ska hamna i ett spelberoende. Det är inte så konstigt att ungdomar vill spela. De vill ha spänning i livet, och de lockas av de snabba resultat som spelen ger.

Sedan är det också oroande att det förekommer att enskilda butiksägare utnyttjar dessa ungdomars intresse och genom något slags missriktad vänlighet eller för egen ekonomisk vinning till och med beviljar spel på kredit. Jag hörde talas om en 15-åring i Malmö som hade spelat bort 55 000 kr i en närbutik, och det är väldigt oroväckande.

Jag undrar, precis som Siv Holma: Vad kan man göra åt de butiks innehavare eller andra som inte sköter sina spel och respekterar åldersgränserna? Vad finns det för sanktioner?

Anf. 30 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det vi har är en gemensam oro inför det ökande spelandet, det ökande spelmissbruket, inte minst när det gäller de unga. Jag hör det tydligt i era anföranden. Jag delar verkligen den oron.

Siv Holma började med att säga att man inte får den vård man behöver. Vet vi det? Vet vi hur många som är vårdbehövande och inte får

vård? Jag återkommer till att vi har för dålig kunskap i dag för att kunna säga det. Vi vet att en del får vård. Jag har själv varit ute på missbrukarenheter där man också vårdar spelberoende. Där ser man på det som ett bland flera missbruk. De vårdas på samma behandlingsanläggning där man också vårdar alkoholmissbrukare eller narkotikamissbrukare. Behandlingsmetoden motsvarar den som man använder för bli fri från ett alkoholberoende till exempel.

Jag ifrågasatte inte siffran från Folkhälsoinstitutet. Jag vet inte om den var framtagen före eller efter insatsen. Det jag säger är att Folkhälsoinstitutet har haft ett uppdrag, och också genomfört det, att utbilda personal inom socialtjänsten. Jag tror att det är ett jätteviktigt arbete. Kunskapsnivån är naturligtvis alltför låg, men den har ändå ökat de senaste åren, dels för att frågan har tagits upp mer i medievärlden, dels för att den här utbildningsinsatsen har gjorts. Det är säkert inte tillräckligt, och alla vet säkert inte allt. Men vi har påbörjat en insats för att öka kunskapen hos dem som verkligen behöver ha kunskap för att fatta de rätta besluten.

Det gör också att ansvaret är tydligt överlåtet på socialtjänsten, precis som för all annan missbruksverksamhet. Jag tror att det tydligt framgår oavsett om man definierar det i socialtjänstlagen eller inte.

Sedan fick jag återigen frågan om hur man kan jobba förebyggande med de här frågorna. Jag tror att det förebyggande arbetet är A och O. När det handlar om unga människor ligger mycket av det på föräldrarna. Det kan handla om föräldrar i nätverk. Tonårsföräldrar som går samman och vill agera gemensamt har en ganska stor kraft. De är dessutom de viktigaste personerna i de här ungdomarnas liv och kan därmed göra en hel del. De behöver naturligtvis professionell ledning om det verkligen kniper. Den här typen av tonårsföräldarsutbildningar i Leksand som jag talade om skulle jag gärna se över en stor del av Sverige. Jag tror att det skulle vara ett konstruktivt sätt att arbeta mer förebyggande när det gäller de unga.

Sedan fick jag en rad frågor om Svenska Spel, var ansvaret ska ligga, hur tillståndsgivningen ska se ut, om tillstånd ska kunna dras in när man bryter mot reglerna och så vidare. Även om Siv Holma tycker att allt detta skulle rymmas på Socialdepartementet, är det än så länge inte departementets uppdrag att hantera Svenska Spel. Jag hoppas att de frågorna går att ställa till berörd minister, för jag tänker inte ge mig in på att svara på dem.

Anf. 31 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Upprinnelsen till detta att Socialdepartementet borde ha hela ansvaret är att det sociala ansvaret är överordnat vinstintresset. Jag förstår att ni inte har diskuterat det i allianspartierna, men jag har i alla fall uttryckt ett starkt önskemål om det.

Statsrådet efterlyser kunskapen om huruvida man verkligen får vård eller inte. Jag har lyssnat på Spelberoendes förening som jag tycker har rätt kompetens för att kunna uttala sig om dessa frågor. Jag får en signal med väldigt tydlig information från Spelberoendes förening att det ser väldigt olika ut i landets kommuner. Då ligger det väl nära till hands att se över de här frågorna och se till att lagstiftningen blir tydligare. Det är någonting som vi här i riksdagen kan göra. Det finns väldigt stora skill-

nader. I en del kommuner finns det tydligen kompetens så att man får vård, och i andra har man inte rätt att få det. Förutom att man har detta missbruk och söker vård hamnar enskilda missbrukare i en process där man måste besvara sig gentemot kommunen och driva frågan. Det innebär onödiga kostnader, och det är ett onödigt sätt att bedriva verksamhet. Man borde i stället ta tag i de missbruksproblem som man har för tillfället.

Jag tycker att det borde finnas ett större engagemang hos statsrådet. Jag har nu hyllat tanken att Socialdepartementet ska ha hand om detta, och jag tycker att det här borde vara en fråga för Maria Larsson.

Anf. 32 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker att jag har markerat ett ganska stort engagemang. Jag kan möjligtvis beklaga att Siv Holma inte visade samma stora engagemang och inte kom längre under den förra mandatperioden när man fick vara med och styra det här landet.

Det är förvisso så att det ser olika ut i socialtjänsten i olika kommuner. Det gäller inte bara denna fråga. Det vet vi från olika undersökningar. Det kommunala självstyret finns naturligtvis i botten, men vi har också en lagstiftning som ser likadan ut i landets kommuner.

Jag vill gärna rekommendera Siv Holma, Lars-Ivar Ericson och mina egna partikamrater att aktivt ta tag i den här frågan ute i kommunerna och se över hur deras kamp mot spelberoende ser ut och om de har en bra strategi i sin egen kommun. Då kan man sprida detta över landet. Jag tycker att det är en väldigt bra väg att gå.

Därmed vill jag tacka för debatten. Det var roligt att ni var med båda två. Jag vill önska er en riktig god jul och även fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2006/07:143 om resurser till naturreservat

Anf. 33 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att målet om att 320 000 hektar skogsmark ska skyddas som naturreservat senast 2010 ska uppnås.

Låt mig börja med att säga att för mig är skogen och naturen en värdefull källa till rekreation och upplevelser. Det är en del av vårt kultur- och naturarv och utgör en gemensam värdegrund för oss alla i Sverige. De unika möjligheterna till vistelse i skog och mark är oerhört viktiga, bland annat av hälsoskäl, och möjligheten till friluftsliv och fysisk aktivitet är grundläggande både för oss och för besökare från andra länder.

Jag vill framhålla att miljömålsarbetet är en viktig del av den svenska miljöpolitiken. De miljö kvalitetsmål som riksdagen antagit ligger fast och ska nås. Skyddet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i alliansregeringens miljöpolitik.

Områdesskyddet används för att nå flera miljö kvalitetsmål och det är, som Peter Hultqvist också betonar, mycket viktigt att skydda natur också på grund av de förändringar i klimatet som vi står inför. På så sätt kan

skyddet av den biologiska mångfalden i förlängningen även betraktas som en viktig klimatfråga. Resurserna inom området ska användas effektivt, och min ambition är att vi ska utveckla lösningar och metoder där markägarens kunskaper och engagemang ska tas till vara i större utsträckning framöver än vad som hittills varit fallet. För mig är det avgörande att de resurser som staten lägger på områdesskydd används på ett mer brukarnära sätt.

Enligt delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande skogar ska 900 000 hektar produktiv skogsmark undantas från skogsbruk. Detta ska ske genom att 400 000 hektar ska omfattas av formellt skydd, det vill säga naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. De frivilliga avsättningarna ska ses som ett komplement till att nå hela delmålet och kan därför inte ersätta det strategiska arbetet med områdesskydd som pågår regionalt och lokalt för att skydda de mest värdefulla arealerna.

I första hand vill jag verka för att markägare i större utsträckning behåller den skyddsvärda marken i sin ägo när naturreservat inrättas. I andra hand vill jag utveckla ett system där markägarens kunskap, engagemang och kompetens tas till vara på ett respektfullt och ömsesidigt sätt för att åstadkomma ett generationsöverskridande skydd av den biologiska mångfalden. Den nära relation som en markägare naturligt har till sin mark innebär en särskild känsla och ansvarstagande för att vårda de naturvärden och andra kvaliteter som utvecklats. Regeringens ambition är därför att utveckla den svenska naturvårdspolitiken i en riktning mot ett starkt lokalt deltagande och engagemang i naturvårdsfrågorna.

Avslutningsvis vill jag säga att den förra regeringen gav Statskontoret i uppdrag att utvärdera befintliga naturvårdsinstrument och hur statens skogsmark kan underlätta måluppfyllelsen för miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Statskontoret ska lämna förslag på eventuella förändringar och även analysera de samhällsekonomiska effekterna av de förändringar som föreslås. Uppdraget ska redovisas den 30 september 2007. Jag bedömer att denna utredning och andra utredningar, som till exempel Skogsutredningens slutbetänkande som levererades i oktober i år, kommer att utgöra värdefulla underlag för regeringens fortsatta ställningstaganden och avvägningar kring hur områdesskyddet kan utvecklas och optimeras i framtiden.

Anf. 34 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Andreas Carlgren för svaret. Jag tycker att svaret är allmänt hållt. Jag tycker att svaret inte är tillräckligt konkret, och jag tycker att vi inte kan se en riktig strategi för att nå de 320 000 hektar skogsmark som ska skyddas som naturreservat senast år 2010.

Jag tycker att det här är allvarligt, därför att det är oerhört viktiga frågor. Det vi ska försöka uppnå är ett mål om att 2 ½ % av marken nedanför den fjällnära urskogen ska skyddas. Jag tycker inte att det är ett oöverstigit mål, det är inget extremt mål och det är inget konstigt mål. Med tanke på dagens klimatförändringar och skogens betydelse för den biologiska mångfalden är det dessutom mycket rimligt. Det handlar alltså om att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose områden för friluftsliv, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer och detsamma när det gäller skyddsvärda arter.

Sverige är det land i Europa som i dag har största andelen minskande fågelarter. Av våra 248 häckande arter minskar beståndet hos 46 %, och en stor del av dem är skogslevande arter. Det ökade beståndet utgör 26 %, och det är definitivt inte bra. Det vittnar om att åtgärder måste vidtas.

Vi kan också notera att situationen är liknande när det gäller organismerna: insekter, lavar, svampar och mossor. 67 000 nordiska arter är beroende av exempelvis död ved, som bara produceras i tillräcklig omfattning om skogen lämnas orörd. Det finns 8 000 arter i en urskog mot 2 000 arter i normalbrukad skog. För den framtida hållbarheten i det ekologiska systemet är det viktigt att ha faktum som dessa klart för sig.

Nu har vi alltså 94 000 hektar inom naturreservat, och utvärderingar från bland annat Miljömålsrådet visar att vi i nuvarande takt inte klarar 320 000 hektar till 2010.

När det gäller de frivilliga avsättningar som är en viktig del av Carl-grens strategi vill jag peka på ett antal brister. Bolagen redovisar ofta inte öppet vilka områden de har avsatt för reservat. Skydd för en skog kan upphävas. Den långsiktiga stabiliteten finns inte med i det här skyddet. En enskild naturvårdsintresserad person kan självfallet skydda sin skog, men det är inte säkert att arvingar har samma intresse. Även ekonomiska trångmål kan minska intresset. Frivilligt skyddade områden är överlag små och kan tyckas ha ett begränsat värde. Ofta är det från naturvårds-synpunkt svaga marker som skyddas frivilligt.

Jag säger inte att det är fel med frivillighet, men jag säger att det här kanske inte ska vara någon huvudväg. Det är kanske orealistiskt att se det så.

Jag tycker att det är viktigt att behålla den mellan skogsbruket och naturvården överenskomna så kallade svenska modellen. Det innebär ett samarbete mellan stat och markägare, men det innebär inte att staten ska minska sitt ägarengagemang. Det krävs ett aktivt statligt ägande för att det ska fungera. Bland annat är objekt att byta med privata ägare nödvändiga. Men det krävs också en ökad satsning på så kallad intrångsersättning. Är regeringen beredd till det? Vad är annars Carl-grens utfästelse om markägarnas större roll värd?

Min grundfråga kvarstår. Var lite mer konkret när det gäller de 320 000 hektaren! Hur ska du klara det här till år 2010? Hur ser strategin ut i ett mer nedbrutet skick?

Anf. 35 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Jag noterar med tacksamhet miljöministerns engagemang för skogen som en källa för rekreation och också respekten inför enskilda skogsägares insatser.

Skogen är viktig. Under flera tusen år har människan påverkat skogen i varierande omfattning. Under 1900-talet har vi i Sverige fått mer påverkan från människan än vi haft tidigare, och vi ser mänskliga spår i skogarna över hela vårt land. Men trots allt: I förhållande till många andra länder har vi fortfarande många områden, stora och små, med stora naturvården. Orsaken till detta är att vårt land har många ansvarskännande skogsbrukare som vet hur viktigt det är att bevara den biologiska mångfalden.

Alkärr, ravinskogar, myrholmar, äldre skogsbeten, örtrika sumpskogar och andra miljöer finns bevarade tack vare enskilda skogsbrukare och även tack vare reservatbildningar.

Staten har ett övergripande ansvar för att den enskilde skogsägaren inte ska komma i kläm. Det behövs långsiktiga och klara regler för skydd av den biologiska mångfalden. När det gäller reservatbildning är det viktigt att den enskilde markägaren inte drabbas på ett negativt sätt. Det ska vara skälig ersättning för olika miljöinsatser, och vid bildandet av olika typer av reservat. Det kan röra sig om ekonomisk kompensation eller om att ersättningsmark erbjuds. Men ekonomisk kompensation är i vissa fall mindre lämpligt. Många markägare som avstår sin mark till reservat eller böjer sig för andra begränsningar i brukandet av skogen vill nämligen fortfarande vara skogsbrukare i den omfattning de varit det tidigare. Idealet är förstås att det ska finnas ersättningsmark. Jag undrar hur miljöministern ser på möjligheterna att i större utsträckning än vad som nu sker kunna erbjuda ersättningsmark, där man alltså har statlig skog som går till dem som har lämnat sin egen mark.

Det är också intressant: Om nu markägaren får behålla den skyddsvärda marken eller åta sig skötsel av naturreservat, kan denne också då få möjligheten att få statlig ersättningsmark för att kunna fortsätta verka som skogsägare?

Vi talar om kvadratmeter. Vi talar om ytor. Är ändå inte kvaliteten på naturreservaten i Sverige viktigare än antalet kvadratmeter?

Anf. 36 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Peter Hultqvist och jag är överens på många sätt när det gäller hur viktig den biologiska mångfalden är. Det stämmer att det är viktigt att slå vakt om skogen också för att skydda till exempel fågelarter.

Vi har ju här i riksdagen varit rätt överens när det gäller målen. Det betyder också att vi i mycket högre grad än vad Peter Hultqvist riktigt vill erkänna äger problemen gemensamt. De ramar som nu gäller för hur mycket pengar som ska satsas på naturreservat är, till sista kronan, de ramar som den förra regeringen lämnade efter sig.

När Peter Hultqvist så värtaligt talar om att takten i avsättningar måste öka och att mer mark måste skyddas snabbare faller bevisbördan tillbaka på Peter Hultqvist som egentligen inte har mer pengar. Peter Hultqvist vill visserligen inte hindra det, men han tror inte på att enskildas engagemang skulle kunna öka.

Jag menar att många konkreta åtgärder redan vidtas. Det kommer att fortsätta. Det är inte på något sätt ett arbete som har avstannat eller tappat inriktning. Jag är däremot övertygad om att vi eftersom vi har en så stor utmaning – vi måste klara att nå de mål som riksdagen har ställt upp – i mycket högre grad än hittills måste engagera enskilda och ta vara på enskildas engagemang, kunskap, kompetens och många gånger erfarenhet sedan generationer tillbaka.

Det är möjligt att Peter Hultqvist och jag har lite olika ideologisk syn på betydelsen av statligt ägande. Jag och regeringen tror mycket mer på det personliga och privata ägandet.

Prot. 2006/07:46
21 december

*Svar på
interpellationer*

Det gör att jag vill instämma i mycket av det som Lars-Ivar Ericson tar upp. Jag tycker att det är intressant att pröva möjligheten att erbjuda ersättningsmark. Jag kan inte i dag ge några löften på den punkten, men jag kan se konsekvensen i tanken att lämna ersättningsmark från annan statlig mark om vi vill slå vakt om enskilda skogsbrukares möjlighet att fortsätta att verka som skogsbrukare. Jag tror att det är bra för samhället och för miljön att många enskilda kan göra den insatsen på den mark man själv känner och den mark man sedan generationer känner ett stort ansvar för. Det är långsiktigt viktigt för naturvården och det kommer att visa sig vara det som vi gemensamt behöver i samhället om vi ska klara utmaningen. Det kommer inte att räcka med bara statliga insatser.

Anf. 37 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Andreas Carlgren. Problemen är i högsta grad gemensamma. Ingen kan tänka bort dem. De existerar oavsett vilken ideologi eller samhällssyn man företräder.

Något som oroade mig var en intervju i en tidning. Man sade att man var beredd att flytta medel från biologisk mångfald till havs- och klimatfrågor. Det var en signal som jag tycker är negativ. Det visar på en minskad ambition i sammanhanget. Den ram som gäller nu kan förvisso vara snäv, men det här blir ju ändå snävare. Det är inte bra.

Oavsett hur det är med olika regeringskonstellationer kan man nog konstatera att det är svårt att nå det här målet till 2010. Frågan är hur man ska göra med det målet.

Jag blir liksom lite bekymrad när jag hör resonemanget om hav och klimat och penningförflyttning och sedan blir det enskilda engagemanget och ägandet någon sorts huvudstrategi i sammanhanget. Jag redovisade i mitt förra anförande vilka jag tycker att svagheterna är på den punkten.

Jag vill passa på att föra in ett annat perspektiv. Botswana, Namibia, Angola, Zambia och Zimbabwe skapar i dag ett stort naturreservat som motsvarar två tredjedelar av Sveriges yta. Det blir världens största naturreservat. Afrika är en fattig kontinent. Sverige tillhör den extrema i världen. Om de har möjlighet att göra sådana saker och har den typen av visioner som inte bara handlar om biologisk mångfald utan också om en satsning på turism kan vi bättre, och vi kan ta ut steglängden mer än vad vi gör i de här frågorna.

Jag tycker att det blir lite för mycket markägarperspektiv i det som Carlgren förespråkar.

En mycket viktig del i hans svar är att han i första hand avser att verka för att markägare i större utsträckning behåller den skyddsvärda marken. I andra hand vill han utveckla ett system där markägarens kunskap, engagemang och kompetens tas till vara på ett respektfullt sätt för att åstadkomma ett generationsöverskridande skydd av den biologiska mångfalden.

Det är ju en allmän formulering, och man kan fråga sig vad den innebär i praktiken. Vilka ersättningssystem har du i bakfickan? Om det ska fungera krävs det ersättningar som täcker hela kostnaden. Det krävs nog mer pengar.

Jag vill påminna om en sak.

I USA ägs en stor del av skogsmarken federalt. Staten avsätter stora summor för att köpa in skogsmark för just skydd. Det sker till och med under George Bushs ledning – en rätt så nyliberal person. Jag vill bara påminna om att det går att också ha staten som aktiv part i detta.

Jag säger inte att markägarsatserna och de privata och frivilliga initiativen är fel. Men jag säger att man inte ska ha för stor övertro när det gäller de här frågorna. Jag tror inte att det leder till de här resultaten. Det kommer i praktiken bara att vara komplement.

Jag vill uppmana dig att utveckla och bli konkretare. Då kan vi också se hur du tänker att vi till år 2010 ska klara det här målet. Jag menar att det är rätt så långt borta som det ser ut i dag.

Allmänna ord tillfredsställer ingen opinion som är väldigt intresserad av de här frågorna. Låt dig inspireras av det afrikanska exemplet. För mig är det en väldigt stor inspirationskälla att vi kan bättre.

Anf. 38 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Alldeles innan jag gick till kammaren mottog jag på mejl ett glädjande budskap, nämligen att regeringen har avsatt 26 miljoner kronor till kampen mot barkborrens skadeverkningar. I södra Sverige hade vi först Gudrun. Nu har vi också barkborren.

Det fick mig att tänka på ett telefonsamtal som jag fick förra veckan. En man ringde och påtalade att när det gäller bekämpning av barkborren gäller inte samma stränga regler för naturreservaten som för enskilda skogsägare. Det kan tydligen förekomma att angripna granar i ett naturreservat kan få vara kvar. De blir alltså inte bortförslade och omhändertagna, vilket får till följd att granbarkborren kan utvecklas fritt och så småningom vandra över i angränsande skogsmarker.

Jag vill uppmana miljöministern att titta på om det verkligen är så och i så fall försöka ordna så att de angripna träden i naturreservaten också blir omhändertagna.

Visst ska vi ha naturreservat, men de måste skötas på sådant sätt att det inte drabbar intilliggande egendomar.

Anf. 39 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Det var närmast utifrån Peter Hultqvists omdömen om skogsbruket i allmänhet som jag begärde ordet. Jag har haft förmånen att få följa skogspolitiken de senaste 12–15 åren och har nu senast deltagit i Skogsutredningen.

Vi ska komma ihåg att tillkomsten av reservaten till stor del är en följd av synderna i skogsbruket på 60- och 70-talen. Vi måste inse att det har hänt väldigt mycket i skogsbruket sedan dess. Vi måste inse att man har blivit bättre på att ta hänsyn till naturmiljön i alla dess former, och man har också via olika lagstöd i skogsvårdslagen fått direkta pekpinnar eller riktlinjer för detta.

Vi ska också ha tilltro till, som miljöministern berörde, de frivilliga avsättningar som görs, inte bara av enskilda markägare. Det gäller ju alla markägare, inklusive staten via Sveaskog. Och, som sagt, det som är det största problemet i dagens skogspolitiska debatt visavi reservatsavsättningar är kanske att man gör ett motsatsförhållande mellan skoglig produktion och miljö. Ingenting kan vara mer felaktigt.

En produktiv skog är en enorm resurs som kolsänka, medan riktigt döda skogar, torra, med en mängd död ved, är negativa ur klimatmålets synpunkt. Jag önskar att vi får se det här i ett sammanhang så att klimatmålet också berörs samtidigt som miljömålet Levande skogar.

Det är väl min fundering till ministern, om vi inte är beredda att fortsättningsvis arbeta med de två målen utifrån samma utgångspunkt.

Återigen till de här årtalen. Det är precis som Lars-Ivar Ericson har sagt, det är ju inte antalet tusen hektar som är viktigt utan det är innehållet i dem. De utredningar som gjordes senast 2002 visar ju att det är betydande skillnader där man enbart har räknat hektar i hundratusental och där man har gått in mer noggrant.

Jag kan väl upplysa Hultqvist om att med den takt som anslagen kom från den förra regeringen skulle det i flera regioner i norra halvan av Sverige innebära att vi skulle uppfylla målet Levande skogar till 2018. I den meningen delar jag miljöministerns uppfattning att vi kommer att väl klara i varje fall samma tempo som hittillsvarande insatser har medgivit.

Anf. 40 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Först vill jag vända mig till Peter Hultqvist och säga att det ändå gäller att se att vi talar om en helhet, där det både handlar om hur vi utvecklar bruksmetoder i skogen och hur skogsbruket som helhet utvecklas när det gäller den biologiska mångfalden.

Det andra är att vi måste se vad vi bevarar i mångfalden i skogen genom att skydda den produktiva skogsmarken eller i den mån vi använder annan skogsmark.

En tredje viktig del är också att avväga på vilket sätt vi kan nå störst framgång, både på det här området och på andra viktiga miljöområden, för de pengar vi använder.

Det är den ojämförligt största delen av statens miljöbudget som går till just biologisk mångfald. Och det är klart att det inte kan vara orimligt att ställa sig frågan, jämfört med de stora miljöproblem vi har som helhet, om det är riktigt att en så stor del av den totala miljöbudgeten ska gå just till den biologiska mångfalden.

Jag menar att ambitionen inte bara kan visa sig i vilken summa pengar vi satsar på området. Inte heller om vi bara går vägen att köpa in statlig mark kommer vi, precis som Peter Hultqvist visar, kunna nå målet. Det låter offensivt, men det blir i själva verket ganska verkningsslöst om vi inte också hittar andra vägar att gå.

Då menar jag att vi ska pröva effektiviteten i hur kronorna används. Därför tycker jag att det är viktigt att också invänta den analys som Statskontoret gör. Där tänker jag att det får ta den tid som Statskontoret har fått av den förra regeringen för att utföra uppdraget. Jag tycker att det vore oklokt att inte ta del av det när vi utformar de konkreta åtgärderna. Jag tycker att det är självklart att vi just av hänsyn till hur viktigt det är att ta vara på de aktiva skogsbrukarna och på förutsättningarna för att använda den produktiva skogsmarken också ser det i ett större sammanhang. Där kommer jag också att vilja använda Skogsutredningens slutbetänkande som ett av underlagen när vi lägger fram våra förslag.

Jag delar Lars-Ivar Ericsons uppfattning att statens ägande verkligen inte alla gånger är en förutsättning för god biologisk mångfald. Effekter-

na ser vi till exempel när det gäller barkborrespridningen. Det är självklart att det finns skäl att titta närmare på det.

Jag tycker att det är viktiga synpunkter som Åke Sandström tillför. När det gäller klimatfrågan tror jag att det både här hemma i Sverige och inte minst internationellt kommer att bli en stor fråga vilken roll skogen kan spela för att hindra och hejda klimathotet. Det vore också av det skälet lite ansvarslöst att bara titta på ett mål i taget. Det gäller att se helheten. Det är först då som vi också kommer att kunna lösa de problem som kravet på biologisk mångfald ställer på oss.

Anf. 41 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Både-och och inte antingen-eller, det är det som är huvudlinjen. Nu låter det som om jag skulle vilja ha Sverige som ett enda stort naturreservat. Men det vi pratar om är alltså att nå ambitionen att 2 ½ % av marken nedanför gränsen för fjällnära urskog ska skyddas. Det är det vi pratar om.

Är det ingen som tar ut steglängden när det gäller den frågan och pekar på vad vi har beslutat blandas korten naturligtvis bort i sådana här resonemang om kvalitet och inte kvantitet. Det är klart att det ska vara kvalitet i skogsbruket. Det har jag aldrig sagt ett enda ont ord om. Jättebra, utveckla metoderna!

Jag gick häromveckan i en skog och såg resterna efter det här skogsbruket, med rätt så djupa spår från traktorer och rätt mycket rester och annat efter avverkningen. Jag blev inte helt glad och är väl inte heller fullständigt övertygad om att allting jämt sköts enligt regelboken. Det har också skett ett och annat i de statliga skogarna.

Men naturreservaten är något annat. Det ingår i helheten, och jag anser att det ska finnas med så att man driver det lite offensivt. Det är inte en stor del av landets yta vi talar om.

Är det så att man minskar pengarna till det här är det klart som sjutton att steglängden minskar. Det är klart att någonting händer då. Det är klart att det blir en mindre aktivitet. Om det sedan kompletteras med att det är frivilliga avsättningar som är huvudlinjen tror inte jag riktigt på att det här blir det man försöker säga med fina ord och med fina pamfletter.

Andreas! Ta den här debatten på allvar nu och se inte mig bara som en representant för något snävt naturintresse. Ta ut steglängden, titta på Afrika! Kan de så kan vi, och du kan också bättre.

Anf. 42 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Om man ska ta ut steglängden måste man också veta vart man ska gå. Skogsutredningen har i sitt slutbetänkande visat att vi har en definition av skogsmark i det här landet som är helt annorlunda än andra länders och helt annorlunda än FAO:s definition. Skulle vi få ha samma definition som FAO har, vilket jag hoppas vi får i närtid, ligger vi bra till nationellt sett. Men det går att göra mer.

Det jag vill säga är bara att vi inte får ställa upp den här konflikten mellan skoglig produktion och miljö. Vi ska ta hänsyn till det arbete som görs. Och en utvärdering av frivilliga avsättningar som har gjorts visar, som sagt, att de blir bättre och bättre för varje år.

Peter Hultqvists parti hade ett samarbetsparti den föregående perioden som ville öka avsättningarna radikalt. Jag vet inte vilken folklig förankring du känner finns för det i Dalarna. Men då hade man mera debatt om mängden död ved i skogen, som du irriterade dig på då du skulle promenera, än den skogliga produktionen. Nu vet vi att de målen är jämställda, produktion och miljö. Jag ser fram emot och har stor tillförsikt inför det fortsatta arbetet med att kombinera klimatmålet och målet Levande skogar.

Anf. 43 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag vill först försäkra Peter Hultqvist att jag inte känner någon oro för att du skulle företräda ett snävt naturvårdsintresse. Jag är lika övertygad som du är att i fråga om att göra bättre handlar det också om att göra klokt. Det räcker inte att bara säga, som Peter Hultqvist har gjort i den här debatten, att det krävs mer. Det är det jag har velat betona. Jag tänker se till att vi kan presentera det som behövs ytterligare.

Vi måste hitta vägar att definiera vad som ska vara produktiv skogsmark och mark som ska skyddas i fråga om biologisk mångfald. Vi är lika angelägna om att klara detta. Det är självklart att vi ska skydda den skyddsvärda fjällskogen. Det är inte heller ifrågasatt eller omdiskuterat.

Det handlar om att ta vara på det enskilda engagemanget, vilket är en förutsättning när statens egen insats inte räcker. Jag kommer att presentera förslagen, och jag kommer att använda de underlag som behövs för att göra detta sakligt och korrekt. Det kommer att bli konkret. Jag är övertygad om att detta kommer att leda till de framgångar som behövs.

Fru talman! Jag vill också tacka för debatten och önska deltagarna en riktigt god jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2006/07:145 om förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel

Anf. 44 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren har frågat mig om jag avser att se till att planerna på ett nationellt förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel fullföljs, trots Kemikalieinspektionens förslag.

Jag delar Chatrine Pålsson Ahlgrens oro över övergödningen i Östersjön och avser att göra vad jag kan för att situationen ska förbättras. Jag anser att vi behöver agera på flera olika nivåer, inte bara nationellt utan även regionalt och på EU-nivå.

Kemikalieinspektionen har i redovisningen av regeringsuppdraget föreslagit ett användningsförbud för fosfathaltiga tvätt- och maskindiskmedel för fastigheter med enskilda avlopp.

Kemikalieinspektionen har bedömt att ett nationellt totalförbud i Sverige skulle få högst marginell effekt på Östersjön medan ett harmoniserat förbud inom EU eller i länderna runt Östersjön skulle få positiva effekter på Östersjön. Vi ska nu överväga Kemikalieinspektionens förslag och de

synpunkter som kommer under remissrundan. Därefter ska regeringen ta ställning till hur omfattande förbudet mot fosfater ska vara.

I avvaktan på detta agerar vi både regionalt och på EU-nivå. Jag har på miljörådsmötet den 18 december tagit upp frågan om problemet med övergödning på EU-nivå och framhållit vikten av att få en strikt gemensamreglering av fosfater i tvätt- och rengöringsmedel.

Europeiska kommissionen ska senast den 8 april 2007 ha bedömt behovet av ett eventuellt förbud om användning av fosfater i tvätt- och rengöringsmedel och om motiverat ha lagt fram ett lagstiftningsförslag. Jag har tillsammans med näringsminister Maud Olofsson skrivit brev som ska skickas till kommissionen om vikten av att få till stånd en strikt gemensam reglering i EU som får positiva effekter på miljön. Just nu arbetar vi, genom bilaterala kontakter, för att få med oss flera länder, inte minst länderna runt Östersjön, att stödja detta brev.

När det gäller det regionala arbetet har Sverige åtagit sig att bidra med ett förslag beträffande fosfater i tvätt- och rengöringsmedel till Östersjöns aktionsplan inom ramen för konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö, Helcom.

Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Andreas Carlgren för svaret. Det är också vår första interpellationsdebatt, och den är spännande.

Jag är naturligtvis glad för andan i svaret och miljöministerns ambition för Östersjön. Men jag känner mig oerhört bekymrad över Östersjöns vatten, inte enbart eftersom jag bor där utan för att detta känsliga hav är ett av de mest förorenade haven i världen.

Jag är inte någon professionell miljöpolitiker, men jag känner att vi måste göra allt vad vi kan som är relativt enkelt att göra för att minska på övergödningen. I fråga om övergödningen finns de svenska miljömålen. Vi vet att ett av de stora problemen faktiskt är fosfor i tvättmedel.

När jag nu har fått kunskapen om att både Norge, Tjeckien och Tyskland redan har förbjudit fosfat i tvättmedel tycker jag att det vore fräschet om vi också gjorde så. Den regering som – lyckligt nog – har fått lämna ifrån sig makten har inte varit särskilt handlingskraftig. Det har varit brist på ledarskap inom miljöpolitiken. Eftersom man inte har haft några muskler har man inte kunnat göra något.

Men nu är det en annan regering där både miljöministern, statsministern, socialministern och många flera har muskler. Ta på ledartröjan, gå framåt och se till att det händer något. Ibland känner jag att det poppar upp småpåvar i Myndighets-Sverige, men ingen tar ledningen. Andreas Carlgren har en fantastisk möjlighet att visa hur det ska vara.

Jag är väl medveten om att som det ser ut runt Östersjön är det allra bästa att vi direkt får en gemensam strategi på området. Det förstår jag också. Men ibland säger vi att vi är bäst i Sverige. Vi går före. Vi visar hur det ska vara. Varför kan vi inte göra det på det här området? Jag är säker på att det skulle öka möjligheten att få igenom detta på EU-nivå. Skulle det inte vara bra att göra det?

Kemikalieinspektionen verkar ha missförstått sitt uppdrag. Inspektionen fick ett uppdrag att utreda och analysera förutsättningarna för ett nationellt förbud mot fosfater i tvättmedlen. Men man har i stället svarat att man inte tycker att det ska göras och inte heller svarat på frågan om förutsättningarna för det. Det är bekymmersamt.

Jag är så säker på att det här är rätt metod att jag inte bryr mig så mycket om vad Kemikalieinspektionen har sagt. Men jag är lite otålig, och jag har därför en fråga. Hur lång räknar miljöministern att remisstiden behöver vara för denna remiss? Kan det inte bli en snabbremiss? Det har regeringen redan gjort. Den kanske inte behöver vara en månad över jul och nyår, men den kanske kan vara ett par tre månader så att vi kommer loss.

Vill Andreas Carlgren komma loss?

Anf. 46 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren har ett härligt engagemang i frågan, och det är ett jättestort stöd inför det arbete som ska komma.

Vi är båda lika bekymrade över hur utvecklingen ser ut i Östersjön, och vi är överens om att självklart göra allt vi kan. Jag vill vara tydlig med att det inte finns någon tvekan här. Chatrine Pålssons fråga gäller egentligen om det blir ett förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel. På den frågan innebär interpellationssvaret ett klart och tydligt ja. Frågan nu är hur omfattande det förbudet ska bli.

Vi kan vara otåliga. Jag känner samma otålighet som Chatrine Pålsson Ahlgren, men likväl ska jag självklart invänta remissrundan. Den kommer att bli snabb. Den är redan igångsatt. Remissvaren ska vara inne efter tre månader. Det betyder någon gång i skiftet februari/mars. Vi kommer sedan att lägga fram våra förslag med utgångspunkt i remissrundan och det besked vi har gett i regeringsförklaringen att fosfater i tvättmedel ska förbjudas.

Grundfrågan är redan besvarad i och med regeringsskiftet och regeringsförklaringen. Nu ska vi bara se till att verkställa det, och vi kommer att se till att använda det här som en del av underlaget.

Men sedan är det precis så som Chatrine Pålsson Ahlgren också är inne på, att det inte kommer att räcka med att Sverige gör detta. Nu har vi goda exempel från andra länder, och Chatrine Pålsson Ahlgren nämnde några. Det är Belgien, Italien, Tjeckien och Tyskland som i dag i praktiken har förbud på det här området. I Frankrike pågår ett arbete för att genomföra ett sådant förbud från den 1 juli 2007. Norge har erfarenheter sedan 15 år tillbaka.

Därför ska vi samtidigt som vi visar kraft och muskler och tar på oss ledartröjan här hemma se till att använda den också i EU-arbetet. Det är därför jag redan har tagit på mig diskussionen i EU. Jag hade den uppe på miljørådet nu i måndags. Vi fick stöd från flera stater. Vi kommer att fortsätta att vända oss till var och en av dem för att be om deras stöd för det brev som Maud Olofsson och jag ska skicka till kommissionen för att just åstadkomma en gemensam reglering i EU som begränsar utsläppen.

Vi har också tagit på oss från svensk sida att bidra med förslag när det gäller fosfater i tvätt- och rengöringsmedel till Östersjöns aktionsplan, som vi kommer att fastställa i november nästa år inom ramen för konventionen om skydd av Östersjöområdet marina miljö, det som kallas Helcom.

Det gör att vi ser till att både utnyttja och skapa ett försprång här hemma samtidigt som vi ser till att få med oss andra stater, så att vi verkligen kan göra tillräckligt för Östersjön. Detta är en viktig del, och det är en av huvudfrågorna för regeringens miljöpolitik och för att kunna klara havsmiljöpolitiken.

Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Tack så mycket, Andreas Carlgren, för det tydliga beskedet.

Jag har också en fråga. Om jag har förstått saken rätt har Naturvårdsverket, som är ett statligt verk, i havsaktionsplanen anfört problem och sagt att det skulle vara komplicerat för reningsverken att införa ett förbud i Sverige. I andra länder har man inte, så långt jag har kunnat forska, haft några negativa effekter av det. Om man har den åsikten att det kan bli problem är det klart att det kan vara en broms. Jag undrar om Andreas Carlgren har någon synpunkt på det.

Jag vet, vill jag säga till kammarens ledamöter, att Andreas Carlgren har fått en julklapp. Han fick i går en julklapp av Svenska Naturskyddsföreningen om fosfatfritt tvättmedel. Jag tycker att det skulle vara jättespannande att få en redovisning. Andreas Carlgren har nog inte hunnit tvätta med det än, men under julhelgen när man ska ha allt rent och fint kanske han kan testa tvättmedlet och se om kostymen eller tröjan blir lika ren.

Det är väl ingen tvekan om att Bra Miljöval är någonting som drar allas våra ögon till sig. Och har då en minister testat ett sådant tvättmedel måste det bli en storsäljare.

Jag tror på många sådana här små ageranden. Jag tycker att det är bra att Svenska Naturskyddsföreningen uppvaktar. Det är bra att man arbetar på många områden. Det är självklart att vi både regionalt och lokalt och nationellt måste jobba med de här frågorna. Jag tror att vi skulle bita oss i svansen ordentligt om vi avstår på någon nivå när vi tycker att frågan är så angelägen.

Jag har en fråga till: Finns det något annat som miljöministern ser att vi skulle kunna agera med för Östersjöns hälsa?

Anf. 48 Miljöminister ANDREAS CARLGRÉN (c):

Fru talman! Först vill jag säga när det gäller frågan om Naturvårdsverket att det är just ett exempel på varför det är bra att vi tar vara på de svar som kommer fram i remissrundan. Där blir det också tillfälle för Naturvårdsverket att visa hur situationen ser ut och vilka åtgärder som kan behövas, samtidigt som vi genomför ett förbud, där vi nu också ska ta ställning till hur omfattande det ska vara. Vi ska se till att ta vara på sådana synpunkter i arbetet.

Det är verkligen så att Svenska Naturskyddsföreningen har gjort ett jätteviktigt arbete på det här området. Ett av exemplen på det är just det fosfatfria tvättmedel som Chatrine Pålsson Ahlgren berättar om. Det stämmer att jag fick ta emot det i ett stort paket i går. Det är självklart att jag hoppas att jag ska kunna ha den enorma dragningskraften på konsumenterna att de också köper detta fosfatfria tvättmedel när det finns i affärerna. Jag kan berätta för den som är intresserad att min man Tomas och jag redan har använt fosfatfritt tvättmedel under en längre tid, det som hittills har sålts i affärerna. Så långt som vi har kunnat bedöma vår renlighet har den klarat sig bra. Vi hoppas på en stark fortsättning.

Det finns rader av ytterligare saker vi ska göra när det gäller havsmiljöpolitiken, och regeringen ska lägga en rad förslag som vi förbereder för närvarande. Jag ska återkomma och berätta om dem för Chatrine Pålsson Ahlgren när vi har haft julleddighet.

Anf. 49 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Jag ser verkligen fram emot fortsatta interpellationsdebatter, frågesvar och gärna rundabordssamtal, för jag tror att vi alla, även en socialpolitiker som bor i Kalmar län, kan hjälpas åt för att nå vårt mål.

Jag vill passa på att önska Andreas Carlgren och hans familj en riktigt god jul. Koppla av nu, för det blir tufft nästa år!

Anf. 50 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag ska kort och gott tacka Chatrine Pålsson Ahlgren för en glad och engagerad debatt. Vi ska fortsätta att visa samma glada engagemang efter jul. Innan dess vill jag önska både Chatrine Pålsson Ahlgren och fru talmannen god jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2006/07:111 om förebyggande arbetsmiljöarbete

Anf. 51 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Torbjörn Björlund har frågat mig:

1. Vilka mål kommer arbetsmarknadsministern att verka för när det gäller de ungas arbetsmiljö?
2. Vilka mål kommer arbetsmarknadsministern att verka för när det gäller kvinnors ohälsa?
3. Vilka mål kommer arbetsmarknadsministern att verka för när det gäller det förebyggande arbetsmiljöarbetet?
4. Vad ämnar arbetsmarknadsministern göra om de arbetsrelaterade besvären ökar?

Vad gäller frågorna 1–3 vill jag först nämna att regeringen föreslagit att de mål för arbetslivspolitik och för verksamhetsområdet arbetsmiljö som gällt under senare år tills vidare behålls (budgetpropositionen 2007,

utgiftsområde 14). Huruvida det bör göras ändringar av dessa mål kommer regeringen att återkomma till senare.

Målen är allmängiltiga och gäller för alla grupper i arbetslivet. Det finns alltså inga särskilda mål för vissa grupper. Vi vet emellertid att riskerna för ohälsa och olycksfall samt möjligheterna till utveckling i arbetet kan se olika ut, beroende både på personliga förhållanden – ålder, kön, eventuella funktionshinder med mera – och på arbetsmiljöförhållandena i den verksamhet där man arbetar. Det behövs därmed delvis olika slags åtgärder beroende på vilka slags situationer som är aktuella.

Som Torbjörn Björlund framhåller finns viktiga arbetsmiljöproblem att uppmärksamma avseende både ungdomar och kvinnor. Även om förbättringar har åstadkommit återstår mycket att göra, till exempel i fråga om belastningsbesvär. För ungdomar generellt tillkommer naturligtvis det förhållandet att man endast har liten erfarenhet av arbetslivet och riskfaktorer i arbetsmiljön.

De sysselsättningsfrämjande åtgärder som regeringen har föreslagit och kommer att föreslå, och den ökande efterfrågan på arbetskraft som regeringens politik kommer att leda till, ställer krav på företagens arbetsmiljöarbete. En hälsosam och utvecklande arbetsmiljö är bra för företagets produktivitet och en viktig förutsättning för att kunna rekrytera den personal man behöver.

Det är viktigt att man i verksamheten själv inser fördelarna med en bra och hälsosam arbetsmiljö. Här har arbetsmarknadens parter ett stort ansvar, och mycket bra arbete pågår hos parterna och i partsgemensamma organ.

Det är också viktigt att staten ser till att stödja det lokala arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna, vilket sker genom de medel som varje år anslås till stöd för den regionala skyddsombudsverksamheten.

Därtill behövs en effektiv arbetsmiljötillsyn, särskilt inriktad på att nå arbetsställen med störst risk för ohälsa och olycksfall. Arbetsmiljöverket har utvecklat metoder för urval av inspektionsobjekt.

Den fjärde frågan, vad jag ämnar göra om de arbetsrelaterade besvären ökar, kommer det att tas ställning till om en sådan situation skulle uppstå. Jag kommer naturligtvis att följa hälsoutvecklingen i arbetslivet. Målet är en arbetsmiljö som inte leder till ohälsa och olycksfall, som är utvecklande för individen, skapar förutsättningar för långsiktig effektivitet i verksamheterna och en god produktivitet utveckling.

Avslutningsvis vill jag också framhålla att en viktig fråga i detta sammanhang är det stora antal personer som står utanför arbetsmarknaden och de ohälsoproblem som har koppling till detta utanförskap. Åtgärder för att bryta utanförskapet är viktiga även ur ett hälso- och arbetsmiljöperspektiv.

Anf. 52 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern! Tyvärr måste jag säga att jag är lite frustrerad över att det egentligen inte är något svar. Det är lite uppreparande av det som jag har ställt frågor om. Man upprepar det jag säger i min fråga, men det är inte så mycket svar.

Vi hade den här debatten i går också och stod och pratade om de här sakerna. Jag tycker att det blir samma problematik. Mycket av det som redovisas i svaret handlar om att man ska återkomma, göra saker senare.

Om det dyker upp problem, så ska man ta ställning till det då, eller om situationer uppstår och sådant. Och det här är inget bra ingångsvärde när det gäller arbetsmiljö.

Jag har redovisat lite grann just när det gäller ungdomar och kvinnor som har speciella problem och som behöver ha särskild tillsyn i sitt arbetsmiljöarbete och förebyggande arbete, framför allt. De unga som är nya på arbetsmarknaden behöver ha hjälp med tillsyn. Och kvinnor har också oftast större problem. Enligt den senaste besvärsundersökningen, som Arbetsmiljöverket har gjort, ligger kvinnor 5 % högre än män just när det gäller arbetsrelaterade besvär.

Här måste man alltså ha någon målsättning. Hur gör vi för att komma åt det här? Man kan liksom inte bara säga att de allmänna målen täcker alla. Det gör de självklart, men det är så allmänt hållet att det inte ger någon substans när det gäller vad regeringen vill med det här.

Man drar ned pengarna till Arbetsmiljöverket, som har en skyddsombudsverksamhet som är till för att hjälpa dem som är speciellt utsatta. Man lägger ned Arbetslivsinstitutet som på något sätt ska ta en femtedel av forskningen. Man ska splittra det, så att säga, vilket kan förstöra mycket av den här forskningen. Det handlar om att se vart det tar vägen.

Vi vet också att om man för över makt över arbetsmiljön från dem som är anställda, arbetstagarna, till arbetsgivaren, så får man en maktfusion, så att säga, som gör att balansen inte blir rätt. Du måste som anställd arbetstagar ha hjälp med att lyfta upp de problem du har och de frågor du har. Det kan man inte göra själv. Det måste vara Arbetsmiljöverket, regionala skyddsombud och så vidare som gör att man får ett stöd.

De anställda arbetstagarna står ofta i beroendeställning till sin arbetsgivare. Skulle man då se till att påverka balansen åt fel håll kommer arbetsgivaren att få en fördel. Och man kommer att riskera att de inte vill åtgärda de problem som dyker upp. Det är ju oftast en kostnad för arbetsgivarna.

Jag tänker på just det som regeringen nu har gjort, som är klubbat, när det gäller statsbudgeten. Man drar ned på Arbetsmiljöverket, som har tillsynsuppdrag. Man drar ned på Arbetslivsinstitutet och tar så småningom bort det helt, vilket gör att forskningen också drabbas. Det gör den; det går inte att komma undan. Sedan svarar man: Vi återkommer och får se vad som händer. Vi vet inte vad vi ska göra, men vi får se vad som händer.

Det är inte tillfredsställande. Jag tycker till och med att det är riktigt dåligt. Ska man ha den här inställningen och inte komma fram till något svar när det gäller vad man gör kommer det att bli problem. Då kommer vi att ha en arbetsmiljöpolitik som definitivt skapar större problem.

Vi har haft en nedåtgående trend i flera år vad gäller arbetsskadorna. De går ned, och det blir bättre och bättre förutom när det gäller stress och psykosociala delar. Där går det upp. Och det handlar väldigt mycket om kvinnor och kanske även om ungdomar som är nya på arbetsmarknaden, som behöver ha just den här hjälpen. Kunskapen måste finnas. Vad gör vi för att motverka de problem som finns? Det skulle jag vilja ha svar på. Vad är det egentligen man kan göra, och vad tänker regeringen göra i framtiden, efter nyår, när man går i gång med det här? Vad kommer att hända?

Anf. 53 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Torbjörn Björlund! Jag delar naturligtvis den allmänna ansats som Torbjörn Björlund anför. Jag tycker också att det är ett grundläggande skäl till att de översiktliga eller allmänna målen för en fungerande arbetsmiljöverksamhet bör vara oförändrade. Vi måste naturligtvis följa utvecklingen noga. Det finns många olika faktorer som jag tycker är intressanta och viktiga att poängtera och titta på.

Det första man kan konstatera är, precis som Torbjörn Björlund anför, att det under de senaste 10, 15, 20 åren kanske framför allt är två skadetyper som har utvecklats väldigt kraftigt. Det är stressrelaterad, psykosocial, ohälsa, men det är också belastningsskador.

Det är naturligtvis viktigt att noggrant studera både orsakerna till detta och utvecklingen. Och det är klart att belastningsskador är någonting som man framför allt med förebyggande åtgärder på olika vis kan minimera. Det handlar om olika typer av program för att förändra belastning, för att på olika sätt och vis se till att man inte fastnar i ett återupprepat beteende, alltså ett rent fysiskt beteendemönster.

De psykosociala frågeställningarna är av en lite annan karaktär. Där ser vi just stress i arbetet och olika typer av utbrändhetssymtom som finns. Det är naturligtvis väldigt viktigt att studera det. Jag måste erkänna, för egen del, att jag själv har gjort en sådan här resa en gång. Jag var borta från arbetet i tre månader efter att ha jobbat lite för mycket. Och jag delar den oro som Torbjörn Björlund ger uttryck för. Jag tycker att det är oerhört viktigt att man också från arbetsgivarsidan, naturligtvis, ser ett väl fungerande arbetsmiljöarbete som en investering för att se till att man inte får olika sjukdomsfall i arbetet på sin arbetsplats.

Jag skulle vilja säga ytterligare några saker. Regeringen har ju då klubbat regleringsbrevet för Arbetsmiljöverket. Jag skulle kunna läsa upp lite grann ur det för att möjligen tydliggöra hur vi vill agera framöver. Och det har att göra med de minskade anslagen, som Torbjörn Björlund var inne på. Det står följande i regleringsbrevet:

Arbetsmiljöverket ska senast den 1 maj 2007 lämna en redogörelse för hur verksamheten anpassas till de minskade anslagen under perioden 2007–2009 utifrån följande utgångspunkter:

Minskningen av anslagen ska så långt som möjligt belasta andra delar av verksamheten än den regionala tillsynen. Tillsynen ska inriktas mot de arbetsställen med störst risk för ohälsa och olycksfall, fokusera på konkreta arbetsmiljöproblem samt utformas med beaktande av inspektionens effekter på arbetsmiljöförhållandena. Verket och Arbetsmarknadsdepartementet ska föra en fortlöpande dialog beträffande större verksamhetsanpassningar.

Jag menar att det här tillsammans med en naturlig och fortlöpande uppföljning av hur arbetsmiljön utvecklas på olika områden ger underlag för en fortsatt diskussion och eventuellt också fortsatt agerande.

Anf. 54 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Det är vackra ord. Ett regleringsbrev visar kanske lite av inriktningen, vad man vill. Man ska ta ställning till de minskade anslagen, och det ska drabba den regionala skyddsombudsverksamheten så lite som möjligt. Det är sådana saker som egentligen inte är till något förpliktande. Det handlar om att man på något sätt ska redogöra för varför det

inte blir så bra som man kan göra det, på grund av att man inte har pengar. Det är det som arbetsmarknadsministern står här och säger.

Det är det som är dilemmat. Man har ett övergripande mål att man ska dra ned på skatter. A-kassan blir försämrad och så vidare. Detta skapar alltså förutsättningar för ett annan slags arbetsmarknad som kan drabba människor i de här olika miljöerna – så tror jag att det kommer att bli. Man kan få belastningsbesvär eller psykosociala besvär och så vidare. Dessutom drar man ned på pengarna till dem som ska ha skyddsombudsverksamhet och ha tillsyn över det här. Det är klart att man kommer att få problem.

Jag undrar om man då har något slags framförhållning. Det var också en fråga. Vad gör man från regeringens sida när det här händer, när det kommer större problem? Vad lägger man in för åtgärder? Vad hjälper man företagen med? Vad hjälper man arbetstagarna med och så vidare? Det kommer inga svar i fråga om det problemet.

I går hade ministern besök av ett antal skyddsombud som lämnade över en namninsamling. De representerade över 200 000 namn. De var väldigt oroliga för att just neddragningen av Arbetsmiljöverket och stängningen av Arbetslivsinstitutet skulle drabba dem direkt, alltså i deras verksamhet, och det arbetsmiljöarbete som genomförs. Då är frågan: Lyssnar man på det här?

Nu är budgeten tagen, så nu kommer det att vara problem under nästa år. Det kommer att drabba dem som var oroliga, över 200 000 människor. Frågan är vad man gör för att på något sätt möta deras oro. Det kommer inte att vara något som man gör direkt, utan det måste vara något som man tar itu med när det kommer.

Det kommer en redogörelse den 1 maj där man ska försöka redogöra för effekten av neddragningen, att man tar bort pengar. Kommer ni då att lägga vikt vid att företagen tar ett större ansvar? Kommer ni att ge möjlighet åt andra, till exempel facket, att vara med i det arbetet? Och hur gör man med de inskränkningar man redan har gjort för att få en effektiv arbetsmiljötillsyn? Går det att få det? Det är det som är frågan.

Medlen finns inte. Ni har inga planer på hur ni ska göra när det blir problem. Frågan är vad man gör för att motverka det som mycket troligtvis kommer att hända på arbetslivsområdet.

Anf. 55 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Jag delar inte riktigt den problembeskrivningen eller den oron. Vi ser att stressrelaterade arbetsskador har varit de kanske allra mest framväxande problemen på arbetsmarknaden under de senaste åren. Jag menar att det hör väldigt nära samman med höga skattekilar på arbete och att det har varit alldeles för många utanför arbetsmarknaden.

Jag kan ta ett personligt exempel även där. För sex sju år sedan drev jag eget tillsammans med min bror. Vi hade åtta anställda. Vi hade definitivt behov av ytterligare en person. Men när vi räknade baklänges på – om vi skulle betala en marknadsmässig lön, vilket vi naturligtvis skulle – hur mycket vi skulle vara tvungna att debitera våra kunder för att vi skulle kunna täcka kostnaderna, lön, sociala avgifter, bikostnader av olika slag, konstaterade vi att vi skulle behöva fakturera så mycket så att vi inte hade möjlighet att få kostnadstäckning för den personen. Det ledde naturligtvis till att vi avstod från den anställningen. Resultatet blev

att vi åtta som var kvar var tvungna att dela på det arbete som den anställningen skulle ha gett upphov till. Det var en av de bidragande orsakerna till att jag råkade ut för det jag då gjorde.

Så jag tror, när man tittar på det enskilda företaget, att det finns ett väldigt tydligt samband mellan stress i arbetet, utbrändhet och de kostnader som är förknippade med anställningar. Därför tror jag också att en del av svaret ligger i att ha en välfungerande arbetsmarknad, där vi både har tillväxt av arbeten, en minskande arbetslöshet och en bättre fungerande matchningsfunktion, i kombination med de arbetsmiljöinsatser som vi i övrigt ska göra.

Man ska också komma ihåg att Arbetsmiljöverkets anslag har stigit väldigt kraftigt under de senaste åren. Så det ligger i korten också. Vi drar ned, men vi drar ju ned på en nivå som trots allt, historiskt sett, inte är så väldigt låg, om jag ska vara ärlig. Det gör, tror jag, att totalbilden av detta ändå kommer att vara att den oro som Torbjörn Björlund ger uttryck för är något överdriven.

Men jag säger samtidigt att det här är ett viktigt område. Jag kommer att medverka till att vi följer detta nogsamt och också har en dialog med arbetsmarknadens parter om hur detta område utvecklar sig. Jag är fullständigt beredd att komma tillbaka efter en sådan dialog och se huruvida vi ska kunna göra ytterligare saker för att förstärka. Jag delar nämligen Torbjörn Björlunds grundläggande oro och ambition på området. Man ska naturligtvis som anställd kunna gå till arbetet utan att känna risk för att bli utbränd, få belastningsskador eller andra arbetsskador. Det måste naturligtvis vara den grundläggande utgångspunkten. Där tror jag att vi har samma uppfattning.

Anf. 56 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Det är lite märkligt, tycker jag, när man lyssnar på det här. Det är ungefär samma svar. Nu har vi pratat med varandra några gånger så vi kan de här svaren. Man hänvisar hela tiden till att det ska bli så mycket bättre med den politik som alliansregeringen för. Jag är väldigt tveksam till det. Jag tror definitivt inte att det kommer att bli bättre på arbetsmarknaden. A-kassans sänkning och sådant kan också skapa problem. Det finns områden där människor går arbetslösa till och från. Det skapar stressrelaterade problem som visar sig i arbetsskador och sådant.

Det finns också, som jag redovisade i går, en oerhörd skepsis till varför just Arbetslivsinstitutet ska läggas ned som har den forsknings- och utvecklingsverksamheten. Jag redovisade artikeln i Ny Teknik där 33 professorer från hela världen undrar vad vi håller på med. Varför lägger vi ned det här? Det är det som ska skapa en framtid för att det ska bli bättre på arbetsmiljöområdet. Dessutom drar man ned på Arbetsmiljöverket som har tillsynen och ska tillämpa det som kommer fram. Det är ett oerhört märkligt beslut, tycker jag.

Just att man uttrycker att man har en oro för det här i alla fall men ändå gör det förstår jag inte logiken i. När det gäller en arbetsmarknad som fungerar så gör den inte det om vi har en alldeles för liten offentlig sektor som inte på något sätt kan vara smörjmedel utan bara ska vara något slags förvaltningsstat. Det är just det dilemma som ni i den här regeringen kommer att hamna i. När ni får för lite resurser via den offentliga sektorn, som är smörjmedel för att få tillväxt, få samhället att gå i

gång och arbetsmarknaden att fungera, kommer också skadorna och arbetsmiljöproblemen att komma. När man inte har något vapen mot det kommer ni att stå där med tvättad hals, eller vad det heter.

Innan jag avslutar vill jag önska en god jul.

Anf. 57 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Återigen: Jag delar oron. Vi ska naturligtvis följa detta noga. Jag är inte lika övertygad om att statliga myndigheter i sig är svaret på den grundläggande frågeställningen. Vi har haft diskussioner förut när det gäller till exempel ALI. Jag vill återigen konstatera att det är ungefär en femtedel av den forskning som utförs på det området. Vi ser också i det regleringsbrev som gäller ALI att vi har tillfälle att utnyttja det anslagssparande som fanns för att kunna se till att forskarna har en möjlighet att gå över till annan verksamhet. Det kommer att vara en bra övergångslösning.

Tillbaka till grundfrågan: Jag delar den grundläggande oron. Vi kommer att följa upp detta. Jag ser fram emot att vi nog kommer att mötas i en motsvarande debatt, kanske om ett halvår eller så, för att faktiskt göra en uppföljning och se var vi har hamnat.

Så vill jag också passa på att önska en god jul, och en avkopplande jul, för det tror jag att vi behöver allihop.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2006/07:120 om Gröna jobb

Anf. 58 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Ann-Kristine Johansson har frågat mig vad jag avser att göra med anledning av nedläggningen av den arbetsmarknadspolitiska insatsen Gröna jobb. I sin interpellation tar Ann-Kristine Johansson bland annat upp att Gröna jobb vänder sig till den grupp arbetssökande som står längst från arbetsmarknaden och att insatsen är viktig från miljösynpunkt.

Inledningsvis vill jag framhålla att det är Arbetsmarknadsverkets uppgift att utifrån beslutade budgetramar och myndighetens egen bedömning av olika insatsers effektivitet löpande göra nödvändiga prioriteringar i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på lokal och regional nivå. Det regeringen gjort i sammanhanget är att i budgetpropositionen föreslå neddragningar i de arbetsmarknadspolitiska programvolymerna. Det handlar bland annat om begränsningar av anställningsstöden inom ramen för vilka Gröna jobb delvis finansierats.

Regeringen gick till val på ett brett politiskt program för nya jobb. Detta program omfattar allt från skattesänkningar på arbete över regel-förenklingar för företag till reformer av a-kassesystemet. En viktig del är också den omläggning av arbetsmarknadspolitiken som regeringen påbörjat. Arbetsmarknadspolitiken ska ges en tydlig inriktning på matchning och riktiga jobb.

För att uppnå detta är det nödvändigt att koncentrera verksamheten. Arbetsförmedlingen har de senaste åren fått lägga ned för mycket tid och

resurser på att administrera en alltmer överskådlig flora av arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Vi måste nu säkerställa att den enskilde arbetsförmedlaren kan ägna sig åt sin egentliga uppgift att matcha lediga jobb och arbetssökande.

Det är dessutom så att arbetsmarknadspolitiken i praktiken allt oftare har kommit att ses som ett redskap för att hantera problem på andra politikområden. Också ur detta perspektiv finns ett behov av ett tydligare fokus i politiken. Samtidigt kan inte insatser med den aktuella inriktningen uteslutas om de arbetsmarknadspolitiska motiven för dem bedöms tillräckligt starka.

En mer fokuserad arbetsmarknadspolitik innebär inte att de människor som står allra längst från arbetsmarknaden glöms bort. Snarare tvärtom. Ingen kan ta miste på regeringens beslutsamhet att komma till rätta med den höga arbetslöshet och det utanförskap som den tidigare socialdemokratiska regeringen så länge stod handfallen inför. Det är just för att nå resultat, bland annat genom att skapa utrymme för effektiva insatser med sikte på riktiga jobb för dem som står längst från arbetsmarknaden, som en ny kurs för politiken nu pekas ut.

Från och med den 1 januari 2007 införs så kallade nystartsjobb. De innebär att arbetsgivarna får en subvention motsvarande arbetsgivaravgifterna för personer som stått utanför arbetsmarknaden i mer än ett år. Nystartsjobben kommer att innebära nya möjligheter på arbetsmarknaden för stora grupper av ungdomar, äldre och utlandsfödda.

Regeringen avser vidare att under 2007 införa en jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa. Syftet med garantin är att med hjälp av individuellt utformade åtgärder så snabbt som möjligt få in deltagarna på den reguljära arbetsmarknaden.

Generellt för arbetsförmedlingens arbete gäller att den enskilde arbetssökande framöver kommer att få ett mer aktivt, individuellt anpassat stöd i form av en personlig coach. Detta är naturligtvis något som kommer att ha störst betydelse för den som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden, för den vars självförtroende kanske brister och som saknar egna nätverk.

Anf. 59 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Dock känns det som om statsrådet Littorin läst men inte förstått.

I svaret sägs att ni vill inrikta arbetsmarknadspolitiken på matchning och riktiga jobb. Vad är riktiga jobb för dig, Sven Otto Littorin? Är det inte att röja sly och att ordna skoterleder och vandringsleder? Är inte jobb inom natur- och kulturmiljövård, miljövård och den turistiska infrastrukturen riktiga jobb? Ni säger ju att ni kan subventionera städhjälp. Vad är egentligen skillnaden?

För den enskilda människa som deltar i Gröna jobb ger det meningsfull sysselsättning. Det ger kompetensuppbyggnad, stärker självförtroendet och bygger upp den som har stått allra längst från arbetsmarknaden. Det ger högre social status och skapar identitet, referens och en plattform för annan anställning. Man får kontakter in i näringslivet.

För samhället skapar Gröna jobb mervärde. Det förbättrar infrastrukturen. Det skapar förutsättning för levande landsbygd. Det minskar kommunernas sociala kostnader. Det minskar slitaget i naturen. Det ökar till-

*Svar på
interpellationer*

gängheten till upplevelser i skog och natur så att till exempel statsrådet kan vandra i skogen, läsa på skyltar vad som finns i omgivningen, stanna vid ett vindskydd och kanske övernatta i en stuga. Hur ska detta göras framöver?

Gröna jobb fungerar. Ca 40 % av dem som finns i Gröna jobb får annan anställning, går vidare till utbildning eller blir företagare. Vad är det om inte ett gott resultat?

Ni slår mot dem som står längst bort från arbetsmarknaden genom att dra ned på anslaget till Ams. Gröna jobb hör till det som blir svårt att finansiera.

På vilket sätt skapar nedläggningen av Gröna jobb fler jobb?

Anf. 60 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Då är vi här igen och diskuterar.

Min första fundering till ministern gäller den diskussion om utanförskap som de borgerliga partierna i alliansen har fört under hela valrörelsen och fortsätter att föra. Vi hörde den så sent som i går. Ibland var det en och en halv miljon, sedan var det en miljon och sedan var det en halv miljon. Man är väldigt slarvig med fakta och siffror. På något sätt verkar man inte riktigt bry sig om verkligheten. I stället har det blivit bara någon sorts politisk gimmick att bry sig om folk som står utanför i samhället. Det ska på något sätt minska risken att någon upptäcker att man för en helt annan politik. Det är i alla fall min lätt konspiratoriska fundering kring detta.

Man ser nämligen aldrig någon endaste åtgärd för att göra någonting åt problemet. Man försöker definiera problem. I går hade vi en debatt med en av alliansens företrädare som pekade på problem i integrationspolitiken och ville diskutera dem. Jag vill inte på något sätt förneka att det finns problem på många ställen och att det finns folk som står långt från arbetsmarknaden. Jag deltar gärna i den debatten. Jag tycker att det skulle vara spännande att ha en konstruktiv debatt om hur man gör med folk som har varit långtidssjuka eller långtidsarbetslösa. Inte på en endaste punkt föreslår dock regeringen någon åtgärd för att komma till rätta med det som ni tycker är det största problemet.

Tvärtom hade vi alldeles nyss en interpellationsdebatt som handlade om hur man hanterar arbetsmiljöfrågorna, frågor som fel hanterade resulterar i ett större utanförskap. Nu har vi en interpellationsdebatt om de gröna jobben, och här lägger ni fram förslag som tar bort möjligheten för folk att komma tillbaka från utanförskapet. Ingenstans ser man någon åtgärd för att komma till rätta med det som ni själva definierar som det största problemet. På punkt efter punkt vidtar ni dock politiska åtgärder och fattar beslut som förstör problemet, som gör problemet värre, som ökar andelen människor som hamnar utanför – antingen beroende på dålig miljö som gör att man blir utsliten och förtidspensionerad eller beroende på neddragningar i arbetsmarknadspolitiska program och Gröna jobb som förhindrar den som har hamnat utanför att komma in igen. På punkt efter punkt kan vi följa hur ni gör sådana åtgärder, men ni har inte ett enda förslag som tar tag i problemet.

Ta era så kallade nystartsjobb! Om jag kommer ihåg rätt pratar vi om 10 000 platser som ska räcka till en och en halv miljon, en miljon, en halv miljon eller vad det nu är. Det är klart att det inte är mycket att

komma med. Dessutom är det som åtgärd betraktat en åtgärd som innehåller väldigt lite och som med största sannolikhet kommer att gå till sådana som ändå hade fått jobb. Dem som står långt utanför och behöver den typ av åtgärder som Ann-Kristine visar på i interpellationen gör ni ingenting för, och om ni gör någonting gör ni det bara värre genom att lägga ned sådant som fungerar, till exempel Gröna jobb.

Anf. 61 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Ann-Kristine Johansson pratar gott om Gröna jobb. Det finns säkert anledning ur ett enskilt perspektiv för dem som gått igenom en sådan verksamhet att känna att det har varit bra, värdefullt och viktigt. Sanningen är dock att 28 % har gått vidare till annan anställning och att 3 % har gått till utbildning eller startat eget. När nu Arbetsmarknadsverket med sina budgetramar gör den prioritering man gör kan vi konstatera att fokus ska vara på två saker. Den första är matchningsfunktionen, och den har man med den tidigare arbetsmarknadspolitiken lyckats väldigt dåligt med. Varje gång vi har haft ungefär samma vakansgrader i ekonomin som vi har i dag har arbetslösheten bara ökat de senaste två tre mandatperioderna. Det är ett tecken på att denna matchningsfunktion fungerar väldigt dåligt och allt sämre i ekonomin. Fokus ska alltså vara på arbetsförmedlingen, att koppla ihop arbetstagare med de vakanser som faktiskt finns i dag. Det är det ena.

Det andra är att därmed frigör vi också resurser för dem som befinner sig allra längst ifrån. Där finns just sådana exempel som Patrik Björck efterlyste. Ta till exempel Pilaprojektet i Västmanland, ett utmärkt projekt där arbetsförmedlingarna samarbetar med försäkringskassorna – av flera olika skäl. Ett skäl är att den enskilde inte ska behöva gå till fyra fem olika myndigheter utan kunna ha ett ställe att gå till. Vad det står på brickan på den myndighetsperson man möter tycker jag är rätt ointressant; huvudsaken är att man får den individuella hjälpen för att komma vidare i livet. Det tycker jag är just en sådan viktig åtgärd.

Sedan ska jag bara kommentera det Patrik Björck sade om nystartsjobben. Ja, 10 000 i stocken är en bedömning. Det finns ingen begränsning av hur många som kan söka. Detta är en prognos på stocken, alltså det genomsnittliga värdet på antalet personer däri.

När det gäller de minskade programvolymerna är det viktigt att konstatera att det under högkonjunktur på arbetsmarknaden är vanligt – det har socialdemokratiska regeringar gjort vid flera tillfällen tidigare – att man drar ned på programvolymerna i Arbetsmarknadsverkets och Ams åtgärds paket, just för att inte få utträngningseffekter och låsa fast arbetslösa i olika programåtgärder. Syftet är att dra ned på programmen för dem som ligger allra närmast arbetsmarknaden. Sedan har man på Arbetsmarknadsverket självt gjort bedömningen av vilka programvolymmer man tycker ligger närmast arbetsmarknaden.

Enligt min åsikt skulle denna neddragning ha gjorts för längesedan. Kanske skulle den ha gjorts för något år sedan när vi var på väg uppåt i högkonjunkturen och då också gjorts lite saktare. Nu gjorde man inte det av olika skäl som säkert hade med valet att göra.

När det sammantaget gäller de åtgärder vi gör totalt sett vill jag bara citera ur Konjunkturinstitutets rapport från i går: ”På sikt kan därmed den reguljära sysselsättningsnivån öka med mer än 1,5 procent jämfört med om reformerna inte hade genomförts, utan att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blir ansträngt.” Det är slutsatsen under rubriken ”Effekter av den nya regeringens ekonomiska politik”.

Vi ser att sysselsättningsgraden kraftigt ökar. Vi ser att arbetslösheten totalt sett kraftigt sjunker under de närmaste åren. Det är, enligt Konjunkturinstitutet, ett direkt resultat av regeringens ekonomiska politik. De som tjänar på det är naturligtvis de som nu befinner sig i utanförskap och som kommer över i ett arbete.

Anf. 62 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag funderar på vilken verklighet statsrådet levit i de senaste åren. Jag kan konstatera att arbetsförmedlingspersonalen sköter sitt jobb. Man matchar lediga jobb mot arbetslösa. Min egen arbetsförmedling i Kil gör det väldigt bra.

Ni pratar om individuellt anpassat stöd. Men vad är Gröna jobb om inte just individuellt anpassat stöd? Man stärker sig själv och får hjälp. Sedan söker man jobb, och man får en plattform att stå på. Vad Gröna jobb gör är ju precis vad ni efterlyser.

Jag skulle önska att statsrådet kunde åka runt och besöka Gröna jobb. Åk runt och besök folk på landsbygden, byalag och utvecklingsgrupper för att se vilket arbete som görs och vilket behov som finns av det som görs i Gröna jobb!

Vi i Landsbygdskommittén gjorde en resa till Pajala. Jag var där tillsammans med din partikollega Catharina Elmsäter-Svärd. Vi tittade på hur det var och besökte deltagare i Gröna jobb. De har gjort ett fantastiskt jobb med skoterleder och vindskydd. De har också byggt stugor för övernattnings och bastu.

Utifrån det skriver vi en hel del i Landsbygdskommitténs slutbetänkande. Jag kan rekommendera en julläsning, nämligen vårt betänkande *Se landsbygden! Myter, sanningar och framtidsstrategier*. Den här utredningen är väldigt bra och ger en bild av hur det ser ut på landsbygden. Din partikollega Catharina Elmsäter-Svärd tyckte att Gröna jobb är ett väldigt bra projekt och talade väl om Gröna jobb.

Det finns samband mellan regional utveckling, naturvård, engagemang och lokal förvaltning för att åstadkomma en ökad betydelse för detta och för att få till stånd en landsbygdsutveckling.

Jag vill återkomma till min tidigare fråga, den om riktiga jobb. Är inte det man gör i Gröna jobb riktiga jobb, eller vad lägger Sven Otto Littorin i begreppet ”riktiga jobb”?

Om man nu tycker att Gröna jobb är bra och Skogsstyrelsen skulle kunna gå vidare, ser då Sven Otto Littorin någon möjlighet att jobba vidare med Gröna jobb?

Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! De som står längst bort från arbetsmarknaden och som varit borta länge från denna kommer inte så lätt tillbaka. Det är tyvärr den erfarenhet vi har. Livet är inte rättvist. Om man har jobb är det lätt

att söka jobb. Om man är arbetslös är det betydligt svårare. Vi vet att det fungerar på det sättet.

Det krävs rejäla insatser för att få dem som står längst bort från arbetsmarknaden tillbaka i jobb. Gröna jobb är kanske inte det enda svaret eller den enda lösningen. Gröna jobb är säkert en viktig del och kommer att fungera i vissa delar av landet. Men jag tror att det kommer att krävas rätt rejäla satsningar även på annat i arbetsmarknadspolitiken och inom andra områden för att lösa problemet. Det kommer att kosta en del pengar, och det kommer att krävas stora satsningar när det gäller att komma till rätta med det här.

Om vi nu pratar om att få upp sysselsättningsgraden så har vi grupper för vilka steget är längre för att komma in. De behöver hjälp av olika slag. Det kan behövas utökade resurser till olika anställningsstöd och sådant för att man över huvud taget ska lyckas hantera det problem som ni beskriver. Det som är så frustrerande är att du fortfarande egentligen inte kan komma med något skäl till att man tar bort någonting som fungerar väl.

Som Ann-Kristine nyss redogjorde för är det 40 % som går vidare från den här åtgärden. Med tanke på vilka det är som i huvudsak finns med där är det en bra siffra. Det kommer att kosta pengar att få det här att fungera, men det är väl investerade pengar och viktiga satsningar. Visa att ni tar er egen retorik på allvar!

Anf. 64 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att just beslut om Gröna jobb inte fattas av mig eller Arbetsmarknadsdepartementet utan av Arbetsmarknadsverket. Det gör de mot bakgrund av den allmänna utformningen så att säga.

Jag konstaterar att det fortfarande finns 90 000 platser genom Ams för nästa år.

Arbetsmarknadspolitiken, tycker jag, varken kan eller ska lösa alla problem – vare sig det är regionalpolitiska eller det är andra problem av liknande karaktär.

Utifrån en rapport från Riksrevisionen som kom alldeles nyligen kan jag konstatera att anställningsstöden haft begränsade nettoeffekter på sysselsättningen och att arbetsförmedlingens användning av de här stöden är förknippade med en rad allvarliga problem. Också det måste man väl ta hänsyn till.

Sedan har vi frågan om vad som är ett riktigt jobb. För mig är ett riktigt jobb en permanent anställning, med kollektivavtal och alla andra regler som gäller på arbetsmarknaden i övrigt. En programåtgärd genom Ams är inte ett jobb på det temat. Möjligen är det ett sätt att komma i arbete, men då ska vi också använda det på bästa sätt. Att använda en lång rad programåtgärder där risken blir att man tränger undan arbetslösa så att de fastnar i programåtgärder snarare än att de kommer över i en permanent anställning tycker jag naturligtvis är fel väg att gå.

Anf. 65 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är bra att jag fick ett svar om riktiga jobb. Jobb är också för mig, som du säger, permanenta jobb. Men det man gör till

exempel inom Gröna jobb är också riktiga jobb – inom naturvården. Vem ska betala de arbetena framöver?

Din regeringskollega Andreas Carlgren pratade här tidigare om naturvården. Han talade om vistelse i skog och mark och sade att miljö-
vårdsarbetet är viktigt för regeringen och att naturvårdspolitiken bygger på ett starkt lokalt engagemang. Så är det. Det som görs inom Gröna jobb handlar om att tillhandahålla naturvård och öppna för den möjligheten. Vem ska betala det i framtiden?

Hur ska man sköta de naturvårdsreservat som vi beslutar om och de vandringsleder som behövs? Vidare gäller det skoterleder, skyltning, fiskeplatser och annat sådant som samhället efterfrågar och som jag tror att vi stadsbor när vi åker ut vill att man tillhandahåller.

Arbetsmarknadsverket får nu minskade resurser. De platser som Sven Otto Littorin pratar om är säkert redan intecknade. Hur ska de kunna utföra det som åligger dem – att jobba med dem som står allra längst bort från arbetsmarknaden?

Man har alltså ett så bra projekt som Gröna jobb som ger landsbygden möjligheter. Det är ju vad det handlar om. Landsbygden behöver dessa resurser. Inte minst stöttar man med detta småföretagarna och turismen. Det måste ju vara bättre att jobba inom Gröna jobb än att gå utan jobb?

Anf. 66 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten så hemskt mycket. Ann-Kristine Johansson frågade lite retoriskt vem som nu ska tillhandahålla naturvård. Jag måste erkänna att jag kanske inte tycker att det är Ams uppgift att göra det. Ams uppgift, Arbetsmarknadsverkets uppgift och arbetsförmedlingarnas uppgift är i första hand att förmedla arbete, inte att tillhandahålla naturvård.

Denna gång får jag tillönska mina meddebattörer en god jul och ett gott nytt år. Jag är säker på att jag kommer att möta somliga av er, inte minst Patrik, många gånger framöver. Jag tycker att vi har en väldigt trevlig och rolig debattnivå. Men jag önskar att jag hade varit lite mindre förkyld och lite mer pigg. Jag hoppas på att kunna vara det vid nästa debattillfälle. Tack snälla ni!

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2006/07:141 om sommarjobb mot ungdomsarbetslöshet

Anf. 67 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat mig vilket underlag jag använder mig av i beslutet att avveckla det statliga stödet för att skapa feriearbeten. Vidare har Luciano Astudillo frågat mig vilka efterfrågestimulerande insatser jag kommer att initiera för att stötta ungdomarna att få sitt första jobb.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag liksom Luciano Astudillo anser att sommarjobb är ett bra sätt för ungdomar att få en tidig kontakt

med arbetslivet och komma in på arbetsmarknaden. Vad jag däremot vänder mig emot är att låta arbetsmarknadspolitiska resurser användas till detta ändamål. Resurserna måste sättas in där de som mest behövs, vilket kräver en tydlig prioritering av grupper. Den tidigare statliga finansieringen till feriearbeten har ju gått till ungdomar på gymnasiet och har inte omedelbart syftat till arbete. Nu när antalet nyanmälda lediga platser till arbetsförmedlingen ökar kraftigt är det inte rimligt att staten går in och subventionerar skapandet av nya feriejobb. Kommuner kan dessutom själv anslå medel till feriejobb för ungdomar.

Regeringen har tydligt markerat att arbetsmarknadspolitiken måste effektiviseras. De arbetsmarknadspolitiska resurserna måste ha tydligare fokus på jobb och effektiva insatser för dem som står längst från arbetsmarknaden. Vi kommer därför att avveckla ineffektiva insatser. Arbetsmarknadspolitiken kan samtidigt inte ensam lösa alla problem på arbetsmarknaden utan det måste ske i kombination med åtgärder på efterfrågesidan på arbetsmarknaden. Huvuddragen i de efterfrågestimulerande insatser som regeringen aviserat är följande.

För det första måste det bli enklare och billigare att starta och driva företag, anställa och ha anställda. Här har regeringen i budgetpropositionen aviserat en lång rad förslag för att underlätta för företagsamheten i Sverige. Det handlar bland annat om enklare regler, lättare tillgång till riskkapital och andra liknande åtgärder för att underlätta både företagande och att anställa.

För det andra ska det bli enklare för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden genom att det införs ett särskilt avdrag på arbetsgivaravgifterna för dem som är mellan 19 och 24 år. Detta införs den 1 juli 2007.

Nystartsjobb införs den 1 januari 2007, vilket innebär att arbetsgivarerna får en subvention motsvarande arbetsgivaravgifterna för personer som varit utanför arbetsmarknaden i mer än ett år. Ungdomar omfattas av nystartsjobb efter sex månaders arbetslöshet. Arbetet får pågå under maximalt ett år. En jobbgaranti för ungdomar under 25 år kommer också att införas under 2007.

Den 1 januari 2007 införs även ett jobbskatteavdrag. Syftet med avdraget är att göra det mer lönsamt att arbeta. Andra efterfrågestimulanser kommer att ske genom skattelättnader bland annat inom hushållsrelaterade tjänster och skattelättnader inom servicenäringar som regeringen kommer att återkomma om.

Oavsett alla dessa efterfrågestimulerande insatser är det viktigt att ungdomar är väl rustade när de söker sitt första jobb. Det är därför angeläget att den unge fullföljer sin gymnasieutbildning. I budgetpropositionen 2007 aviserade regeringen en ny lärlingsutbildning inom gymnasieskolan. Huvuddelen av utbildningen ska vara förlagd till en arbetsplats. Min bedömning är att detta är ett bra sätt för ungdomar att komma i kontakt med ett första jobb.

Anf. 68 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Vill arbetsmarknadsminister Littorin försvåra för många unga och försvåra deras utanförskap? Det är en fråga jag ställer mig när jag får höra svaret. Vi vet båda två att arbetslösheten, när den drabbar ungdomar, kan få förödande konsekvenser. Ungdomar är särskilt sårbara. Utan arbetslivserfarenhet krymper inte bara chansen att få ett arbete

senare. Det blir en ond cirkel av bristande motivation, försämrad självkänsla och mindre hopp om framtiden. Inom en växer känslan av att man inte är behövd och inte önskad i samhället. Dessutom visar forskningen att ett fördröjt eller ett misslyckat inträde på arbetsmarknaden tycks ha konsekvenser som är bestående längs med hela livet. Därför är delar i den borgerliga politiken obegripliga, däribland det här att man drar in det statliga stödet för sommarjobb.

Littorin säger i sitt svar att sommarjobb är ett bra sätt för unga att få en tidig kontakt med arbetslivet. Samtidigt tycker han inte att det är tillräckligt viktigt för att man ska anslå arbetsmarknadspolitiska medel för det. Jag kan hänvisa till SNS Valfärdsråds rapport som Littorin redogjorde för och hade synpunkter på. Den heter *Fritt inträde? Ungdomars och invandrades väg till det första arbetet*. Rådet konstaterar i sin rapport att just sommarjobb är en viktig inkörsport för att få det första jobbet. Ungefär var femte får sitt första jobb på den arbetsplats där man har jobbat under studietiden.

Littorin menar ändå att sommarjobb är så pass viktiga att det där kan kommunen syssla med. Men, Littorin, det gör de redan. I min hemstad Malmö kommer den neddragning som staten nu gör att innebära att Malmö får ungefär 250 färre sommarpraktikplatser. I landet totalt är det 31 000 platser som försvinner. Förra sommaren var det 3 200 ungdomar som sökte de 2 000 platser som fanns i Malmö. Malmö kommun kommer nästa år att skjuta till 11 ½ miljoner, men de 3 ½ miljoner som staten skulle ha skjutit till försvinner, och därmed blir det färre platser och färre ungdomar som får möjlighet att göra den första erfarenheten på arbetsmarknaden.

Att Littorin tar så lättvindigt på arbetsmarknadspolitiken och statens ansvar är inget nytt, men har inte Littorin märkt hur desperationen sprider sig ute i kommunerna? Många kommunala avtal om att utföra arbetsmarknadsinsatser inte minst för unga upphör vid årsskiftet, som kommunala ungdomsprogrammet, ungdomsgarantin och datorteken. Avtalen upphör nu, och nya kan inte tecknas. Jobbgarantin, som Littorin pratar om, lovar han kommer i vår någon gång. Men vad händer med alla dessa ungdomar i dessa program vid årsskiftet, Littorin? Vad händer nu den 1 januari 2007? Ungdomar kommer att stå helt utan sysselsättning, ungdomar som ofta står väldigt långt från arbetsmarknaden, som saknar föräldrar med nätverk och som ofta behöver extra stort stöd. Littorin, vet inte ni hur förödande detta är just för ungdomar?

Anf. 69 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Det var lite andra frågor i den här rundan än vad det egentligen var i själva interpellationen. Jag vet inte om vi ska prata om ungas inträde på arbetsmarknaden totalt sett, om sommarjobb eller om ungas situation på arbetsmarknaden i gemen. Låt mig ta några grundteman.

Jag delar Luciano Astudillos grundläggande inställning, att sommarjobben är en bra inkörsport på arbetsmarknaden. Det är ett konstaterande som jag gör och som SNS gör i sin rapport.

När det gäller arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar, det vill säga ungas inträde på arbetsmarknaden förutom sommarjobben, är det bara att konstatera att arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning tende-

rar att förlänga arbetslöshetsperioden, medan en väl fungerande matchning åt arbetssökande har visat sig vara mer effektiv som inkörsport till ett arbete.

Nu befinner vi oss i en högkonjunktur, och vi kan konstatera att det fanns sommarjobb också före 1998, då den här subventionen infördes. Det gjorde det. Jag är av den starka uppfattningen att vi nu har ett gott läge i ekonomin, vi har jobb som kommer till och vi har ett antal åtgärder i politiken som syftar till att göra det enklare för unga att träda in på arbetsmarknaden, och det är något som är bättre än att lösa alla uppgifter via utgiftsområde 13.

Min grundläggande inställning är därför exakt den som jag redogjorde för i svaret på interpellationen, att de uppgifter som vi har tagit på oss när det gäller att stimulera både arbetsutbud och efterfrågan framför allt kommer att se till att unga får det lättare att träda in på arbetsmarknaden. Jag kommer att komma tillbaka i den här frågan under våren, som är aviserat.

Anf. 70 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Littorin tycker att mina synpunkter här spretar och att de är lite större än vad min fråga angav. Det svar du gav mig spretade också rejält, allt från hushållsnära tjänster till förenklingar för företag. Så jag tar mig rätten att också spreta lite.

Jag vill ändå gå igenom en del av de argument som Littorin har i sitt svar.

För det första: Allt Littorin säger om förenklingar för småföretag och företag kan vara bra. Men om jag igen ska hänvisa till Valfördrådets rapport är just småföretag ganska dåliga på att ge ungdomarna det första jobbet. Dessutom är de förändringar som Littorin pratar om här förändringar som inte kommer till stånd vid årsskiftet. Vad händer med alla de här ungdomarna vid årsskiftet? Jag har inte fått svar på den frågan.

För det andra: Den 1 juli 2007 vill ni införa ett särskilt avdrag på arbetsavgifterna för att anställa ungdomar mellan 19 och 24 år. Redan i dag, sedan den 10 oktober, kan en arbetsgivare som anställer ungdomar mellan 20 och 24 år få ett anställningsstöd som motsvarar en skattekredit på 350 kronor per dag i sex månader. Det var någonting som den socialdemokratiska regeringen införde. Tack vare den lyckades vi pressa ned arbetslösheten ännu mer.

För det tredje: Dessa magiska nystartsjobb som ska frälsa alla Sveriges arbetslösa ska hjälpa dem som står väldigt långt från arbetsmarknaden, de ska hjälpa invandrare och de ska också hjälpa ungdomar. Men, Littorin, ni planerar bara 10 000 nystartsjobb samtidigt som ni drar ned det totala antalet arbetsmarknadspolitiska program med 55 000. I september i år var så många som 27 000 ungdomar under 24 år i arbetsmarknadspolitiska program.

För det fjärde: Skattelättnad för hushållsrelaterade tjänster, skattelättnad inom servicenäringen och en reformering av gymnasieskolan är förvisso en rad åtgärder som jag har synpunkter på, men som jag gärna debatterar någon annan gång. Inget av dessa förslag kommer att ha något genomslag den 1 januari 2007. Samtidigt vet både jag och Littorin att varje dag i utanförskap för speciellt ungdomar är en förlorad dag.

Säg mig, Littorin: Vad ska vi säga till alla de ungdomar som vid årsskiftet skickas från arbetsmarknadspolitiska program till totalt utanförskap? Vad säger Littorin till de ungdomar som från årsskiftet inte får läsa upp sina gymnasiebetyg på komvux på grund av de neddragningar ni gör? Vad säger Littorin till alla de ungdomar som från årsskiftet inte får möjlighet till ett kommunalt ungdomsprogram eller till en ungdomsgaranti? Vad säger Littorin till de 31 000 ungdomar som nästa sommar inte får ett sommarjobb på grund av er politik – god jul och gott nytt år?

Nej Littorin, ni ska vara tacksamma för att vi socialdemokrater förde en så bra ekonomisk politik som ni nu skördar frukterna av. Det har skapat så många jobb i svensk ekonomi den senaste tiden, så ni kan vara tacksamma för det. Men konjunkturen vänder, och den dåliga hushållning som ni ägnar er åt nu kommer att leda till att ni förr eller senare får rejäla problem.

Anf. 71 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Med all respekt för Luciano Astudillo, men just när det gäller ungdomsarbetslösheten har inte den förra, socialdemokratiska regeringen så vansinnigt mycket att slå sig på bröstet för. Över 100 000 ungdomar står utanför arbetsmarknaden och är arbetslösa i det här landet. Det är förfärande dåligt.

Om vi mäter på ILO-sätt har vi en ungdomsarbetslöshet på 21 %. Det är nästan lika illa som det var under de värsta krisåren på 90-talet. Det är faktiskt ett riktigt uselt resultat av den politik som Luciano Astudillo företräder, så kom igen nu!

Vi försöker nu göra allt vi kan för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för ungdomar, och det gör vi genom alla de åtgärder som vi har presenterat i vår budgetproposition. En del av dem återkommer vi till under våren.

Jag vill återigen återge vad som står i Konjunkturinstitutets rapport som kom i går: På sikt kan därmed den reguljära sysselsättningsnivån öka med mer än 1,5 %, jämfört med om reformerna inte hade genomförts, utan att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blir ansträngt. Rubriken på kapitlet är Effekter av den nya regeringens ekonomiska politik. Jag kan också konstatera att i rapporten säger man att mellan 2006 och 2008 ökar sysselsättningen med ytterligare 142 000 personer.

En av de absolut viktigaste åtgärderna är att se till att vi har en arbetsmarknadspolitik som underlättar inträdet på arbetsmarknaden och inte försvårar det. Det grundläggande när det gäller just ungdomsarbetslösheten är att se till att minska kostnaderna för att anställa. Det är dessa kostnader som har varit det stora hindret. Det är också därför som vi halverar arbetsgivaravgiften för de unga från den 1 juli.

När det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder är det bara att konstatera, precis som man gör i SNS-studien, att arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning har tenderat att förlänga arbetslöshetstiden för de unga. Alltså är det inte det vi ska göra, utan vi ska se till att stimulera ungas arbetssökande och matchningsfunktionen på arbetsmarknaden. Det är precis det vi gör inom ramen för Ams.

När det sedan gäller sommarjobb, som var grundfrågan i interpellationen, säger Luciano Astudillo att det nu är 31 000 ungdomar som kommer att gå ut utan sommarjobb. Ja, det är då de 31 000 som har fått den

här typen av stöd. Men jag bara kalkylerar precis som Luciano Astudillo gör, att i Malmö var det, om jag förstod det rätt, 11,5 miljoner som kom från kommunen och 3,5 miljoner som kom från staten för att täcka dessa kostnader. Men de 11,5 miljonerna kommer väl fortsatt att finnas. Det är klart att om man bara skulle räkna på det sätt som Luciano Astudillo gör kanske det rent statistiskt skulle bli några färre. Men jag är övertygad om att i de ekonomiskt goda tider som vi just nu har finns det faktiskt behov av att anställa ungdomar, särskilt med tanke på att kostnaderna för att anställa dem blir lägre.

Totalt sett tycker jag att det är ett kraftigt underbetyg när det gäller just ungas inträde på arbetsmarknaden när över 100 000 ungdomar står utanför. Den politik som Luciano Astudillo står för permanentar ju det svåra inträdet på arbetsmarknaden, så jag förstår inte riktigt hur Luciano Astudillo kan använda de bröstoner som jag uppfattar i hans inlägg.

Anf. 72 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Över 100 000 ungdomar är arbetslösa och Littorin lovar dem 10 000 nystartsjobb. Hör hur det klingar! Därutöver blir det inga kommunala ungdomsprogram efter årsskiftet och ingen ungdomsgaranti, för det kommer någonting någon gång i vår, och avdrag för hushållsnära tjänster kommer någon gång i början på sommaren. Detta ska fixa det.

Jag vet inte om arbetsmarknadsministern har läst den enkätundersökning som Kommunförbundet gjorde i början på december. Många kommuner anser att arbetslösa ungdomar är de som kommer att drabbas hårdast vid årsskiftet. Och flera kommuner synes ha en tydlig oro just för att arbetslösa ungdomar som inte har något att göra hamnar i kriminalitet och missbruk, vilket innebär en personlig tragedi för många människor.

Om jag ska försöka sammanfatta den borgerliga regeringens arbetsmarknadspolitik vann ni valet på en arbetslinje som ni övergav tio dagar senare, efter valsegern, då den första budgeten kom. Detta kommer att slå särskilt mot ungdomar. Då övergav ni den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Ni skickar människor till totalt utanförskap med neddragningar i arbetsmarknadspolitiska program. Det blir inget samarbete med kommunerna utan en övervältring av kostnaderna för arbetsmarknadsutbildningen. Ungdomarna får gå från aktivitet till total passivitet. Det kommer att märkas förr eller senare. Vi ser åtminstone en Littorineffekt, och det är den vi ser i opinionsundersökningarna där siffrorna har rasat för de fyra borgerliga partierna.

Jag vill avsluta med att önska ministern en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 73 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Jag kan försäkra Luciano Astudillo om våra gemensamma goda ansatser, för jag tror nog ändå att vi delar bedömningen att varje dag som vi kan minska utanförskapet, desto bättre är det. Så fort man har en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden, desto bättre är det.

Problemet är att med 100 000 utanför bland de unga har den tidigare regeringens ekonomiska politik uppenbarligen helt misslyckats. Det vi försöker göra är precis det vi sade före valet: Vi genomför nystartsjobben från den 1 januari. Vi halverar arbetsgivaravgiften för unga. Vi inför en

jobb- och utvecklingsgaranti och en jobbgaranti för unga. Det är precis den politik som vi gick till val på och som vi kommer att genomföra.

Det man konstaterar i KI:s och Ams prognoser, i prognoser från de olika storbankerna och egentligen från alla som prognostiserar framtiden är att den totala arbetslösheten sjunker kraftigt, att sysselsättningsgraden ökar. Enligt KI är det 142 000 personer som kommer i arbete under åren 2006 till 2008. Man konstaterar vidare att just regeringens politik ökar den reguljära sysselsättningsnivån med 1,5 procentenheter jämfört med om reformerna inte hade genomförts. Det måste vara svårt att vara i opposition under de förutsättningarna.

Jag som har stått här och varit förkyld och snuvig blev märkbart pig-gare av att debattera med Luciano Astudillo. Jag ser inte bara fram emot ledigheten över julen, som jag hoppas blir lika trevlig och skön för Luciano som jag tror att vi alla önskar varandra, utan att vi också kommer tillbaka med nya krafter så att vi kan diskutera dessa viktiga frågor också fortsättningsvis, för det behövs.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2006/07:135 om höjningen av beloppsgränsen för allmänna avdrag

Anf. 74 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Ledamöter! Bäste interpellant! Hans Olsson har frågat mig vilka fördelningspolitiska konsekvenser höjningen av beloppsgränsen, från 1 000 kr till 5 000 kr, i avdraget för övriga utgifter beräknas få. Hans Olsson frågar också om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av detta.

Regeringens politik ska ses i ett sammanhang. De samlade fördelningseffekterna av regeringens politik finns presenterade i finansplanen samt i den fördelningspolitiska redogörelsen. Även riksdagens utredningstjänst har gjort analyser av budgetpropositionens förslag och kommit fram till liknande resultat.

Beräkningarna visar att de samlade effekterna på inkomstfördelningen är mycket små. När individerna delas in i tio grupper efter inkomst vinner samtliga grupper på förslagen. Detsamma gäller om befolkningen delas in i olika familjetyper, åldrar eller regioner.

Om förslaget om en höjning av beloppsgränsen i avdraget för övriga utgifter ses isolerat är effekterna på fördelningen mycket små. Mått på den samlade inkomstspridningen påverkas inte märkbart. Medelinkomsten beräknas minska med 0,02 % till följd av förslaget. Minskningen kommer i första hand att påverka personer som arbetar, det vill säga samma personer som kommer att få sin situation betydligt förbättrad till följd av jobbvdraget. Det finns därför inte anledning att vidta några ytterligare åtgärder till följd av detta.

Anf. 75 HANS OLSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag är glad att jag kunnat gå statsrådet till mötes genom att vi flyttat debatten från gårdagen till i dag. Mitt tåg går om 30 minuter.

När vi antagit en budget på närmare 800 miljarder kanske finansministern tänker att här kommer det en och börjar tjata om 300 miljoner. Och det är väl småpengar i den stora budgeten. Jag delar finansministerns syn att det är viktigt att se politiken i ett sammanhang, och det var det jag försökte göra när jag såg avdraget. Jag tänkte: Vem är det egentligen som drabbas av det? Hur ser killen eller tjejen ut som gör avdraget?

När jag är osäker på något brukar jag alltid kontrollera med min hemkommun Borås. Jag ringde alltså till skattekontoret där och fick en profil, inte en stor utredning utan en beskrivning av killen och tjejen som gör avdraget. Den som kan göra avdraget är alltså en byggnadsarbetare som kan dra av sina mättingsavgifter, det är sådana som har lite mer fria yrken, som de uttryckte det; de drar av för till exempel skydds skor. De som jobbar i skogen kan dra av för skyddsbyxor – det är speciella byxor, sådana man använder när man kör motorsåg. Det är nog ganska tryggt att ha sådana; jag använder dem själv. Det är också killar och tjejer som arvoderas, och de drar då av för dator och telefon i hemmet, samt killar och tjejer i små idrottsklubbar. De har ett schablonavdrag och får alltså en liten slant från idrottsklubben – och då talar jag om småklubbar, inte om Älvsborg i Borås utan om sådana som Rydboholms Sportklubb.

Alla dessa mister avdraget. Det är klart att jag sätter in det i det större sammanhanget, vilket jag tycker att man ska göra. Kanske handlar det om just de människor som hamnat lite i skymundan i den sammantagna politiken. Signalsystem är viktiga. Nu ser killar och tjejer att det blir dyrare, att vissa får större skattesänkningar än andra och så sitter de där och tänker: Nu tog de avdraget också.

Jag förstår att det inte går att göra något åt detta nu när budgeten är antagen, men det ska ju göras flera budgetar. Tiderna är som sagt goda, och man behöver kanske inte vända på varenda krona. Samtidigt tror jag att det här är ett viktigt avdrag för många vanliga människor. Jag ska kanske erkänna en sak; det är ju inte så mycket folk i kammaren. Det är svårt att avgöra var man blir politiskt aktiv. Någon gång på 70-talet hände en massa saker. Bland annat hade jag en hård kamp med dåvarande taxeringsordföranden ifall man fick dra av för kläder som man hade under skyddskläderna. Jag vann den striden och fick dra av jag tror det var 300 kr. Symboliskt var det väldigt viktigt för mig. När jag inte fick det godkänt tänkte jag att det var typiskt att en vanlig kille eller tjej på fabriken inte skulle få göra avdraget.

Det handlar om signalsystemet. Min uppmaning till finansministern är därför: Tänk över detta, för det är ett viktigt avdrag för den vanliga människan.

Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Låt mig tacka för att vi fick till stånd den här debatten.

Det är naturligtvis viktigt att diskutera dessa avdrag. Jag brukar också använda sådana skyddsbyxor när jag kör motorsåg. De är både bra och bekväma och skyddar så att man inte kör sågen rätt in i musklerna.

Jag håller med Hans Olsson om att fördelningsanalyser är centrala. Politik handlar om många olika saker. Det handlar om tillväxt och sysselsättning. Men för att politiken ska bli rimlig och uppfattas som vettig av människorna är det viktigt att ha koll på hur den påverkar olika grupper och att eftersträva rimliga effekter för alla.

För att det ska fungera är jobben naturligtvis viktigast. Jag tänkte dock inte säga så mycket om det nu. Låt mig i stället konstatera en annan sak, nämligen att det vid sidan av jobben finns ytterligare något som är centralt för fördelningen, och det är ordningen i statsfinanserna. Jag ska gärna ge den tidigare regeringen en eloge på den punkten. Sveriges statsfinanser är i mycket god ordning. Varför är det så? Varför ska vi vurma för dem? Jo, vi vet att om vi får oordning i statsfinanserna drabbar saneringarna olika grupper olika hårt. De som oftast har det trängst och är mest beroende av offentliga verksamheter – inte minst spelar vård, omsorg och skola stor roll i det sammanhanget – drabbas hårt av saneringar. Därför är det viktigt att ha ordning.

Skälet till att vi valde att gå fram med en försämring av avdraget för övriga utgifter är helt enkelt statsfinansiellt. Det var inte möjligt att göra de nödvändiga skattesänkningarna med mindre än att vi också fattade en del obehagliga beslut. Det här är ett av dem. Det fanns även andra, såsom snus och tobak, som man naturligtvis kunde försvara och motivera, men de hör inte till den typen av beslut som politiker älskar att fatta.

Jag tror också att det är viktigt att vi går vidare med ytterligare skattesänkningar, inte minst för de grupper som Hans Olsson nämner – byggare, folk som jobbar i skogen. Det är centralt. Det andra steget i den inkomstskattereform som vi pratat om kommer att vara mycket gynnsamt. Det handlar om att öka den skattefria delen från 30 000 till omkring 36 000 och gå vidare med en inkomstskattesänkning för inkomster under 250 000. Det är precis i de grupperna dessa ligger.

Jag tror att det är bättre att sänka skatten på arbete och begränsa avdragen än att behålla avdragen. Det finns nämligen många fel i dem, inte för att folk vill göra fel eller för att de är ohederliga utan helt enkelt för att reglerna är så krångliga att det är svårt att leva upp till dem. Det framkommer när man talar med skattemyndigheterna. Då är det bättre att förenkla skattesystemet, att ha lite mindre avdrag och kanske något lägre skatter.

Jag tycker det är bra att vi får den här typen av diskussioner kring fördelningseffekterna, för det är en av nyckelfrågorna i politiken. Klarar vi av att göra det vi vill? Vi kan vilja olika saker, men vi ska alltid fråga oss om fördelningseffekterna blir rimliga. Det är alltså mycket bra att vi får en diskussion om detta.

Anf. 77 HANS OLSSON (s):

Fru talman! Jag tror säkert att skattemyndigheterna tycker att det är kanonbra. Om vi får bort en massa småavdrag förenklar det väldigt mycket för dem.

Precis som finansministern säger handlar politik om att få ett samhälle som är gott att leva i för många. Då är de signaler man skickar ut viktiga så att folk känner att det blir rättvist. Det gäller fördelningsnycklar och annat som vi tittar på. Riksdagens utredningstjänst gjorde en undersökning som visar att sådana som finansministern och jag från

nyåret kommer att få omkring 10 000 mer per år när alla våra ökade kostnader och skattesänkningar slår igenom. Men för de killar och tjejer som ligger lite sämre till handlar det kanske bara om några tiotus i månaden. Så förhåller det sig. Dessutom tillkommer nu höjningen av beloppsgränsen, och då tänker de att nu tar de avdraget också.

Att det statsfinansiella läget är ganska gott torde vi vara överens om. Och om vi blickar framåt är det, vad jag förstår, inte någon statsfinansiell kris på gång för att få plus och minus att gå ihop.

Finansministern får tänka att det var ju det här avdraget som gjorde mig så väldigt politiskt aktiv. Tänk om det är det här avdraget som får fram Socialdemokraterna. Tänk den tanken. Tänk dig när vi sitter här 2010, och så kommer det in massor med nya riksdagsledamöter och väldigt många socialdemokrater, och dina kolleger säger: Oj, oj, oj vad många socialdemokrater.

Men då kan finansministern säga till Fredrik Reinfeldt att det kunde ha varit värre om jag inte hade lyssnat på Hans Olsson och återinfört det där avdraget.

Jag vet hur det är. Men min förhoppning är att finansministern ska tänka över detta. Jag tror att det är viktigt, om du inte kan åstadkomma ett sådant skattesystem som gör att de som tjänar omkring 15 000 kr i månaden får ut lika mycket som du och jag av detta. Men det tror jag är lite svårare. Då är det viktigt med dessa saker.

Återkom gärna i nästa budget, så kanske det blir en liten extra julklapp.

Anf. 78 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Låt mig bara säga att vi naturligtvis delar ambitionen att man bör ha ett förenklat skattesystem. Vi bör alltid ha regelverk där det är enkelt att göra rätt och svårt att göra fel. Jag tror nämligen att man i ett land som Sverige kan utgå från att de flesta människor vill göra rätt för sig och anser att vi har en bra vård, skola och annat som man är beredd att betala skatt för.

Det är naturligtvis riktigt med signalsystemen. Men låt mig då säga att min absoluta ambition naturligtvis är – Hans Olsson tog en byggnadsarbetare som exempel – att en lärare, en byggnadsarbetare eller en sjuksköterska ska få lika stora skattesänkningar som jag och andra höginkomsttagare får. Det är den absoluta ambitionen att man ska hitta ett sätt att utforma inkomstskattesänkningarna så att det blir en rimlig profil, så att när det mesta är draget ska även en normal familj med vanliga inkomster ha en ordentlig skattelättnad i och med detta.

Då tror jag att vi kommer att samlas här efter valet 2010 och ha många nya folkpartistiska, kristdemokratiska, centerpartistiska och moderata ledamöter. Tyvärr är politiken sådan att om jag ska önska flera moderata ledamöter blir det färre av andra. Det känns tråkigt att säga det, men det är så politiken är. Och så tror jag att det blir därför att vi har vidtagit dessa åtgärder som har gett flera jobb.

Låt mig ändå säga att jag kan förstå den känsla som Hans Olsson beskriver, att det är viktigt att människor känner att det är rätt signalsystem och att det är rimligt.

Anf. 79 HANS OLSSON (s):

Fru talman! Jag får önska finansministern lycka till med detta skattesystem. Om ett par tre år kanske vi kan stå här och säga att en som tjänar 15 000–16 000 kr och en som tjänar som jag, ungefär 49 000 kr, får ut lika mycket av detta. Det ser jag verkligen fram emot. Jag önskar finansministern lycka till med detta.

Jag vill också tacka för denna debatt och önska finansministern god jul och gott nytt år. Jag hoppas att du passar på att vila dig ordentligt därför att det kan bli tuffa tag framöver.

Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Låt mig bara passa på att önska god jul och gott nytt år och tacka för en mycket trevlig debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2006/07:136 om ensamstående kvinnor med barn och skattesänkningarna

Anf. 81 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Birgitta Eriksson har frågat mig om de fördelningspolitiska konsekvenserna av samtliga skatte- och utgiftsförändringar för ensamstående föräldrar som följer av regeringens förslag i budgetpropositionen. Birgitta Eriksson frågar också om vilka fördelningspolitiska åtgärder som planeras för att underlätta den ekonomiska situationen för arbetslösa, långtidssjukskrivna eller förtidspensionerade som är ensamstående med barn. Dessutom undrar Birgitta Eriksson vilka fördelningspolitiska åtgärder som planeras i syfte att förbättra situationen för barn till ekonomiskt utsatta föräldrar.

Regeringens politik är inriktad mot att flera ska kunna försörja sig på eget arbete. Att bryta det stora utanförskapet på svensk arbetsmarknad är regeringens enskilt viktigaste uppgift. Det ska bli lättare att gå från bidrag till arbete. Det är nyckeln till en förbättrad ekonomisk situation för låginkomsttagare, sjukskrivna och arbetslösa. Med flera människor i arbete kommer de ekonomiska skillnaderna mellan olika grupper att minska.

De beräknade fördelningseffekterna av regeringens politik finns redovisade i finansplanen och i den fördelningspolitiska redogörelsen. Även riksdagens utredningstjänst har gjort analyser av budgetpropositionens förslag och kommit fram till liknande resultat.

Beräkningarna visar att de samlade effekterna av inkomstfördelningen är mycket små. När individerna delas in i tio grupper efter inkomst vinner samtliga grupper på förslagen. Detsamma gäller om befolkningen delas in i olika familjetyper, åldrar eller regioner. Även gruppen ensamstående föräldrar tjänar på förslagen. Kvinnor och män beräknas vinna ungefär lika mycket.

Anf. 82 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Jag vill till att börja med tacka finansministern för svaret. Av svaret att döma undrar jag om finansministern har läst särtrycket om den allmänna fördelningspolitiska redogörelsen mer noggrant än särtrycket om fördelning av ekonomiska resurser mellan män och kvinnor. I den senare framgår tydligt att det finns genus- och könsskillnader. Av svaret att döma har finansministern kanske inte heller läst riksdagens utredningstjänsts fördelningsanalys av regeringens budgetproposition. Där kan man rätt tydligt se att 51 % av kvinnorna delar på 40 % av inkomstökningarna, medan 49 % av männen delar på 60 %. Jag vet inte om Anders Borg tycker att detta är att dela lika.

Jag har studerat båda dokumenten, och jag kan då konstatera att finansministern har fel. Kvinnorna är klara förlorare i förhållande till männen i fråga om denna fördelning.

Vi vet att kvinnor generellt har lägre genomsnittsinkomster än män, och ensamstående mammor med små barn har den lägsta ekonomiska standarden av kvinnor i alla grupper.

Av ensamstående med barn under 17 år är faktiskt 80 % kvinnor. Det är ca 180 000 kvinnor. Om man då lägger till att många kvinnor också har barn som är över 17 år boende hos sig så blir denna grupp ganska betydande.

Man kan då fråga sig om denna grupp kvinnor kommer att främjas av sänkningarna av förmögenhetsskatten och fastighetsskatten eller av utförsäljningar av allmännyttan. Jag tror inte att det sker i någon större utsträckning. Dessa kvinnor lever inte på bidrag för att de vill det, utan de tvingas till det av olika skäl.

Om vi jämför med övriga Europa har Sverige en mycket hög sysselsättningsgrad bland kvinnor. Så detta är inte skälet till att man hamnar i denna situation.

De frågor som jag har ställt till statsrådet är föranledda av att jag känner en oro för att regeringens skattepolitik utgår från mäns ekonomiska intressen. Den är präglad inte bara av en klassmässig utan också av en könsmässig orättvisa.

Jobbavdraget ger inte heller något till en och en halv miljoner ålderspensionärer eller en halv miljon förtidspensionärer. Och en majoritet av dem är också kvinnor.

Regeringens förslag om sänkta ersättningsnivåer i a-kassan till 70 % respektive 65 % kommer också att missgynna kvinnor.

Statistik från arbetslöshetskassornas statistikdatabas visar att 110 000 personer redan från årsskiftet får sänkt a-kassa från 80 till 65 %. Och denna grupp utgörs till 75 % av kvinnor. Och många av dessa kvinnor är också ensamstående mammor.

Jag känner att den politik som ni nu för kommer att öka skillnaderna och stärka mäns försprång. Jag tror att jag har hört att Anders Borg i någon intervju har kallat sig för feminist. Men jag tror i alla fall att jag har hört finansministern säga sig sympatisera med jämställdhetstanken. Då undrar jag hur finansministern kan driva en sådan här politik.

Anf. 83 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Birgitta Eriksson tar upp en oerhört viktig fråga. Detta tycker jag är en av de mest centrala utmaningar som vi har för Sverige

under de kommande åren. Det är knappast någon grupp som har förlorat så mycket under den socialdemokratiska regeringsperioden som ensamstående mammor. Det är i den gruppen som det ekonomiska utanförskapet har vuxit kraftigast. Det är där som vi har ansvarsfulla, kompetenta och kvalificerade personer som tvingas bli beroende av socialbidrag under perioder trots att de anstränger sig och har ordning på sin ekonomi och är mycket skötsamma människor som tar stort ansvar för sina barn. Det är naturligtvis djupt otillfredsställande. Det är inte heller någon slump att det förhåller sig på det sättet.

När vi tittar på förra Långtidsutredningen, som togs fram under den förra regeringen, ser vi att det finns en noggrann genomgång av hur de ekonomiska styrsystemen är utformade. Man delar in inkomsttagarna i tio grupper, decilgrupper, och tittar på dem som har de näst lägsta inkomsterna. De tredje lägsta inkomsterna drabbas också av de högsta marginaleffekterna, därför att vi har ett system med bostadsbidrag som ofta läggs ovanpå andra system. Underhållsbidrag och bostadsbidrag läggs till a-kassa och sjukförsäkring.

Det här är naturligtvis helt orimligt. Vi har marginaleffekter och tröskeleffekter på ensamstående kvinnor som påminner om vad man i många andra länder bara finner hos de allra rikaste. Jag såg någon som påstod att de enda i USA som kommer upp i liknande marginaleffekter som vi erbjuder ensamstående kvinnor i decilgrupp 2 och 3 är personer som Bill Gates i USA. Och det är naturligtvis helt orimligt.

Vi vet att kvinnor tenderar att påverkas, inte minst ensamstående kvinnor, av ekonomiska incitament och att det är en central förklaringsfaktor till varför vi i Sverige bestående har haft kvar stora inkomstskillnader mellan män och kvinnor.

Vad är det då den här regeringen gör som Birgitta Eriksson säger är så förskräckligt ur jämställdhetssynpunkt? Det är väldigt mycket likartat de inkomstskatteförändringar som Bill Clinton och Tony Blair har gjort i USA och Storbritannien. Vi gör en inkomstskattesänkning riktad mot förvärvsinkomster. Vi lägger tyngdpunkten i den på att sänka inkomstskatten på de först intjänade kronorna, och vi lägger tyngdpunkten på att sänka marginaleffekterna på att gå från halvtid till heltid.

De ekonomiska styrmekanismerna i detta kommer att leda till att det lönar sig bättre att gå in på arbetsmarknaden och att det lönar sig bättre att gå från att jobba halvtid till en längre deltid. Det är där de ekonomiska styrmekanismerna blir som starkast. För mig är det helt uppenbart att det är en politik som kommer att leda till att fler kvinnor deltar på arbetsmarknaden. Det kommer att leda till att kvinnor tjänar mer och har bättre inkomster. Och det kommer att leda till att inkomstskillnaden mellan män och kvinnor minskar.

Det här är den avgörande poängen med politiken. Grupper som ensamstående kvinnor, som ofta är ekonomiskt och socialt utsatta, ska ha en möjlighet att påverka sin egen situation genom eget arbete. Det ska inte vara så att kvinnor som har skilt sig från sina män och har barn, nästan oavsett vad de gör, inte har någon möjlighet att styra sin egen ekonomiska situation. Det är ett orimligt system. Finns det någonting jag tycker att man som socialdemokrat ska beklaga är det att man under det långa regeringsinnehavet inte lyckades göra någonting åt det här.

Vi fick Gabriel Romanus utredning i början av 2000-talet. Det är ett sätt att hantera det här. Det har varit ett långt regeringsinnehav där man inte har gjort någonting för de ensamstående kvinnorna. Man har inte gjort någonting för att förhindra att människor fastnar i utanförskap eller för att ge människor makt över sin egen situation. Det tycker jag är en viktig fråga, och jag har en förhoppning om att vi definitivt ska kunna se att efter några år med en alliansregering kommer vi att ha flera kvinnor som arbetar, som tjänar mer och som också har högre sysselsättning och lägre arbetslöshet.

Anf. 84 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Vi kan vara överens om att det här är en grupp som drabbas ohemult. Det gläder mig att vi har samma uppfattning om det. Det måste vi naturligtvis göra någonting åt.

Men jag vet ändå att Moderaterna och säkert också finansministern inte gärna diskuterar varför ohälsa och arbetslöshet varierar med kön, klass, ålder, utbildning och födelseland. Ni låtsas ju att man kan påverka dessa faktorer själv. Jag undrar naturligtvis hur man ska kunna slippa bli sjuk eller arbetslös, välja vilken ålder man har eller vilket födelseland. Det är just dessa faktorer som avgör om du blir vinnare eller förlorare i den fördelningspolitik som den nuvarande regeringen bedriver. Det är därför vi måste ha en fördelningspolitik som utjämnar de här skillnaderna.

Vi kan konstatera att med den skatte- och avgiftspolitik som regeringen för är det arbetarkvinnorna som är de i särklass största förlorarna, och det är ju oroande. Jag kan ta ett exempel hemifrån. En tjej som är granne till mig är ensamstående, 35 år, och har två barn. Hon tjänar 18 000 kr i månaden. Hon har bara ett vikariat på sex månader som går ut nästa år. Med ert tak i ersättningen och regelförändringen i a-kassan kommer hon att få stämpla 80 % av halva lönen. Det handlar om mellan 5 000 och 6 000 kr i månaden. Det är orimligt. Det är ingen som kan leva på en sådan lön. Vad händer med henne? Hon blir ju hänvisad till socialbyrån.

Detta tycker jag är oroande. Från Socialdemokraternas sida har vi i alla fall varit helt på det klara med den fördelningspolitiska effekt som ett skattesystem ska ha för att inte slå ut dem som redan lever på små marginaler.

Sedan kan jag hålla med Anders Borg om att man kan göra mer. Vi föreslog i vår budget också höjt barnbidrag och höjt studiebidrag. Vi föreslog sänkt maxtaxa. Alla de här förslagen var ju för att vi skulle kompensera vad vissa föräldrar, framför allt ensamstående föräldrar, förlorar. Ni har haft den chansen, men ni har inte tagit den. Det tycker jag är oroande.

Det är nämligen så att i Norden, till skillnad från många andra europeiska länder och USA, är inte ensamstående mammor per definition socialbidragstagare. Det tycker jag att vi ska vara stolta över.

Vi ska också föra en politik så att det inte i onödan drabbar den grupp som ensamstående mammor tillhör. De tar helt och fullt ansvaret för hem och barn och sliter hårt för att få vardagspusslet att gå ihop. Ska de dessutom behöva oroa sig för att ekonomin inte ska gå ihop när de hamnar i omställningsperioder? Lena kommer ju att göra det. Får inte hon ett jobb

direkt kommer hon att hamna i den situationen att hon får gå direkt till socialbyrån. Vi måste väl ändå ha ett system så att man kan klara kortare omställningsperioder utan att man ska hamna i svåra ekonomiska situationer.

Anf. 85 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Birgitta Eriksson pekar i den här debatten på att ensamstående kvinnor är en viktig grupp där vi i det svenska samhället, får man väl ändå beskriva det som, har misslyckats. Vi har haft ett långt socialdemokratiskt regeringsinnehav, och vi kan konstatera att den ekonomiska standarden för ensamstående kvinnor under den perioden har vuxit långsammare än i de flesta andra grupper och väsentligt långsammare än i genomsnittet. Det är också den grupp som enskilt uppvisar den största ökningen av andelen med låg ekonomisk standard. Joakim Palme konstaterar i Valfärdsutredningen att det här väl är den enskilda grupp som har fått de största försämringarna. Och det är symptomatiskt för socialdemokratins oförmåga att se effekterna av sin egen fördelningsspolitik.

Hur skapar man ett samhälle där man har små inkomstskillnader, där man har full sysselsättning och där man har en delaktighet för många människor? Jo, det gör man genom att prioritera arbete, genom att se till att det lönar sig att arbeta och framför allt att det lönar sig för människor med låga inkomster att arbeta.

När man då konstruerar ett system som är avsett för att ta hand om människor som i grunden inte har några sociala problem – ensamstående kvinnor med barn har inte sociala problem, de kan behöva inkomststöd under en period och de kan behöva ett ekonomiskt tillskott, men det är skötsamma människor som tar stort ansvar för sina barn – lägger man ihop socialbidrag och bostadsbidrag. Det gör man för just de människor som påverkas mest av ekonomiska incitament och där det kanske är allra viktigast att det lönar sig att arbeta. Det är inte så att alla människor får gå till jobb där det är roligt, där det är utmanande, där man lär sig saker och där man får vara med och bestämma om jobbet. För just de här människorna är det allra viktigast att det lönar sig att jobba. Det är därför Bill Clinton och Tony Blair har rönt så stora framgångar, inte minst fördelningsspolitiskt, med en politik där man sänker skatterna just för att gå in på arbetsmarknaden. Det får man genom att ha ett utbildningssystem som gör att folk lämnar med bra kunskaper, genom att ha försäkringar som inte skapar inlåsningsbarrierer.

Det här är socialdemokratins blinda fläck, att man inte kan se betydelsen av att människor måste komma tillbaka till arbete.

Vi omfördelar i genomsnitt 13 000 kr med hjälp av transfereringar, och den ungefärliga inkomsten per år är 170 000. Det går aldrig att kompensera frånvaro från arbetsmarknaden med olika transfereringssystem. Transfereringssystem skapar utanförskap, och då bygger man upp klasskillnader och inkomstskillnader. Det är precis det Socialdemokraterna har gjort under de gångna tio åren. Det är tråkigt att man inte kan se att det förhåller sig på det sättet.

För just ensamstående kvinnor vore det så oerhört viktigt att få fram skattesänkningar som gör det lönsamt att arbeta och hitta reformvägar så att de inte tvingas in i beroende av socialbidrag eller bostadsbidrag. En människa som går in med en låg inkomst hamnar på marginaleffekter

som förr i tiden överläkare och ingenjörer hade. Det är helt orimligt. Vi måste bygga system där man i varje led, från skattesystemet till försäkringssystemet till skolan, bygger vägar in i arbete.

Prot. 2006/07:46
21 december

Ingenstans i det svenska samhället syns det socialdemokratiska misslyckandet mer tydligt än just för ensamstående mammor. Det är en grupp som har utsatts för den ena och den andra experimentpolitiken. Effekten av det långa socialdemokratiska styret har blivit sämre ekonomisk standard. Man har halkat efter andra grupper, och flera har hamnat i en svag ekonomisk situation. Här måste socialdemokratin ompröva sin syn på arbete. Arbete är bra för alla människor – också ensamstående kvinnor.

Anf. 86 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Finansministern är i den lyckliga situationen att han kan föra fram en politik. Jag har inte den maktpositionen. Jag utgår från att vi är överens om att de ensamstående kvinnorna med barn kommer att få en betydligt bättre situation.

Men jag är inte övertygad. Att låta denna grupp falla igenom alla trygghetsystem är djupt orättvist. Det är en grupp som vi är överens om sliter hårt för att få vardagspusslet att gå ihop. Då borde olika åtgärder ändå underlätta så att de inte ska behöva sitta hemma och oroa sig för ekonomin. De ensamstående kvinnorna har barn. Det finns omkring 230 000 barn i Sverige som lever i familjer med låg ekonomisk standard. Många lever med en ensamförälder, och många av dem är kvinnor.

Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle att den grupp som har det tuffast och gör en stor insats i samhället ska behöva gå till socialbyrån. Välfärden ska klara det.

Jag hoppas att vi är överens om att det är en grupp vi måste göra något åt. Jag önskar att finansministern tar initiativ till förändringar så att ensamstående föräldrars situation, i synnerhet ensamstående mammors situation, inte ytterligare försämras så att det blir en grupp som blir beroende av socialbidrag eller hamnar i fattigdomsfällorna.

Anf. 87 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Birgitta Eriksson trycker på vikten av att det här är en grupp som vi bör göra något för. Jag instämmer till fullo i det. Det finns nästan ingen grupp i det svenska samhället man kan ha större respekt för än de många ensamstående mammor som tidigt på morgonen lämnar barnen på dagis, åker till ett inte alltid roligt arbete och avstår från egna nöjen och egen konsumtion för att barnen ska få det de önskar.

Det finns få jag tycker att man kan ha så stor respekt för än de som kämpar sig fram i tillvaron på det sättet. Det kan vara kämpigt, och det ska vi ha en oerhörd respekt för.

Däremot kan jag inte vara överens om effekterna av vår politik och den socialdemokratiska politiken. Jag önskar naturligtvis att vi får en politik som präglas av jämställdhet och att vi inkluderar alla grupper. Även ensamstående kvinnor ska få möjlighet att kämpa sig till sin del av det goda i samhället.

Här har vi lite olika syn på hur man gör det. Vår uppfattning är å det bestämdaste att dessa duktiga, arbetsamma och ansvarsfulla människor kan sköta sin egen ekonomi. De skulle inte behöva vare sig bostadsbidrag eller socialbidrag om de gavs chansen att komma in på arbetsmarknaden, slippa betala enormt höga skatter på redan låga inkomster och ta sig fram i livet med hjälp av eget arbete och egna ansträngningar. Det är naturligtvis en prioriterad sak när vi ska diskutera reformer på företags-

dan, inkomstskattesidan och i familjepolitiken att man hittar vägar att göra det bättre och enklare för dessa människor som verkligen är hjältar. Ordet hjälte används på så många ställen i det svenska samhället, och det här är verkligen en grupp hjältar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2006/07:46
21 december

Svar på
interpellationer

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2006/07:30 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien

15 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 december

2006/07:181 Sveriges inställning till Israel

av *Annie Johansson* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:182 Energieffektivisering

av *Kent Persson* (v)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:183 Kommunikationerna mellan Linköping och Västervik

av *Staffan Danielsson* (c)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:184 Naturligt stevia i stället för kemiskt sukralos och aspartam

av *Gunvor G Ericson* (mp)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:185 Exportfrämjande verksamhet

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till statsrådet Sten Tolgfors (m)

2006/07:186 Dödläge för skärgårdsutvecklingen

av *Michael Hagberg* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:187 Hemälvsprincipen

av *Maria Öberg* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 januari 2007.

Prot. 2006/07:46
21 december

16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 21 december

2006/07:389 Byggeförsäkringen för självbyggare
av *Finn Bengtsson* (m)
till statsrådet *Mats Odell* (kd)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 januari 2007.

17 § Kammaren åtskildes kl. 17.45.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 26 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 70 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

SVEN JOHANNISSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Statsbudget för 2007	1
finansutskottets betänkande 2006/07:FiU10.....	1
Beslut	1
FiU10 Statsbudget för 2007.....	1
2 § Avslutning	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
Ajournering	4
Återupptagna förhandlingar	4
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	4
4 § Svar på interpellation 2006/07:150 om EU och alkoholen	6
Anf. 2 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	6
Anf. 3 EGON FRID (v).....	7
Anf. 4 HANS WALLMARK (m).....	8
Anf. 5 JAN R ANDERSSON (m).....	9
Anf. 6 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	10
Anf. 7 EGON FRID (v).....	12
Anf. 8 HANS WALLMARK (m).....	12
Anf. 9 JAN R ANDERSSON (m).....	13
Anf. 10 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	14
Anf. 11 EGON FRID (v).....	15
Anf. 12 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	16
5 § Svar på interpellation 2006/07:155 om utbildningsvikariat och kompetensen i äldreomsorgen	16
Anf. 13 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	16
Anf. 14 EVA OLOFSSON (v).....	17
Anf. 15 MARGARETA B KJELLIN (m).....	18
Anf. 16 CATHERINE PERSSON (s).....	19
Anf. 17 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	20
Anf. 18 EVA OLOFSSON (v).....	21
Anf. 19 MARGARETA B KJELLIN (m).....	23
Anf. 20 CATHERINE PERSSON (s).....	23
Anf. 21 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	24
Anf. 22 EVA OLOFSSON (v).....	25
Anf. 23 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	26
6 § Svar på interpellation 2006/07:156 om rätt till behandling för spelberoende	26
Anf. 24 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	26
Anf. 25 SIV HOLMA (v).....	28
Anf. 26 LARS-IVAR ERICSON (c).....	28
Anf. 27 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	29
Anf. 28 SIV HOLMA (v).....	30
Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c).....	31
Anf. 30 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	31
Anf. 31 SIV HOLMA (v).....	32
Anf. 32 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	33

7 § Svar på interpellation 2006/07:143 om resurser till naturreservat.....	33
Anf. 33 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	33
Anf. 34 PETER HULTQVIST (s).....	34
Anf. 35 LARS-IVAR ERICSON (c).....	35
Anf. 36 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	36
Anf. 37 PETER HULTQVIST (s).....	37
Anf. 38 LARS-IVAR ERICSON (c).....	38
Anf. 39 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	38
Anf. 40 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	39
Anf. 41 PETER HULTQVIST (s).....	40
Anf. 42 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	40
Anf. 43 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	41
8 § Svar på interpellation 2006/07:145 om förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel	41
Anf. 44 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	41
Anf. 45 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd).....	42
Anf. 46 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	43
Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd).....	44
Anf. 48 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	44
Anf. 49 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd).....	45
Anf. 50 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	45
9 § Svar på interpellation 2006/07:111 om förebyggande arbetsmiljöarbete.....	45
Anf. 51 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	45
Anf. 52 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	46
Anf. 53 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	48
Anf. 54 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	48
Anf. 55 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	49
Anf. 56 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	50
Anf. 57 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	51
10 § Svar på interpellation 2006/07:120 om Gröna jobb.....	51
Anf. 58 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	51
Anf. 59 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s).....	52
Anf. 60 PATRIK BJÖRCK (s).....	53
Anf. 61 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	54
Anf. 62 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s).....	55
Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (s).....	55
Anf. 64 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	56
Anf. 65 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s).....	56
Anf. 66 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	57
11 § Svar på interpellation 2006/07:141 om sommarjobb mot ungdomsarbetslöshet	57
Anf. 67 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	57
Anf. 68 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	58
Anf. 69 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	59
Anf. 70 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	60
Anf. 71 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m).....	61

Anf. 72 LUCIANO ASTUDILLO (s)	62	Prot. 2006/07:46
Anf. 73 Statsrådet SVEN OTTO LITTORIN (m)	62	21 december
12 § Svar på interpellation 2006/07:135 om höjningen av beloppsgränsen för allmänna avdrag	63	
Anf. 74 Finansminister ANDERS BORG (m).....	63	
Anf. 75 HANS OLSSON (s)	63	
Anf. 76 Finansminister ANDERS BORG (m).....	64	
Anf. 77 HANS OLSSON (s)	65	
Anf. 78 Finansminister ANDERS BORG (m).....	66	
Anf. 79 HANS OLSSON (s)	66	
Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (m).....	67	
13 § Svar på interpellation 2006/07:136 om ensamstående kvinnor med barn och skattesänkningarna	67	
Anf. 81 Finansminister ANDERS BORG (m).....	67	
Anf. 82 BIRGITTA ERIKSSON (s).....	67	
Anf. 83 Finansminister ANDERS BORG (m).....	68	
Anf. 84 BIRGITTA ERIKSSON (s).....	70	
Anf. 85 Finansminister ANDERS BORG (m).....	71	
Anf. 86 BIRGITTA ERIKSSON (s).....	72	
Anf. 87 Finansminister ANDERS BORG (m).....	72	
14 § Bordläggning	73	
15 § Anmälan om interpellationer	73	
16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	74	
17 § Kammaren åtskildes kl. 17.45.....	74	

Prot. 2006/07:46
21 december

Tryck: Elanders, Vällingby 2007